

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**JIHOČESKÉ NÁRODNÍ DIVADLO
VE TŘICÁTÝCH LETECH 20. STOLETÍ**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Tureček, Csc.

Autorka práce: Bc. Jitka Švestková

Studijní obor: Bohemistika

České Budějovice 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 1. 7. 2011

.....

Bc. Jitka Švestková

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Daliboru Turečkovi, Csc. za odborné vedení diplomové práce, za cenné rady, trpělivost a čas, který mi věnoval.

ANOTACE

Hlavním cílem této diplomové práce je podat přehled o vývoji Jihočeského národního divadla v Českých Budějovicích ve 30. letech 20. století. Potřebné informace jsme postupně získali z několika málo knih a především z dobových periodik či záznamů uložených ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích. Bohužel ani přes pečlivé sbírání informací nemůžeme zaručit jejich úplnost, přesto jsme se snažili o vytvoření uceleného a komplexního obrazu divadla té doby.

V práci se nejprve věnujeme obecné charakteristice poměrů v divadle, tomu, kdo byl ředitelem, jak divadlo prosperovalo po finanční stránce nebo jak jeho činnost ovlivnily vnější okolnosti hospodářské či politické. Ve druhé části se zabýváme dramaturgií jednotlivých sezon, výběrem her a jejich ohlasy. Kratší kapitoly se věnují zájezdům divadla a osobě Josefa Stejskala, který ve 30. letech pozvedl divadlo k vyšší úrovni. V příloze jsou uvedeny seznamy členů souboru, přehled repertoáru Jihočeského národního divadla v jednotlivých sezonách a také některé dobové fotografie.

ANNOTATION

The main aim of this project is to introduce the development of the national theatre in České Budějovice in 1930s. We got the important information by reading a few books and mostly from period magazines, newspapers and records stored in the National local archives in České Budějovice. Unfortunately, despite thorough search for information we cannot ensure it is all credible. However, we tried hard to create complete a complex overview of drama in those days.

First, the project focuses on general description of the theatre conditions, who the manager was, how the theatre flourished as far as finance is concerned or how the drama activities were influenced by other industrial or political circumstances. Then, the other topic is dramatics in each season, choice of plays and their reception. The other parts deal with drama tours and Josef Stejskal, who shifted drama to a higher level in 1930s. In appendix you can find the registers of ensemble members, the overview of repertoire in Jihočeské národní divadlo in each season and also several period photos.

OBSAH

Úvod	8
1. Obecná charakteristika Jihočeského národního divadla	10
1.1 Konec 20. let, zrušení JND a kooperace s Olomoucí	10
1.2 Obnovení stálého divadla	14
1.3 Druhá sezona pod vedením ředitele Jeřábka	16
1.4 Smrt ředitele B. Jeřábka a převzetí divadla Monikou Jeřábkovou	18
1.5 Divadlo znovu zadáno M. Jeřábkové; rozpuštění obecního zastupitelstva	20
1.6 Počátky změn v JND	22
1.7 Zvyšování hospodářské úrovně JND; vedoucím činohry J. Stejskal	24
1.8 Zhoršující se politická situace	25
1.9 Poslední sezona, Mnichov a zabrání divadla Němci	26
2. Dramaturgie JND	28
2.1 Sezona 1929-1930	28
2.2 Sezona 1930-1931	30
2.3 Sezona 1931-1932	32
2.4 Sezona 1932-1933	36
2.5 Sezona 1933-1934	42
2.6 Sezona 1934-1935	48
2.7 Sezona 1935-1936	51
2.8 Sezona 1936-1937	55
2.9 Sezona 1937-1938	58
2.10 Sezona 1938-1939	63
3. Zájezdy JND	68
4. Dr. Josef Stejskal	71
Závěr	76
Seznam použité literatury	78

Seznam příloh	79
Přílohy	80

Úvod

V roce 2009 oslavilo Jihočeské národní divadlo 90 let od svého založení a v současné době má několik divadelních souborů, které se těší velké oblibě obecnstva. V této diplomové práci se věnujeme historii stálého repertoárového budějovického divadla, konkrétně 30. létům 20. století. Toto období bylo teprve druhým desetiletím od založení Jihočeského národního divadla (JND). Nebyla to doba jednoduchá, divadlo nemělo dostatek publika, dlouhou dobu trvalo, než se pro něj našlo dobré a schopné vedení. Z hlediska hospodářské situace na tom také nebylo nejlépe, protože ve svých počátcích mělo finanční problémy a navíc ve 30. letech přišla hospodářská krize, která tyto starosti jen zhoršila. Nejvíce však divadlo zasáhla politická situace před 2. světovou válkou.

Diplomová práce je rozdělena na dvě větší části, v první z nich se budeme věnovat obecně situaci JND, tedy z hlediska toho, komu bylo zadáno, jaká byla jeho finanční situace atd. Ve druhé části budou rozebrány jednotlivé sezony z hlediska dramaturgie. Bude blíže popsáno, jaké se hrály hry a jaký měly ohlas. Následují dvě kratší kapitoly, které se věnují zájezdům JND a osobě Dr. Josefa Stejskala, který byl ve vývoji divadla významnou osobností.

Potřebné informace pro napsání této práce jsme získali z několika knih. Nejcennější byla kniha Aleny Kožikové *Boj o Jihočeské divadlo 1919-1946*, protože obsahuje nejucelenější obraz divadla, včetně seznamů členů souboru a hraného repertoáru. Tato publikace byla původně koncipována také jako diplomová práce a jelikož tematika JND není v podstatě nikde popsána, sloužila nám tato kniha jako základní obraz divadla, který jsme postupně rozšiřovali pomocí dalších knih a především článků v dobových periodikách. Některé informace o JND jsme také našli v knize Stanislava Cífký *Jihočeská vlastivěda* a dále publikaci Zdeňky Kazilové s názvem *Jihočeské divadlo*. Obě většinou čerpaly z knihy Aleny Kožikové, takže často nepřinášely nové údaje.

Pro první část diplomové práce jsme čerpali hlavně z údajů uložených ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích. Zde jsou v jednotlivých kartonech uloženy složky týkající se budovy divadla, zaměstnanců, subvencí, zájezdů, propůjčování divadla atd. Z jednotlivých smluv jsme postupně získávali obraz o tom, komu bylo divadlo zadáno, za jakých podmínek, zda divadlo získalo subvence nebo

s jakým finančním výsledkem hospodařilo. Část, která se věnuje dramaturgii JND, obsahuje řadu odkazů na dobová periodika. Nejvíce z nich je uloženo v regionálním oddělení Státní vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Byl to především měsíčník *Linie*, který začal vycházet od sezony 1931/1932 a soustavně sledoval kulturní dění v Budějovicích téměř po celá 30. léta. Díky tomu, že se jednalo o noviny zaměřené na kulturu, obsahovaly i názory kulturních referentů nebo divadelního intendanta, naproti tomu se Jihočeské listy nebo Jihočech věnovaly i tématům politickým, sportovním nebo různým městským událostem, a proto obsahovaly hlavně krátké recenze na vybraná představení. Podobně jako měsíčník *Linie* byl zaměřen i čtvrtletník *Jih*, jehož hlavním tématem byla kultura na jihu Čech. Můžeme v něm najít různé názory na JND, připomínky apod. Mnoho recenzí zde však není, jde spíše o zhodnocení celé sezony, protože tyto noviny popisovaly celé jižní Čechy, takže pro pravidelné sledování jednotlivých her nebyl prostor. Josef Stejskal, jedna z nejdůležitějších osobností v JND a také jeho dramaturg, intendant a kulturní referent města, uveřejňoval své názory v časopise s názvem *Jihočeské národní divadlo v Č. Budějovicích*. Bohužel se z něj dochovaly pouze ročníky 1936-37 a 1939-40. Posledním důležitým periodikem byl *Jihočeský přehled*, který nám poskytl nejvíce informací o období na počátku 30. let, kdy bylo JND pronajato souboru olomouckému. Některé publikace a především svázané ročníky obdeníku *Jihočech* jsme získali v Jihočeském muzeu.

V příloze je uveden seznam členů uměleckého souboru, který začíná až od sezony 1931/1932, kdy v Č. Budějovicích opět začalo fungovat Jihočeské národní divadlo. Dále uvádíme přehled repertoáru v jednotlivých sezonách, jedná se o představení, která provedli členové souboru JND, do toho jsme zahrnuli také seznam her, které u nás sehrálo divadlo olomoucké na počátku 30. let. Všechny tyto informace jsme získali z některých knih a především z periodik. V knize Aleny Kožíkové najdeme přehled členů souboru i činoherní repertoár v jednotlivých sezonách. Při čtení dalších knih, recenzí v časopisech a článků o divadle jsme tyto seznamy postupně doplňovali o další jména a názvy, i když nemůžeme zaručit jejich úplnost. Nakonec jsou v příloze umístěny některé plakáty z představení a fotografie členů JND.

1. Obecná charakteristika Jihočeského národního divadla

1.1 Konec 20. let, zrušení JND a kooperace s Olomoucí

Jihočeské národní divadlo vzniklo po první světové válce, roku 1919, kdy se ustavilo Družstvo Jihočeského národního divadla. Toto družstvo dalo základ stálému divadlu a zakoupilo potřebné kostýmy, hudební a činoherní archiv. V počátku dostalo divadlo finanční podporu od státu, okresu i různých jihočeských průmyslových podniků. Město přenechalo družstvu divadelní budovu. Ovšem náklady na otop, osvětlení, mzdy pro technický personál a ostatní si muselo družstvo financovat samo. Divadelní představení družstvo provádělo samo nebo mohlo uzavřít smlouvu o jejich provedení s jinou divadelní společností. Byly vytvořeny 3 soubory: opera, činohra, opereta. První divadelní sezóna byla zahájena Smetanovou operou Dalibor dne 1. září 1919.

Již v počátcích ale divadlo trápily finanční potíže, protože hned po jeho vzniku bylo zasaženo hospodářskou krizí. Světová hospodářská krize se plně projevila v Československu až ve 30. letech, ale již její počátky budějovické divadlo ovlivnily. Jeho první ředitel Karel Dostal po první sezóně odešel. Tyto problémy netrápily pouze JND. Ve 20. letech vznikla řada nových scén, které potřebovaly finanční zajištění. *“Péči o jejich hmotné zabezpečení nepřevzal stát, ...nýbrž tzv. družstva, tj. akciové kapitálové společnosti, jež však nebyly finančně dost silné. ...objevily se i případy, že družstva nemohla dostát finančním nárokům provozu, správy divadla se vzdala a budova byla pronajata opět soukromému divadelnímu podnikateli – tak tomu bylo v ... Českých Budějovicích”*¹ Největší problémy mělo divadlo a hlavně jeho zaměstnanci v letních měsících, kdy museli ustupovat německé společnosti.

Dalšími řediteli se stali Rudolf Kautský (1920-1922) a Karel Veverka (1922-1925). Na krizi divadla se projevily i politické zápasy a poválečná hospodářská krize. Herci i hudebníci stávkovali, protože nebyly peníze na gáže. V roce 1925 vyzvala městská rada ostatní města, aby pomohla divadlo udržet. Ředitelem v sezóně 1925-1926 se stal Rudolf Piskáček.

¹ Dějiny českého divadla IV : Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace. 1. vyd. Praha : Academia, 1983. s. 165.

Krise stále přetrvávala a tak městská rada od další sezóny zadala divadlo na tři roky Janu Hubáčkovi, který byl bývalým tajemníkem divadla v Plzni. Jan Hubáček dal výpověď opeře, ale finanční krize byla stále citelnější, subvence už nestačily na úhradu dluhů, navíc se začalo ukazovat, že divadelní budova je již nevyhovující. Ředitel Hubáček se snažil divadlu pomoci zorganizováním zájezdů do jihočeských měst, ale tyto zájezdy se neuskutečnily. Také byly snahy navázat kontakt s východočeskými městy, ta ovšem také zklamala. Nakonec se JND muselo spojit se západomoravskými městy, Jihlavou a Znojmem. Toto sloučení znamenalo zrušení výpovědi opeře. Všechna tři města poskytovala divadelní budovu s jejím příslušenstvím zdarma a přispívala na inventář a garderobu, které byly majetkem Českých Budějovic. Ani tento plán však nevydržel příliš dlouho. Divadlo mělo značné dluhy a dalo opět výpověď opeře. Protože nebyly ani finanční prostředky na vyplacení gáží, členové orchestru vstoupili na zájezdu v Čáslavi do stávky. Ředitel byl nucen odstoupit, orchestr, operní a operetní soubor byly počátkem července 1929 rozpuštěny. Herci museli uvolnit divadlo německé společnosti, která měla divadlo propůjčeno od 7. 4. do 31. 5. 1929. Z celého souboru zbylo pouze torzo činohry, která byla vedena šéfem činohry J. Škodou a režisérem O. Svobodou. Snažili se dohrát zbytek sezony a splnit závazky vůči abonentům a dalším městům. Divadlo jim bylo propůjčeno v období od 8. 3. do 6. 4. 1929 a poté ještě od 1. 6. do 3. 7. 1929. Herci se snažili ze všech sil uživit svépomocnými akcemi, sezona byla doplněna i několika pohostinskými představeními. Potom se rozešla i činohra, což znamenalo definitivní konec JND.

Městská rada učinila vše pro to, aby divadlo zachránila. Téměř ve všech budějovických periodikách té doby byla situace divadla komentována. Například v Jihočechu o zadání divadla psali následující: „*Prosperita J.N.D. je závislá na přesném hospodářském vedení a poctivém uměleckém provozu. Nový ředitel musí být nejen dobrým obchodníkem, který zná risiko svého podnikání, ale opravdovým vůdcem celého souboru. Naše divadlo potřebuje pevnou ruku a cílevědomé vedení jak v administrativě, tak po stránce umělecké. Při rozhodování městské rady nepůjde pouze o finanční možnosti toho kterého podnikatele, ale jistě bude brán zvláštní zřetel na zkušenosti uchazeče ve vedení divadla v tak obtížných poměrech, jako jsou naše.*“²

Byl tedy hledán nový ředitel a dokonce přišel poměrně velký počet nabídek k zadání divadla, to bylo nakonec znemožněno. Příčinila se o to autorská ochranná

² Jihočech 1929, ročník XXXII, č. 12, s. 2.

sdružení, pražské Centrum a agentura Zentralstelle-Wien, která nepovolila provoz divadelních představení, dokud nebude zaplacen dluh za ředitele Hubáčka ve výši 50 000 Kč. Většina kandidátů na nového ředitele neměla k dispozici tak velký kapitál, proto byl jako nový ředitel vybrán Antonín Drašar z Olomouce, který měl vlastní autorský materiál. Když bylo divadlo zadáno tímto způsobem, v místních novinách opět glosovali nastalou situaci, v Jihočechu bylo zdůrazněno, že viníkem toho, proč Budějovice nemohou mít vlastní divadlo, jsou autorské svazy, které v podstatě daly městské radě jen dvě možnosti - buď divadlo úplně uzavřít, nebo z něj udělat zájezdovou scénu, což se nakonec také stalo.³

Smlouva byla uzavřena na jeden rok, podle dohody měl v Českých Budějovicích Drašar hrát se svým souborem ročně pět měsíců, a to jeden měsíc operu, dva měsíce operetu a dva měsíce činohru. Budějovice se v tomto okamžiku tedy staly pouze scénou zájezdovou. Budějovické divadlo bylo v období od 17. 9. 1929 do 9. 4. 1930 propůjčeno Družstvu českého divadla v Olomouci, jehož ředitelem byl Antonín Drašar. V době od 12. 4. do 31. 5. 1930 hrál v divadle Německý divadelní spolek v Českých Budějovicích. Na konci této sezony dostalo divadlo subvenci od ministerstva školství a národní osvěty 300 000 Kč za podmínky, že tohoto příspěvku bude užito ke splacení starého dluhu a na vyplacení gáží. Pro sezonu 1929/1930 byla sepsána smlouva o propůjčení divadla v Č. Budějovicích mezi městskou radou a Družstvem českého divadla v Olomouci.⁴ Kooperace byla uzavřena za podmínek, že tamní divadlo propůjčí divadelní soubor, garderobu a dekorace, které budou potřeba k zájezdům do Českých Budějovic. Dále, že sezona bude pětiměsíční, od října 1929 do dubna 1930, že budou hrát všechny tři soubory a to, v říjnu 1929 opera, v listopadu 1929 činohra, v prosinci 1929 opereta, v únoru 1930 činohra, v březnu a na počátku dubnu opereta. Ředitel Drašar byl nucen složit kauci 50 000 Kč. Název Jihočeské národní divadlo v Českých Budějovicích byl ponechán, ale pod ním bylo připsáno: ředitel A. Drašar – zájezdy opery, operety a činohry. Drašar se zavázal k tomu, že sám projedná zájezdy do Znojma a Jihlavy a vyřídí záležitost s hrozbou uzavření divadla ze strany Zentralstelle. Město se zavázalo hradit technický personál, osvětlení, otop a vodu, dále stavební opravy i výdaje spojené s vlastnictvím budovy, telefonní předplatné a poplatky za policejní a hasičskou hlídku. A také musí divadlu poskytnout subvenci. Podnikatel je povinen svému personálu platit

³ Jihočech 1929, ročník XXXII, č. 15, s. 2.

⁴ Všechny smlouvy o propůjčování divadla či zájezdech jsou uloženy ve Státním okresním archivu v Č. Budějovicích. Manipulace 1928-1945, značka B 1.

gáže a příspěvky nemocenské a úrazové. Veškeré divadelní potřeby, kromě těch, které patří městu (dekorace, garderoba, rekvizity), si musí opatřit ze svých prostředků.

Na konci tohoto období se začaly objevovat diskuse, zda jsou České Budějovice schopny mít pro další sezonu vlastní scénu. Například Josef Lomský v Jihočeském přehledu z roku 1929 ve stati nazvané *Lze-li udržeti stálou divadelní scénu v jižních Čechách?* píše, že je nutné divadlo udržet, protože se nedá ničím nahradit, a že by se tento problém měl stát veřejnou povinností, podobně jako školy, musea atd. Přesto ale zdůrazňuje, že *„Č. Budějovice nejsou naprosto a nikterak s to, aby mohly vyživiti řádnou stálou společnost operní, operetní a činoherní po celý rok a naplňovati po tuto dobu divadelní budovu větším počtem obecnstva nežli směšným.“*⁵ Navrhuje zajistit pouze činohru a operetu a dobu trvání sezony zkrátit na pět měsíců.

Na tento článek v dalším čísle Jihočeského přehledu reaguje Josef Stejskal. Ten navrhuje vytvoření činohry a operety s tím, že zájezdy opery by si každý ředitel zajišťoval sám. Dále by sjednal kooperaci s jinými městy, podobně jako to bylo dříve s Jihlavou a Znojmem.

Stejná situace byla i v sezoně 1930/1931, kdy mělo Družstvo českého divadla v Olomouci divadlo k dispozici od 21. 9. 1930 do 14. 4. 1931. Na jaře od 16. 4. do 30. 5. opět hrál Německý divadelní spolek. Stejně jako dříve i teď se objevovaly diskuse o situaci divadla. Náměstek starosty Otakar Svoboda ve *Stráži lidu* píše o tom, že k této krizi divadla dojít muselo. Rozhodujícím činitelem jsou podle něj peníze a ty má v první řadě poskytnout návštěvník divadla, v druhé řadě může přijít v úvahu město nebo stát. Dále píše *„Jsem rozhodně proti tomu, aby na sezonu 1930-31 bylo městské divadlo zadáváno dle dosavadní smlouvy ať společnosti olomoucké nebo plzeňské. Nechte divadlo volné, způsobte, aby slušná společnost divadelní mohla si v něm zahrátí v kterémkoliv období, dejte možnost si zahrátí i divadelním ochotníkům. Propůjčení divadla dálo by se za těchto podmínek: místnost, otop, světlo, použití kulis, technického personálu úplně zdarma, subvenci městskou v hotovosti neobdrží však vůbec nikdo. Zdravý důsledek tohoto opatření bude, že divadlo bude vzácnější a postupem doby hledanější.“*⁶ Nejlepším řešením by tedy podle něj byl návrat ke stagioně. To se ovšem nestalo a Olomoucké divadlo odehrálo i sezonu 1930/1931. Bohužel pro další sezonu již

⁵ Jihočeský přehled 1929, číslo 1, s. 9.

⁶ *Stráž lidu*, ročník XII, s. 2

kooperace dohodnuta nebyla, neboť Olomoucké divadlo muselo z finančních důvodů omezit provoz svého divadla a vzdát se i zájezdů do Budějovic.

Vyúčtování sezony bylo následující: za opery byl příjem 224 467 Kč, za činohry 121 259 Kč a za operety 229 144 Kč. Příjem na subvencích: státní 125 000 Kč, zemská 75 000 Kč, obecní 64 000 Kč, příspěvek obce na stěhovací výlohy 7 342 Kč. Vydání za operu 435 598 Kč, za činohru 128 078 Kč a za operetu 279 407 Kč. Pokud tedy uděláme rozdíl mezi příjmy a výdaji, zjistíme, že divadlo hospodařilo s výdělkem 3 129 Kč, což je skutečně nedostačující částka.

1.2 Obnovení stálého divadla

Pro sezonu 1931/1932 bylo jednáno o možné kooperaci Č. Budějovic, Olomouce a Kladna. Družstvo českého divadla v Olomouci by bylo v tomto spojení vedoucím městem, vytvořily by se společné divadelní scény, a to činohra a opereta, pro Budějovice, Kladno a jiná zájezdová města. Nakonec se dospělo k závěru, že kooperace by byla životaschopná, ovšem zeměpisná vzdálenost těchto tří měst by značně zvýšila zájezdovou režii, a proto ke spojení nedošlo.

Tuto sezonu můžeme chápat jako počátek nového období. Město totiž dostalo zpět stálé divadlo a nebylo již pouze zájezdovou scénou. Novým ředitelem JND se stal pražský podnikatel Bedřich Jeřábek, divadlo mu bylo podle výkazů propůjčeno od 25. 9. 1931 do 5. 4. 1932 a pak ještě od 1. 6. do 12. 6. 1932. Podle smlouvy však měla sezona začínat 15. září 1931 a končit 1. dubna 1932 a byl pro ni zamluven i měsíc červen. Město řediteli zdarma poskytlo budovu, všechn fundus, garderobu a archiv. Dále hradilo technický personál, osvětlení, otop, vodu, stavební opravy, telefonní předplatné a poplatky za policejní a hasičskou hlídku. Kromě toho dostalo divadlo od města subvenci ve výši 64 000 Kč pro českou sezonu a 16 000 Kč pro německou sezonu. Předběžný rozpočet na tuto sezony byl: vydání 975 719 Kč a příjmy 976 000 Kč. Podnikatel se zavázal pořádat činohru, operetu a operu, platit veřejné dávky za provozování divadelních her, tantiémy a dále příspěvky nemocenské, penzijní a úrazové.

Jeřábek ovšem dával přednost operetám, z činoher se hrály pouze zábavné komedie a opera byla zastoupena hostujícími soubory z Olomouce a Plzně. Stále byla

citelná hospodářská krize, divadlo nedostávalo všechny subvence, platy se snižovaly, což mělo vliv i na návštěvnost. Kvůli nedostatku financí se propouštěli herci, divadelní ředitel se snažil ušetřit na výpravách, čímž se snižovala kvalita představení. Hlavní pozornost se věnovala operetě, protože slibovala největší zisk. Zájem o divadlo klesal, někteří herci odcházeli. Repertoár často nebyl dodržen a sezona končila předčasně. Herci si v letních měsících museli pomáhat svépomocnými akcemi. Od 6. 4. do 30. 5. hrál v divadle opět Německý divadelní soplek.

V Jihočeském přehledu vyšel na začátku roku 1931 článek E. F. Buriana, kde komentuje současnou situaci českých, moravských i slovenských divadel a za příklad si bere právě Budějovice. Podle něj je v krizi hlavně celý divadelní systém. Burian o našem městě píše: *„České Budějovice jsou jedním z mála měst, které by si svoji divadelní kulturu mohlo nejen udržet, nýbrž dokonce i mohlo by se stát vzorem dobré divadelnosti, ba jsem i tak optimistický, že bych při reorganizaci a dobrém plánu prorokoval Budějovicům úkol jihočeského divadelního střediska.“*⁷ Město podle něj řeší problémy divadla tím, že hledá ředitele, který zde ustaví průměrný systém. Vytýká, že se nehledá nový systém, který by byl vhodný právě pro Budějovice a který by byl zároveň bezpečný. Nehledá se takový podnikatel, který by provedl reorganizaci a zaručil stálý provoz, ale stále se pokračuje ve stejném systému, který už tolikrát i v budějovickém divadle prokázal značné nedostatky.

E. F. Burian byl jedním z podnikatelů, kteří měli v této sezoně zájem o zadání JND. Těžko říci, zda by se zadáním divadla tomuto podnikateli situace JND nějak vyřešila. Dále se o místo ředitele ucházel Josef Burda, ředitel divadla v Táboře.

⁷ Jihočeský přehled, číslo 1931/3, s. 68

1.3 Druhá sezona pod vedením ředitele Jeřábka

Stejně jako v předchozí sezoně bylo divadlo zadáno Bedřichu Jeřábkovi, a to v období od 17. září 1932 do 5. dubna 1933. V době od 9. 4. do 1. 5. měl divadlo k dispozici Německý divadelní spolek v Českých Budějovicích. Městské zastupitelstvo schválilo divadelní smlouvu s Bedřichem Jeřábkem pro tuto sezonu i sezonu následující. Pro sezonu 1932/33 měli o divadlo zájem ještě Karel Srbek či Oto Alferi.

Protože podmínky v divadle zůstávaly stále stejné a několik herců odešlo, Jeřábek se rozhodl v této sezoně posílit soubor o nové členy. Nic se ovšem nezměnilo a sezona opět končila předčasně. Intendantu Trčkovi se podařilo vyjednat měsíční zájezd do Jihlavy, ale od května se opět herci museli, stejně jako dříve, protloukat sami. V létě hrála v divadle německá společnost z Mostu, potom plzeňská opera, Velká opereta, Voskovec a Werich nebo brněnské divadlo, o jejich působení jsme však bližší informace nenašli.

Jediná změna oproti předchozí sezoně byla v tom, že divadlo odpovědělo na stížnosti bývalých členů orchestru z minulého roku. Ti si v dopise městské radě stěžovali, že nemají práci, protože ředitel Jeřábek si přivezl nový orchestr a nepočítal s původním obsazením. Navíc nové hudební těleso je jazz-orchestr, který se podle nich pro divadlo příliš nehodí. Na tom je patrné, jaký styl ředitel JND preferoval. Jazz-orchestr byl jistě dobře použitelný pro řadu operet a především hudebně pojaté divadlo, možná až kabaret, ale jeho hudba se nehodí pro divadlo s operetou a činohrou. Své služby členové orchestru nabídli kulturnímu referentu prof. Trčkovi, ovšem ředitel Jeřábek jejich nabídku přehlížel. Nyní ovšem Unie čsl. hudebníků sestavila pro JND orchestr a vzala na zřetel i nezaměstnané hudebníky, kteří zde byli angažováni dříve, například to byli Bryan, Tůma, Špaček, Havlina, Procházka a Holejšovský.

O nedostatku financí, které byly pro budějovickou kulturu tak potřebné, se zmiňuje i Josef Stejskal ve svém článku uveřejněném v Línii, v prosinci 1932. *„Bylo štěstím pro kulturní úsek českobudějovické samosprávy, že po převratu byla svěřena správa prof. Adámkovi, jenž dal solidní základy vši práci další, v níž po léta pokračoval programově prof. Trčka. Je jistě jejich zásluhou, že v rámci obecního hospodářství uhájily si kulturní věci až dosud celkem slušně posici, která jim přísluší. Dnešní*

*mimořádně zlá finanční situace obce, projevující se radikálními redukcemi rozpočtových položek potřeby, dotýká se bohužel bolestně i věci kulturních.*⁸

K tomuto tématu se pak ještě vrátil na počátku dalšího roku, kdy se jednalo o obecním rozpočtu. *„Přáli bychom si jedině: aby celá otázka se posuzovala s vyššího hlediska, aby se šlo na kořen problému... Aby své rozhodující soudy, ať kladné či záporné říkali ti, kdo do divadla také někdy – jdou.*⁹ I ve svých dalších článcích Stejskal občas kritizuje, že o divadle rozhodují lidé, kteří tam nechodí a neznají jeho skutečnou situaci a ani se o ni nezajímají.

Dr. Josef Stejskal byl i autorem hodnocení této sezony, uveřejněném v červnové Línii. Píše o tom, že při hodnocení divadla se užívá krajních extrémů, buď je až příliš chváleno nebo naopak kritizováno. *„Střední cestou strízlivé objektivitivy jde málokdo*¹⁰ Dále kritizuje způsob, jakým je divadlo vedeno. Podle něj by vedení mělo být pružnější, ne tak kancelářské a pohodlné jako dosud, zdá se mu málo podnětné. *„Je potřeba promyšleného plánu propagačního, jenž využije všech možností a příležitostí a nedá se hned odradit některým nezdarem: větší akvisice předplatného, soustavné předběžné informace v novinách formou kratších článků, pokus o organisování hromadných zájezdů z okolí, zprostředkování důvěrnějšího styku s obecnstvem žurnalistickými anketami o divadlo, jak to bývalo dříve atd.*¹¹ Hlavní je ale podle Stejskala samozřejmě umělecký program. Všechny tyto změny, o které se snažil, se postupně dostanou ke slovu v době, kdy se sám stane intendantem JND.

⁸ Linie, 2. ročník, číslo 5., prosinec 1932, s. 33

⁹ Linie, 2. ročník, číslo 6., leden 1933, s. 46

¹⁰ Linie, 2. ročník, číslo 12., červen 1933, s. 93

¹¹ Linie 2. ročník, číslo 12., červen 1933, s. 94

1.4 Smrt ředitele B. Jeřábka a převzetí divadla Monikou Jeřábkovou

Propůjčení divadla bylo v sezoně 1933/1934 rozděleno takto: v období od 23. září 1933 do 13. dubna 1934 bylo propůjčeno Bedřichu Jeřábkovi, od 14. dubna do 23. května ho provozovala Svépomoc německých herců v Českých Budějovicích a od 9. června do 16. června Městské divadlo v Plzni.

Divadlo tedy bylo opět zadáno Bedřichu Jeřábkovi. *„V sezóně 1933-1934, v době, kdy krise vyhnala počet nezaměstnaných skoro k jednomu milionu, v době velkých stávek a demonstrací, stalo se Jihočeské národní divadlo konečně divadlem města, které tak převzalo velkou část odpovědnosti za existenci zaměstnanců a za umělecký provoz. Poskytovalo zdarma budovu s otopem i osvětlením, platilo technický personál, propůjčovalo divadelní garderobu a doplňovalo ji, kromě toho vyplácelo vyšší částku v hotovosti. Celkem se počítalo pro novou sezónu s částkou 368 697 Kč .“¹²*

Dne 23. října 1933 zemřel ředitel Bedřich Jeřábek a divadlo bylo do konce sezony svěřeno jeho manželce Monice Jeřábkové. Novým intendantem JND se stal PhDr. Josef Stejskal, který dříve zastával funkci dramaturga a občas se věnoval režii. Ten hned začal pracovat na návrhu smlouvy mezi městem a současnou ředitelkou. Věnoval se například sociálnímu zajištění herců nebo rozšíření sezóny. V prosinci 1933 redakce Linie požádala J. Stejskala, jako nového intendanta, aby přiblížil aktuální umělecké úkoly JND. Stejskal se vyjadřuje k tomu, že skončila smlouva, která byla sepsána s ředitelem Jeřábkem a že bude nutné hledat někoho nového. Je třeba najít někoho, komu půjde o umělecký záměr a ne jen o to, vydělat peníze. V této době se ale kromě hledání nového ředitele objevovaly i jiné potíže. *„Jsme před situací zcela novou; nezapíráme si obtíže, jež ji charakterizují: neurovnané poměry politické na radnici, defensivní postavení, v němž dnes jsou všechny kulturní záležitosti vůbec, všeobecné tendence omezovat rozpočty a subvence (státní, zemské, obecní), proletarizování i oněch vrstev, jimž dříve divadlo nebylo přepychem, zvýšená konkurence zvukových biografů atd.“¹³* Dále je podle něj důležité věnovat peníze na scénickou výpravu. Chválí také dřívější schůzky s novináři, na kterých se probíraly všechny otázky, které se týkaly divadla. Jako intendant se chystá podobnou schůzku svolat. *„Kdyby všechny listy a časopisy, které v Budějovicích vycházejí, věnovaly soustavnou pozornost divadlu –*

¹² Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1945. První vydání. České Budějovice : Růže. 1970. s. 65-66.

¹³ Linie, 3. ročník, číslo 5., prosinec 1933, s. 38.

*ovšem kriticky a spravedlivě – bez postranních úmyslů, byla by to neobyčejně významná vzpruha a pomoc pro řešení divadelního problému u nás. Mít kladný poměr k divadlu, to neznamena nekriticky všechno chválit a být vším spokojen; to nikdo nechce, není toho ani zapotřebí. Stačí najít měřítko, vhodné pro naše poměry a podle něho soudit bez zaujetí, spravedlivě.*¹⁴

Na jaře dostal soubor opět výpověď a musel se živit na vlastní pěst, protože do města jako tradičně přijeli Němci. Město bylo bez peněz a žádalo o pomoc vládu, ale marně.

Na začátku roku 1934 vyšel v periodiku Jih článek, ve kterém se jeho autoři František Dvořák a Josef Valut věnují postavení Budějovic v jižních Čechách a zdejší kultuře. *„Řadu let se Č. Budějovice snaží, aby se staly centrem již. Čech. Snaha je provázena jen částečným úspěchem. Chybí organisace, která by byla tmelem snažení. Město je středem kraje, sídlem úřadů a škol, střediskem průmyslu, obchodu a politického dění. Jeho kulturní život je velmi složitý a nestálých hodnot. Má všechny znaky růstu ve velkoměsto... Kritika českobudějovického veřejného života se utápí v běžné konvenci společenského prostředí. Kritik má být tvůrčím organizátorem kulturní práce. To znamená: jeho hodnotící měřítko nesmí být záležitostí ryze společenskou, přátelskou službou nebo reklamním bubnem, ale činností metodicky jasnou, ukazující obzory a cíle.*¹⁵ Hlavně se věnují kritice, která není dostatečná. Na kritiku kultury v různých českobudějovických novinách si dříve stěžoval i Stejskal. Podle něj buď příliš chválila, nebo naopak haněla. Nyní je problém v tom, že kritika plní pouze společenskou povinnost, ale nijak nepomáhá práci kulturní. V dalším čísle již hovoří o tom, že v JND nastanou změny především vlivem toho, že kritika byla v minulém období silná a četné hlasy již po nějaké změně volaly.

V srpnu 1934 byly v divadelní budově provedeny potřebné stavební úpravy: rozvod teplé vody, zřízení ústředního topení a odstranění plynového vytápění v šatnách a kancelářích, zřízení nouzového východu a přístavba šatny, zřízení železné opony, byla dodána elektrická ventilace, vyměněna dřevěná konstrukce pod jevištěm za betonovou, další úpravou bylo dodání a osazení drátěného lapače jisker na komín ústředního topení. Tyto adaptace byly provedeny pod pohrůžkou okresního úřadu, že jinak divadlo nedostane povolení hrát. Opravy měly také vliv na to, že pojistná hodnota se mohla zvýšit o 15-20%.

¹⁴ Linie, 3. Ročník, číslo 5., prosinec 1933, s. 38.

¹⁵ Jih: čtvrtletník pro kulturu, poesii a vědu. Ročník I. 1934-35, s. 23.

1.5 Divadlo znovu zadáno M. Jeřábkové; rozpuštění obecního zastupitelstva

Divadlo získala opět Monika Jeřábková. Městská rada se rozhodla svěřit jí vedení divadla bez konkurzu. Měla ho k dispozici v období od 1. 9. 1934 do 31. 3. 1935. Poté od 2. 4. do 15. 5. zde hrál Německý divadelní spolek v Českých Budějovicích, v červnu od 1. 6. do 7. 6. bylo divadlo pronajato na jméno Vilský Wittlich Zdeněk.

V této sezoně vešla v platnost smlouva mezi městem a ředitelkou Monikou Jeřábkovou dle návrhu J. Stejskala, který se stal opět intendantem divadla a jehož pravomoci se zvyšovaly. Podle smlouvy měla divadelní sezona trvat od 1. září do 31. března, po ní následoval zájezd do Mostu. Město se zavazovalo vyplatit subvenci ve výši 60 000 Kč, což bylo méně než dříve a podnikatel musel přispívat na topení, osvětlení, platit daně, pojištění a jiné poplatky. Bohužel i tato sezona nekončila šťastně, znovu se snižovaly platy a řada členů souboru odešla.

Na situaci JND působily kromě hospodářské krize také poměry politické, neboť už od ledna 1933 byl Hitler říšským kancléřem. Vlivem tohoto politického vývoje bylo rozpuštěné obecní zastupitelstvo, což se dotklo i personálu divadla. „*Na divadlo se neohlížel ani odcházející starosta Dlouhý, ani okresní hejtman Boček; poměry se ještě zhoršily, když správu města převzal vládní komisař dr. Soumar.*“¹⁶ Bylo těžké udržet divadlo umělecky i hospodářsky až do konce sezony. Podle výkazů divadelního podnikatele činily v této sezoně příjmy 757 294 Kč a vydání 892 074 Kč. Divadlo tedy stále prodělávalo. V této sezoně na počátku ledna 1935 byl učiněn odhad hodnoty budovy městského divadla, který dosáhl výše 1.120.000 Kč.

V dubnové Linii z roku 1935 vyšel článek, jehož autor kritizuje dřívější ukončení sezony a celkově nízkou úroveň divadla. Hlavně negativně hodnotí jeho ředitelku. „*Paní Jeřábková je nejvýš nepovoláním duchem divadelním. Divadlo jako věda, jako prostředek výchovy, jako život je jí cizí. Barometrem určujícím její vládu jsou hlavně finance.*“¹⁷ Podobný názor na M. Jeřábkovou uveřejnil ve svém článku v Jihu také Josef Valut. Stěžuje si na její vedení, na které doplatili nejvíce herci a vlivem toho i umělecká úroveň divadla. Dále píše: „*Dnes je jasné, že výdělečný zájem podnikatelův byl mylně po dlouhou dobu ztotožňován s kulturním posláním divadla samotného.*

¹⁶ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže. 1970. s. 79.

¹⁷ Linie, 4. ročník, číslo 11., duben 1935, s. 90.

Podnikateli dařilo se velmi dobře ve stínu tohoto omylu, divadlu čím dál hůře. Poukaz na „nerentabilitu“ uměleckého podnikání mu stačil, aby dosáhl rozhršení pokaždé, když míra hříchů zdála se být naplněna.“¹⁸ Josef Valut byl ve svém článku mnohem kritičtější než autor článku uveřejněného v Linii, Valut označuje Jeřábkovou za sociálně bezohlednou podnikatelku, která nedodrží smlouvy s herci, přetěžuje je a snižuje jejich platy a to vše kvůli tomu, aby sama vydělala. Navíc své počínání omlouvá tím, že divadelní podnikání je nevýdělečné.

Monika Jeřábková se na konci sezony ke své práci vyjádřila takto: *„Končím se svým souborem divadelní sezonu v Jihočeském národním divadle. Byl to rok těžké práce, neboť hospodářská krise projevila se i menšími návštěvami v divadle. Za největších obětí dodržela jsem veškeré úmluvy na všechny strany. Používám této příležitosti, abych všem návštěvníkům divadla poděkovala za vzácnou přízeň a požádala je, aby divadlu zůstali věrni i v příští sezoně. V podzimní sezoně provedu rozsáhlou reorganizaci celého vedení jak po stránce umělecké i obchodní a to způsobem, aby vzat byl zřetel na všechna přání obecnstva pokud jenom provoz divadla to unese.“¹⁹ Do budoucna tedy Jeřábková slibuje změny a i Josef Valut v periodiku Jih nakonec hovořil o tom, že snad všechna ta kritika jejího vedení povede konečně k nějakému obratu. V závěru svého článku napsal často citovanou a jistě pravdivou větu: *„Č. Budějovice budou mít v příští sezoně takové divadlo, jaké si vynutí anebo takové, jaké si dají líbit – jaké si pak plně zaslouží.“²⁰**

¹⁸ Jih: čtvrtletník pro kulturu, poesii a vědu, ročník I. 1934-35, s. 112.

¹⁹ Jihočech 1935, r. XXXVIII, č. 14, duben 1935, s. 5.

²⁰ Jih: čtvrtletník pro kulturu, poesii a vědu, ročník I. 1934-35, s. 112.

1.6 Počátky změn v JND

Snad kvůli předchozím kritikám vedení divadla objevovaly se již na konci minulé sezony články zabývající se tím, komu bude divadlo zadáno pro sezonu 1935/1936. Například v Linii se psalo, že o divadlo vlastně ani zájem není. *„Kdo o ně stojí? Bez subvence, s rozpočtovou cifrou stlačenou na minimum, jež, jak se právě ukázalo, nikoho neláká. Zájem se projevil o podmínky soutěžní (šlo jich z radnice asi 11), ale když se končil poslední den termínu 20. února, neměli v podatelně na radnici ani jednu nabídku.“*²¹

Na počátku sezony byla situace zhodnocena i v Jihočechu: *„Při zadávání divadla na sezonu 1935-36 projevila se sice snaha po výměně podnikatele, ale po dokonalém uvážení všech okolností, byla přece jen znovu akceptována nabídka dosavadní podnikatelky, která jediná svou mnohaletou zkušeností byla zárukou, že divadlo bude i za zhoršených životních podmínek finančně zajištěno a smlouvě bude plně vyhověno. Dnešní doba není, zejména v oboru divadelního podnikání, způsobilou k nějakým experimentům, neboť nutno vždy míti na zřeteli okolnost, že umělecká výše je především odvislá od existenčního zajištění souboru.“*²² Na rozdíl od Linie, kde psali, že o divadlo neprojevil zájem nikdo, v Jihočechu konstatovali prodloužení smlouvy s ředitelkou M. Jeřábkovou, neboť tím bude zajištěno splnění úmluvy a divadlo se vyhne jakémukoli experimentování.

Monika Jeřábková získala divadlo především proto, že podmínky pro zadání byly horší než dříve. Byl sice vypsán konkurz, ale vinou snížené subvence byl o divadlo pouze malý zájem. V této sezoně nastaly první změny, které vedly k celkovému zlepšení situace JND. Dříve M. Jeřábková řídila divadlo většinou z Prahy, ale nyní přijela do Českých Budějovic a na zahájení sezony pozvala novináře, které žádala o připomínky. Snížila vstupné a začala spolupracovat s výtvarnou skupinou. Většina zásahů do divadelního provozu, jako spolupráce s výtvarníky a novináři, patrně vycházela od J. Stejskala, který o takové změny usiloval již dříve.

Na počátku sezony se o zadání divadla ucházel také člen souboru J. Fošen, i když podle Linie nikdo kromě Jeřábkové o divadlo zájem neměl. Poté, co získala JND Jeřábková, rozhodl se odejít do divadla na Kladně a s ním také řada členů souboru. Pro příští sezonu začala Jeřábková jednat pouze se členy operety.

²¹ Linie, 4. ročník, číslo 8., březen 1935, s. 66.

²² Jihočech 1935, r. XXXVIII, č. 38, září 1935, s. 3-4.

Tento rok sezona začínala i končila zájezdem do Mostu, kde soubor hrál od 1. září do 30. září 1935 a poté od 1. dubna do 12. května 1936. I přes slibný začátek sezona v Budějovicích jako vždy končila v březnu a herce čekalo léto bez práce. Sezona 1935/36 byla jakýmsi pokusem, po kterém se Jeřábková rozhodla pro větší spolupráci s J. Stejskalem. *„Jeřábková se věnovala operetě a záležitostem hospodářským, ale na rozdíl od předcházejících ředitelů se dala přesvědčit, že subvence je nutno věnovat opravdu uměleckým účelům, nikoli obchodům s divadlem. Umělecké starosti přenechala Stejskalovi a brzy měla příležitost přesvědčit se, že umělecký úspěch se může odrazit i v úspěchu finančním.“*²³ Předpokládaný rozpočet pro tuto sezonu byl: vydání 918 039 Kč, příjmy 927 019 Kč.

Na konci sezony se objevila zpráva, že byl J. Stejskal požádán, aby převzal místo šéfa činohry a dramaturga, což pro mnohé znamenalo předzvěst lepší budoucnosti JND.

I přesto, že se tato sezona podobala té předchozí a po hospodářské stránce na tom divadlo nebylo nijak dobře, začaly se objevovat první náznaky možné změny. Monika Jeřábková snad konečně pochopila, že divadlu musí něco věnovat a obětovat, aby něco získala, a že z divadla bude výdělečný podnik teprve tehdy, když se zvýší i jeho umělecká úroveň.

²³ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže. 1970. s. 92.

1.7 Zvyšování hospodářské úrovně JND; vedoucím činohry J. Stejskal

Divadlo bylo pro sezonu 1936/1937 zadáno Monice Jeřábkové a vedoucím činohry se stal Josef Stejskal. „*Jeho vášnivý umělecký zájem přesvědčoval ředitelku Jeřábkovou o nutnosti finančních obětí; neubránila se jeho vytrvalé snaze o zvýšení výtvarné úrovně inscenací. Jeho předním spolupracovníkem se stal Emil Pitter, později Josef Kotlář a Julius Bous. Pro Pittra byla – poprvé v Jihočeském národním divadle – vytvořena funkce scénického výtvarného poradce, který měl být účasten při řešení výtvarné složky každého představení*“²⁴ Návrhy a změny, které provedl Stejskal, se později ukázaly jako rozhodující pro lepší budoucnost divadla, především jeho umělecké stránky. Ovšem zvýšení umělecké stránky šlo ruku v ruce se zvýšením hospodářské úrovně divadla. Návštěvnost se začala zvyšovat, a tím se zvyšovaly i výnosy z jednotlivých představení. Navíc se sezona díky zájezdům do Mostu prodloužila o dva měsíce. V této sezoně také přibyli k souboru někteří noví členové.

Zlepšující se situace v divadle měla vliv i na ředitelku Jeřábkovou, která se nyní snažila platit gáže včas, celkově se zvýšila sociální úroveň členů souboru, o čemž píše Josef Stejskal ve svém článku nazvaném Po dvou měsících. „*Jihočeské národní divadlo zahájilo počátkem září svou sezonu v Mostě. Sjednání dohody s Mostem (usilovalo se o ni po léta) má neobyčejnou důležitost: budějovická sezona šestiměsíční se rozšiřuje o bezpečné dva měsíce mostecké, čímž je učiněn podstatný krok k sociálnímu zlepšení existence poměrně početného souboru, a kromě toho toto prodloužení prospívá i celkovému programu pracovnímu, který se může volněji rozvinout.*“²⁵

I když se finanční situace divadla zlepšovala, přesto ještě nebyla úplně dobrá, navíc v roce 1937 byla zamítnuta žádost o zemskou subvenci.

²⁴ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže. 1970. s. 96.

²⁵ Jihočeské národní divadlo v Č. Budějovicích 1936-37, Divadelní list č. 2.

1.8 Zhoršující se politická situace

Monika Jeřábková vedla divadlo i v sezoně 1937/1938. Divadelní činnost začala mimo jiné nabývat politického charakteru, protože sílilo nacistické hnutí a lidé se obraceli k umění, v němž hledali posilu. I tato sezona začala a končila v Mostě. *„Navzdory všem nebezpečným okolnostem a právě pro ně stala se Stejskalova činohra v této době uceleným organismem bojovně sloužícím myšlenkám, které znamenaly pro národ posilu. Výsledek četných úspěchů se ukázal i v tom, že divadlo bylo bez rozmýšlení znovu zadáno Monice Jeřábkové, a to na tři roky, což znamenalo potřebný klid do další činnosti. Jeřábková dala Stejskalovi plnou moc pro přípravu příští sezóny a on se obětavě pustil do práce.“*²⁶ Zde opět vidíme, jak byla činnost umělecká propojena s hospodařením divadla. Divadlo prosperovalo a zároveň plnilo všechny požadavky, které na něj těžká doba kladla, proto ho znovu získala M. Jeřábková, a jelikož byla smlouva uzavřena na delší dobu, mohla se budoucí činnost lépe plánovat.

V provozu divadla se začaly objevovat jiné nedostatky, a to potíže s divadelní budovou. *„Při značném provozu divadla v Českých Budějovicích se ukazovaly stále více závady staré budovy s rozvrzanými podlahami, nevhodnými šatnami pro herce. Nebylo kam dát nábytek, jak ukládat dekorace, zkušební sál neexistoval. To vše dávalo trpký pocit ponižující méněcennosti a obracelo stále naléhavěji zřetel k myšlenkám na stavbu nového divadla, jak se projevilo i na jubilejní schůzi českobudějovické Besedy. Arch. Jan Šesták z Prahy byl, zatím neoficiálně, požádán o vypracování návrhu na stavbu nového divadla.“*²⁷

Nebylo divu, že divadelní budova již nevyhovovala všem požadavkům. Byla již poměrně stará, na místě divadla byla stavba již na přelomu 14. a 15. století, ta v průběhu staletí procházela změnami, ale největší přestavba přišla v roce 1819, kdy byla předělána podle vzoru jiných divadelních budov. Ve 20. letech 20. století také byly potíže s touto budovou, a proto byly vypracovány plány na její přestavbu. Ve 30. letech potom došlo k úpravě pouze jednou a to v srpnu 1934, kdy již úpravy byly nezbytné a jak bylo uvedeno výše, divadlo by nedostalo povolení k činnosti, kdyby změny neprovedlo. Bylo nutné postavit novou divadelní budovu nebo tu dosavadní celou

²⁶ Kožíková, Alena. *Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946*. První vydání. České Budějovice : Růže. 1970. s. 108.

²⁷ Kazilová, Zdeňka a kol. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice : E. W. A. edition, 1990. ISBN 80-900175-0-9. s. 26.

zrekonstruovat. Bohužel ani v této době nebylo vlivem později nastalých událostí možné provést větší stavební úpravy.

1.9 Poslední sezona, Mnichov a zabránění divadla Němci

Ředitelkou byla stále M. Jeřábková a podle zvyku začínala sezonu v Mostě, i přes to, že ji od toho mnozí odrazovali. Lidé cítili nejistotu a zvyšovalo se politické napětí. Začínalo se znovu v Mostě. *„Ovzduší se však měnilo takřka od hodiny k hodině. Provokace henleinovců na hranicích, místně vyhlášené stanné právo, policejní pohotovost a hlavně pak Hitlerův paličský projev v Norimberku 12. září 1938 – to vše vyprázdnilo divadelní sály. Lidí se zmocnila úzkost a truchlivé předtuchy. Muži nastupovali k vojenským útvarům, jejich rodiny se chystaly k odjezdu. Českobudějovický soubor odjížděl nakvap v nákladních železničních vozech během mobilizační noci z Mostu domů.“*²⁸ V několika dalších týdnech se nesmělo hrát ani v Budějovicích. Po těchto událostech následoval Mnichov, bylo zabráněno pohraničí *„a nové hranice posunuly České Budějovice na pomezí politické i kulturní. A právě v této chvíli se nevyhovující staré divadlo stalo českobudějovickým divadelníkům obzvlášť drahým.“*²⁹ Po Mnichovu se Stejskal snažil repertoár obohatit vlasteneckými hrami, vybral díla od K. Čapka, J. K. Tyla nebo A. Jirásky, jeho snahy poskytnout publiku podporu se zřejmě nezamlouvaly úplně všem, a protože Stejskal nechtěl divadlu uškodit, rozhodl se vzdát všech svých funkcí a z divadla odejít. Učinil tak 5. ledna 1939. Bohužel jsme v dobových periodikách ani jinde nenašli konkrétní zmínky nebo negativní narážky na jeho činnost. Nástupcem se stal Jan Schützner, který vlastnil obchod s cukrovinkami. Divadlo ztrácelo diváky, přesto pokračovalo ve své činnosti, i když koncem dubna byla sezona předčasně ukončena. Situace byla v této době nebezpečnější než dříve, například Karel Šmíd si při jednom představení přidal k jedné z písní novou sloku, obecnost sice reagovalo nadšeně, ale druhý den byl kvůli tomuto incidentu Šmíd předvolán na policii.

Stejskalovi bylo divadlo velmi drahé, a i když pro něj bylo bezpečnější stranit se veřejného života, na žádost JND se v sezoně 1939/1940 znovu vrátil do své funkce a

²⁸ Kazilová, Zdeňka a kol. Jihočeské divadlo. České Budějovice : E. W. A. edition, 1990. ISBN 80-900175-0-9. s. 26.

²⁹ Kazilová, Zdeňka a kol. Jihočeské divadlo. České Budějovice : E. W. A. edition, 1990. ISBN 80-900175-0-9. s. 26.

přišel s novou koncepcí divadla. To bylo v tak náročné době těžko udržitelné, protože ztráta stagiony v Mostě existenci divadla výrazně ohrozila. J. Stejskal se snažil, aby se starost o divadlo a divadelní činnost stala záležitostí ne jednoho města, ale celých jižních Čech. Dojednával smlouvy s dalšími městy, která by s JND spolupracovala na zájezdech, zajistila by sál a prodala dostatek lístků. Takováto spolupráce se začala dobře rozvíjet, ovšem neušlo to ani Němcům, kteří zabrali JND a vyloučili z něho český soubor. Na podzim 1940 již v divadelní budově hrálo Deutsches Stadttheater Budweis.

2. Dramaturgie JND

2.1 Sezona 1929-1930

V červenci 1929 byl soubor JND rozpuštěn. Herci se snažili uživit, jak se dalo, a tak se v tomto období v Českých Budějovicích na tři měsíce uchytila část činoherního souboru. *„V sezóně 1929 až 1930 se zbytku souboru ujal Jan Škoda a v tříměsíční etapě nastudoval několik představení na vysoké inscenační úrovni. V nejnepříznivější době se konečně objevil talentovaný režisér, schopný vést divadlo k umělecky náročné práci.“*³⁰ Dobová kritika představení hodnotila kladně, mezi nejlepší patřily Shakespearův „Večer tříkrálový“, Ibsenovy „Opory společnosti“, Krylovova „Divoška“, Klabundův „Křídový kruh“ nebo Koptova „Jejich lidská tvář“.

Po třech měsících začalo v Budějovicích hrát divadlo olomoucké, jehož ředitelem byl A. Drašar a ke kterému přešli někteří herci z Budějovic, mezi nimi i Marie Svobodová se svým manželem, která na toto období vzpomínala ve svých pamětech: *„Českobudějovické divadlo bylo spojeno s Olomouckým a Budějovice měly divadlo jen tři měsíce v roce: měsíc činohru, měsíc operu a měsíc operetu. Ale na ty tři měsíce jsme se tak těšili, že si to nikdo nedovede ani představit. Naši věrní českobudějovičtí diváci nás neopustili a snažili se napravit to, zač ve své většině ani nemohli, snažili se nahradit ztrátu stálého divadla.“*³¹

Rozdělení sezony 1929/30 bylo následující: v první polovině sezony hrála od 17. září do 15. října opereta, od 26. října do 24. listopadu činohra a od 15. prosince 1929 do 1. ledna 1930 opera. Ve druhé polovině sezony hrála od 26. ledna do 24. února činohra, od 1. března do 29. března opereta a od 30. března do 8. dubna opera. Jen na počátku sezony přijela na dva dny činohra a to 28. a 29. září, v prvním z těchto dnů se hrálo představení „Sv. Václav“, v druhém dnu byly na programu veselohry. Opereta na tyto dny odjela na zájezd do jiného města. V Jihočeském přehledu o prvním olomouckém představení psali následující: *„V rámci svatováclavských oslav v Č. Budějovicích bylo pořádáno v městském divadle 28. září slavnostní představení Durychova „Sv. Václava“, kterým se zároveň představila našemu obcenstvu olomoucká činohra, ... Hru řídil p.*

³⁰ Dějiny českého divadla IV: Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace, 1. vyd. Praha : Academia, 1983, s. 176.

³¹ Svobodová, Marie. Paměti Marie Svobodové. 1. vyd. Praha : Orbis, 1953. s. 76.

*Salzer, který podal příklad, jak inteligentní a obratný režisér dovede zpevnit i dílo dost rozkolísané... V ostrých obrysech vedl jednotlivé postavy, promyslel a k největšímu dramatickému účinku namířil slovo, větu, výkřik, pauzu, zjednodušil gesto na míru nejmenší, dosáhl mnohdy toho, že strnulá nehybnost měla v sobě více dramatičnosti nežli prudce rozmáchlý pohyb. Dal dynamiku zvuku, světlu, barvě.*³² Představení bylo hodnoceno kladně a obecnstvo se těšilo na další cyklus her. Opera nakonec dorazila do Českých Budějovic až 27. prosince 1929. Svůj zájezd zahájila Dvořákovou operou „Král a uhlíř.“ Před jejím příjezdem byly uspořádány pohostinské hry pražského Národního divadla, na kterých hosté zahráli kus O. Scheinpflugové „Láska není všechno“ a Pragovu komedii „Ideální žena“. Činohra sehrála spolu s A. Sedláčkovou a Hugo Haasem Hilbertovu „Irenu“ a Samontovu „Marcelinu“.

O první sezoně hostování olomouckého souboru se v dobových periodikách objevovaly jen zmínky nevelkého rozsahu. Šlo především o přehledy představení s krátkým komentářem. Hlavně se psalo o činohře, ta byla srovnávána s představeními, která provedl zbytek rozpuštěného souboru JND pod vedením J. Škody, tato představení totiž dosáhla značné úrovně a budějovické publikum srovnávalo svůj a hostující soubor. „...toto srovnání u lidí, kteří dovedou bez zaujetí a spravedlivě hodnotit, dopadlo pro Škodův soubor, který ovšem byl početně daleko slabší a pracoval za podmínek krajně nepříznivých, velmi čestně.“³³

Jelikož šlo o zájezd, Drašarův soubor zvolil pro Budějovice takové hry, u kterých byl zajištěn finanční úspěch. Byla to představení, která se hrála v Praze, měla reklamu a psalo se o nich. Většinou šlo o zábavné hry s malým uměleckým přínosem pro publikum. Byly to například tyto hry: Arnold-Bachova „To neznáte Hadimršku“, Wernerovo „Srdce na uzdě“, Molnárova „Hra na zámku“ a další (přehled repertoáru viz příloha). „Za to však bylo několik večerů, za něž jsme olomouckým vděční. Znamenaly také mimořádné vypětí schopností režijních i hereckých. Ukázaly olomoucký soubor ve světle nejpříznivějším. Byl to Durychův „Sv. Václav“,... půvabná, křehká Achardova komedie „Život je krásný“, rozryvná Frankova válečná vzpomínka „Karel a Anna“... Literárně byl vrcholem Verhaerenův „Filip II.“. Měli jsme i hosta z Prahy. Rozumí se, že pí. Sedláčkovou s p. Haasem. Rozumí se, že obecnstvo bylo u vytržení (po kolikáté už? – ale tentokráte plným právem), třeba to bylo jen „XYZ“ od Klabunda.“³⁴ Za

³² Jihočeský přehled č. 4/1929, s. 118-119.

³³ Jihočeský přehled č. 5,6/1929 s. 154.

³⁴ Jihočeský přehled č. 5,6/1929 s. 154-155.

provedení her byl chválen šéf olomoucké činohry Salzer a to jak za své režisérské, tak i herecké kvality. Vedle něj byli mezi herci vyzdvihováni například Průcha, Šott, Bolek, Vnouček nebo Toman. Z hereček to byly Svobodová, Frýdová-Dohnalová, Adamcová, Korbelařová, Kurandová a Minaříková.

Jarní sezonu zahájila činohra 8. února 1930 původní komedií O. Scheinpflugové „Láska není všechno“. Dále byly v repertoáru hry jako například: „Aj, aj, aj“; „Srdce na uzdě“, „Posvátný plamen“ nebo „Popelka Patsy“. Jarní operetní sezona byla zahájena 7. března 1930 a hrály se operety: „Unáším ženu“, „Studentská láska“, „Vévodkyně z Chicaga“, „Veselá vdova“, „Dollarové princezny“ a další. O většině her se dobový tisk nezmiňuje, takže nemůžeme říci, zda měly či neměly úspěch. Ale celkově, jak bylo řečeno výše, bylo budějovické publikum s olomouckým divadlem spokojeno.

2.2 Sezona 1930-1931

Tato sezona se velmi podobala předchozí, protože v Budějovicích stále hrálo olomoucké divadlo. Objevovaly se sice diskuse, jestli by bylo možné znovu obnovit JND, ale ukázalo se, že jediná možnost, jak mít v Č. Budějovicích divadlo, je spolupracovat s Olomoucí, na vlastní divadlo nemělo město dostatečný kapitál. „*A tak čest divadelní tvorby v Budějovicích zachraňovali jen studenti, kteří se střídavým úspěchem nastudovali Radúze a Mahulenu, pásmo ze studentského života Růžová na modré ... a Macháčkovy Ženichy na scéně R. Landra. V létě hrál v divadle Ferenc Futurista a několikrát se v jinak zahálejícím divadle pokusili o štěstí ochotníci.*“³⁵

Opět se nejvíce psalo o činohře, která u nás hrála v říjnu a listopadu. Olomoucká opera publikum zklamala, protože nenabízela nic nového. Činohra si naopak zachovala slušnou úroveň, i když v jejím repertoáru nejvíce převládaly lehké komedie (seznam repertoáru pro tuto sezonu viz příloha). Velmi kladně bylo hodnoceno představení Hilbertovy „Pěsti“, Hartův „Blázen Tantris“, Štěpánkův „Hrníček štěstí“, kterým byl zastoupen novější český repertoár, podobně jako Medkovou hrou „Srdce a válka“, která ovšem takového úspěchu nedosáhla. „*Po režijní stránce velmi zajímavými večery byly „Děti starého mládence“ od Carpentera a „Sex appeal“. V nich režisér E. F. Burian*

³⁵ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 54.

*měl příležitost ukázat vynalézavost avantgardního režiséra, ... Gramofon, radio, fotografické projekce, jazz, rafinovaný efekt světla a barvy, bizzarní hra stínů, kabaretní šlágr, atd. Často psina, někdy křeč, ale zase scény vypracované do neobyčejné hladkosti a jemnosti.*³⁶ Největšího úspěchu dosáhla hra „Bar chic“.

Sezona a také kooperace s Olomoucí byla ukončena zájezdem činohry v březnu a dubnu. Obě města s ní byla spokojena jak po hospodářské, tak umělecké stránce. Repertoár byl i v tomto období lehčí a nijak nevybočoval z vkusu běžného publika. *„Nejzávažnějším večerem byla Passeurova „Žena, která si koupila muže“, ... Hra, jež je stále na hranicích síly opravdu dramatické a siláctví jen filmově efektního, propracovanou a důmyslnou režii E. F. Buriana a skvělým výkonem pí. Frýdové se stala představením, jež se zařízlo do paměti na dlouho.“*³⁷ I některá další představení byla hodnocena kladně, například Vojkov-Klabundova „Láska na venkově“, Ridleyův „Půlnoční vlak“ či Savoirova „Malá Kateřina“, jiná větší zájem u publika nevzbudila, takovými představeními byli Molnárovi „Soupeři“ a „Ráz-dva-tři“. K 70. narozeninám F. X. Svobody byla uvedena jeho hra „Směry života“, na tomto představení byl také autor přítomen. Dále se hrály některé hry z minulého období. Celkem byla sezona hodnocena pozitivně a také o souboru se psalo především s uznáním.

³⁶ Jihočeský přehled, č. 1/1931, s. 21.

³⁷ Jihočeský přehled, č. 3/1931, s. 69.

2.3 Sezona 1931-1932

V této sezoně České Budějovice konečně dostaly vlastní divadlo. Jeho ředitelem se stal Bedřich Jeřábek. Divadlo mělo soubor činoherní a operetní, představení opery byla zajištěna hostováním Plzně a Olomouce. Hospodářská krize způsobila divadlu řadu problémů, platy se snižovaly, což mělo vliv i na diváky, zájem obecnstva o divadlo začal pomalu klesat, zatím to však nebylo tak patrné a v recenzích bylo budějovické publikum hodnoceno jako pilné, které chodí do divadla rádo.

Prvním představením byl Pagnolův „Malajský šíp“. Kritika mu vytkla koncepci, v níž se z realistického prostředí hry stal romantický svět, a také byly nevhodně zvoleny kostýmy a kulisy. Konkrétně divákům vadilo, že postava námořníka měla nažehlené kalhoty nebo že přístavní putyka byla hezky natřená s malovanými plakáty na zdech. I když šlo o činoherní představení, Jeřábek dával přednost operetě a z činoher se hrály hlavně lehké komedie.

Činohra měla v tu dobu velmi nízkou až podprůměrnou úroveň. Většího úspěchu dosahovaly pouze benefice jednotlivých členů souboru, například při jubilejním večeru Jana Hubáčka se hrála Hennequinova komedie „Manžel šibal“, Karel Šott si pro svůj večer vybral „Fausta“, u tohoto představení však byla velmi negativně hodnocena výprava. Větší činoherní událostí bylo uvedení hry budějovického recenzenta Bohumíra Borkovce „Velký hráč“, ta byla uvedena 13. února 1932. Hře podle recenzí chybělo scelení a působila jako několik samostatných dramát. Autor v ní někdy podléhal sentimentalitě, která naštěstí nebyla přílišná a působila u publika dojetí. Velmi dobře byla hodnocena Šottova režie. Z herců nejvíce vynikli Bártů, Čeledová, Brom, Fošen a Pekárková, kteří dali svým postavám vše potřebné.

„Snadno lze zjistit, že neustále chybělo, co by dalo novému souboru injekci pravého uměleckého zanícení. V tom smyslu můžeme jmenovat jedinou premiéru. Dr. Josef Stejskal... v zimě 1931 se uvolnil k pohostinskému nastudování svého oblíbeného Molièra. Zvolil si Tartuffa... S režisérem si v titulní roli velmi dobře porozuměl Šott, Dorinu hrála Čeledová a v Orgonovi dokázal Masopust, jak na dosavadních epizodách vyrostl. Budějovické obecnstvo pochopilo, že jde o umělecký čin podložený výjimečnou pílí a láskou a rozehrálo se k nezvykle vřelému přijetí.“³⁸ Co bylo hře vytýkáno, byly

³⁸ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 60.

nevyvážené herecké výkony. Nejlépe hodnocen byl pan Šott v titulní roli za vynikající herecký projev ve všech jeho složkách.

Další hodnotnější hrou, kterou uvedl v JND Josef Stejskal, byl Čapkův „Loupežník“, ten se však tak dobrého přijetí u publika nedočkal, v recenzích byl sice chválen poměrně dobrý výkon herců, i zde se však objevovaly nedostatky, podobně jako v režii, které bylo vytýkáno, že je příliš technická. Stejně tak bez většího povšimnutí byla uvedena hra „Londýnský most“ od E. Sherwooda. Byly zde nevýrazné role, které byly také nevýrazně sehrány. Za pozornost stála pouze I. Čeledová, jejíž výkon byl na rozdíl od ostatních stále vyvážený.

Dobрым uměleckým počinem se stalo uvedení hry „Maugli“, kterou podle R. Kiplinga napsal V. Volkenstein, premiéru měla 16. února 1932, režíroval ji Fr. Ambrož a scény se ujal E. Pitter. Uznání za tuto hru získal režisér, protože v ní byla patrná jeho práce. Velmi se také cenila scéna, ta byla zajímavá tím, že kulisy byly bílé, pracovalo se se světly a barevností kostýmů. Hra byla sehrána žáky učitelského ústavu. Podobně připravil J. Stejskal večer středověkých komedií, ve kterých hráli studenti gymnázia. Hrály se tři hry, a to „Mastičkář“, „Potulný žák v ráji“ a „Mistr Petr Patelin“. Tento typ her byl velmi dobře zvolen pro studentské představení a byl chválen jako originální a publikum bavil.

V předvečer narozenin prezidenta byla na programu hra „Andělé mezi námi“. Tato hra „...byla i pro kritického diváka duševním osvěžením a radostným zážitkem. Po prvé se v něm probudil přesvědčivý pocit, že se v hercích něco ozvalo, že slova a myšlenky vycházejí z nich a neodrážejí se pouze z budky napovědovy do hlediště.“³⁹ Z herců byli nejlepší Nezval, který hrál velmi přesvědčivě, dále Čeledová pro svůj melodický hlas a hezký vzhled. O výpravě se neřeklo nic špatného, ani dobrého, představení nijak nerušila, ale mohla dosáhnout lepší úrovně a trochu pomoci představení, i když i tak mělo velkou úroveň a u obecnosti bylo srdečně přijato.

Z oper byla kladně hodnocena Gounodova „Holubice“, která byla uvedena 2. prosince 1931. Velmi se líbila scéna E. Pittra, která byla lehká, plná světla a s vhodnými kulisami, také výkon orchestru byl velmi dobrý. Jediné, co bylo hře vytýkáno, byla jistá nucenost herců a ne příliš vhodně zvolené kostýmy. V Linii se na konci sezony psalo, že o plzeňskou operu již Budějovice v příští sezoně nestojí, protože nebyla dobře zahráná

³⁹ Linie, 1. ročník, číslo 8., březen II. 1932, s. 61.

ani zazpívána a měla mezery režijní i scénické. Publikum na opery chodilo, všechna představení byla vyprodaná, ale stále se vzpomínalo na operu olomouckou.

I když v repertoáru převládaly operety, ani ty nedosahovaly vyšší úrovně. Například opereta „Čeští muzikanti“ dosáhla úspěchu v Praze a ve Vídni, v Budějovicích se k ní však našlo několik výtek. Hudba v ní uvedená měla valčíkovou formu, což neodpovídalo českému venkovu a i písně byly špatné.

Celkově byla tato sezona hodnocena i v Jihočeském přehledu. Mezi dobré hry uvedené v JND podle nich patřil Jiráskův „Otec“, Molièrův „Tartuff“, Bissonova „Růžencová romance“, Pagnolův „Malajský šíp“, Frankova „Bouře ve sklenici vody“, Pirandellova komedie „Rozmysli si Jakoubku“ a Wernerovo „Právo na hřích“. Z her, které nebyly příliš dobré a z nichž byl hlavně finanční zisk, jmenovali Wallaceova „Čaroděje“, Hopwoodovu „Naši drahou ženušku“, dále to byly hry jako Maurova-Sierrova „Julie si koupila dítě“, americká veselohra P. Sturgesa „Docela nepočestně“, Havelkova „Maličká, ale naše“ a další (přehled repertoáru viz příloha). Podle autora článku J. Lomského „*Soubor nemá režiséra vyššího řádu.... K. Šott je znamenitý herec, ale režisér jen průměrný, který dělá svou práci jistě velmi poctivě a svědomitě, ale bez tvořivosti. ... Občas režíruje J. Fošen, jeho výběr však nebyl dosud způsobilý k tomu, aby něco dokázal. Pohostinská režie prof. Stejskala v „Tartuffovi“ byla velmi úspěšná v zpřítomnění staré hry prostými prostředky charakterotvornými, i když nepřekonalá všech stojatých míst. Byla pozoruhodná také tím, že jediná se dovolala spolupráce výtvarníkovy.*“⁴⁰ Dále vytýká souboru, že není kolektivem rovnocenných herců, ale že je kolem několika výrazných individualit seskupen větší počet méně kvalitních herců.

Velkým problémem v té době bylo nedodržení slíbeného repertoáru. Byli nespokojeni jak diváci, tak i herci, kteří pak soubor opouštěli. Původně naplánované hry byly vyměněny za kusy nepříliš hodnotné, nejčastěji za operety, které podnikateli slibovali větší výtěžek.

Dobová periodika hodnotila novou sezonu různě. Podle Linie bylo pochopitelné, že divadlo uvádí hry, které mu zajistí kasovní úspěch, neboť jen tak bude moci fungovat bez větších finančních potíží. Na druhou stranu je třeba tyto hry pečlivě vybírat i s přihlédnutím k určitému kraji, kde se hrají. Lidé nechtějí pořad sledovat stejné klasické hry, protože žádný soubor je nepojal novým způsobem. Obecenstvo chce vidět

⁴⁰ Jihočeský přehled, číslo 7/1932, s. 159.

něco jiného a to i v případě, že kvalita představení také nebude příliš vysoká. „*A tu nežli bychom se dívali na staré hry v staré režii, jsme na tolik nevlastenečtí a volíme raději hry sice stejnou režii tlumočené, ale které nás aspoň obsahem poněkud dojmají. Jsou mezi nimi ubohosti. A notné. Ale to je vinou těch, kteří nevolí z nové produkce to nejlepší, kteří nás chtějí obohacovat a neuvědomují si, že nás znečišťují plevellem.*“⁴¹ Zdůrazňuje se zde také neměnnost budějovického publika a nutnost hledat hry, které budou vhodné právě pro něj, na druhou stranu je možné diváky určitým způsobem vychovávat.

Herecký soubor nebyl příliš chválen. Bylo mu vytýkáno, že si zatím nerozumí jako kolektiv. Problémy měli herci s tím, že na ně byly kladeny příliš velké požadavky. Řada z nich hrála v činohře i operetě, na představeních byla znát únava a také bylo postupně vytýkáno přenášení operetních manýr do činoher.

Některé nedostatky sezony byly pochopitelné, divadlo v podstatě začínalo znovu, soubor byl nový a teprve se sehrával. Nedodržení slíbeného repertoáru dobré nebylo, ale na druhou stranu bylo jasné, že se podnikatel snažil finančně zajistit i tím, že dával přednost operetám. Někdy byly uváděny hry, které dosáhly úspěchu v Praze a v podstatě i celý plánovaný repertoár byl tomu pražskému velmi podobný, i když větší důraz by se měl dát na to, aby se vybíraly hry, které by vyhovovaly budějovickému publiku. Zde je ale možné znovu připomenout, že se jednalo o první sezonu a soubor ani vedení divadla ještě nevěděli, co publikum očekává, jaké má nároky a jaké hry u něj budou mít úspěch.

⁴¹ Linie, 1. ročník, číslo 1. a 2., listopad 1931, s. 5-6.

2.4 Sezona 1932-1933

Sezona byla zahájena 17. září 1932. Soubor měl opět těleso činoherní a operetní, o opery se staralo olomoucké nebo plzeňské divadlo. Základ souboru JND zůstal nezměněn, ale přibyli někteří noví členové, například kapelník Jiří Schäffer, baletní mistr Vl. Pirnikov, primabalerína Nina Pirniková, sólová tanečnice Comi Strnadová, tenorista Jarka Budil, subreta Marlis Ginalská a další (seznam členů souboru viz příloha). Byla angažována samostatná tělesa baletní a sborová. Rozšíření souboru bylo jednou z věcí, kterou sliboval ředitel Jeřábek, aby zvýšil uměleckou úroveň divadla. Dobové kritiky s tímto ředitelem stále nebyly spokojené. Divadlu bylo vytýkáno především to, že nemá odpovědné vedení, které by se souborem dokázalo pracovat. *„Pokud jde o repertoár, vládne v divadle naprostá bezradnost. Především schází kulturní rozhled. V zájmu pokladny, která je základem každého solidního podnikání, nenamítáme ničeho proti přitažlivým hrám, vyhovujícím zálibě obecnstva, ale chceme vidět zamýšlený úspěch, pro který jsou tolerovány. Chceme však za to i hodnotný repertoár, na který lze klásti umělecké měřítko.“*⁴² Takové tedy byly požadavky budějovického publika, to si navíc stěžovalo na zvláštní způsob obsazování rolí, které chápalo jako systém osobních vztahů uvnitř divadla. Na druhé straně si v článku s názvem *Cizinec v divadle*, uvedeném v zářijové *Linii*, autor stěžuje, že jsou protěžováni někteří diváci před jinými, a to jak u pokladny divadla, tak pak při uvádění do sálu, kdy se uvaděčky starají hlavně o své známé. Dále zmiňuje, že na chodbách je nepořádek, průvan, pobyt tam je znepríjemňován zápachem ze záchodů a také boucháním dveří.⁴³ V podstatě tatáž kritika jako předtím v Jihočechu se objevila i v *Linii*, jejíž redakce poprosila kulturního referenta města Josefa Stejskala, aby se vyjádřil k situaci v divadle. Stejskal své stanovisko zformuloval v následujícím článku, uveřejněném v prosincové *Linii*. Podle jeho názoru úroveň sezony byla nižší než předchozí. Repertoár je stále stejný, nikdo nemá odvahu uvést něco závažnějšího a přestala spolupráce s výtvarníky. Soubor má dobré herce, ale chybí mu vedení, zvláště činohra potřebuje dobrého režiséra, který by ji dokázal umělecky vést. *„Náročnější část obecnstva, zbavená opery, nechce se spokojovat stravou stále téže chuti a úpravy. Chce i dojmy silnější, trvalejší... Je pravda, že subvence klesají, že jsou zlé doby pro divadla, ale právě proto by mělo mít divadlo pevné, cílevědomé vedení, snažící se*

⁴² Jihočech 1932, ročník XXXV., číslo 50, s. 4.

⁴³ *Linie*, 2. ročník, číslo 1., září 1932, s. 7.

*neprohospondařit nejceňnější kapitál, jeňž až dosud byl k dispozici každému řediteli: věrný kádr divadelního publika.*⁴⁴ Je důležité vyjít vstříc publiku alespoň průměrným divadlem, aby byla zajištěna návštěvnost, ta je totiž pro životnost divadla nejvíce potřebná. Diváci jsou pro divadlo skutečně velmi důležití, ovšem ta náročnější část publika, o které hovořil Stejskal, zatím nebyla tak početná. Většina návštěvníků chodila na operety a jednoduché činohry, které především bavily. Proto byl často měněn slíbený repertoár ve prospěch těchto her, které zaručovaly návštěvnost a pro podnikatele také peníze.

1. října byla uvedena operetní novinka „Květ Havaje“. V tomto představení byl zaměstnán celý operetní soubor. Podle recenzí děj tohoto představení je velmi chudý, hra obsahuje několik líbivých písní, které ho umožňují přečkat. Hlavně je původně hra postavena na scéně plné barevných komparsů, které zaplní celé jeviště, to ovšem v budějovickém prostředí provést nešlo. Přesto byla ceněna snaha všech herců o to, aby se obecenstvo dobře bavilo, a velmi také zapůsobil taneční pár manželů Pirnikových.

Další operetou, která v této sezoně dorazila na budějovickou scénu, byla „Píseň pouště“. Na tomto představení byla kladně hodnocena hudba. Jelikož se děj odehrával v orientálním prostředí, bylo využito barevných efektů a taková scéna je pro obecenstvo jistě přitažlivá. Kdo ale příliš chválou nezískal, byly sbory, které se hlasově úplně ztrácely. Největší úspěch opět sklídl taneční pár Pirnikových. Celkově byla tato opereta obecenstvem dobře přijata.

Velký úspěch měl benefiční večer tanečního mistra Pirnikova. Obecenstvo si tanečnicka i jeho choť velmi oblíbilo a divadlo bylo vyprodané. Na programu byly dvě taneční pantomimy a sice „Golem“ a „Bílý kníže“. Obecenstvo úspěch večera doprovodilo bouřlivým potleskem. Jiným tanečním večerem, který byl uspořádán na scéně JND, byl zájezd indického tanečního divadla. Publikum vidělo typické indické tance a tímto představením bylo mile překvapeno.

Vcelku s úspěchem byla sehraána opereta „Manželství na zkoušku“. I když hudba ani zápletky příliš kvalitní nebyly, jednotlivé herecké výkony zaručily, že hra pobavila a obecenstvo se velmi nasmálo. Nejvíce bavili Mlčkovská, Kramperová, Tichý, Masopust a Budil, který se projevil jako výborný komik. Stejně tak dosáhla úspěchu i Nedbalova „Polská krev“ a to především díky výkonům jednotlivých účinkujících, jak hereckým,

⁴⁴ Linie, 2. ročník, číslo 5., prosinec 1932, s. 34.

tak hlasovým. Jako jedna z lepších operet byla hodnocena „No, no, Nanette“, na které byla vidět poctivá práce všech zúčastněných. Hra byla vkusná, herecké výkony dobré, i sbor byl tentokrát chválen a jako vždy největšího úspěchu dosáhla taneční čísla manželů Pirnikových. Celý soubor podal skvělý výkon a také orchestr zněl velmi dobře.

V činoherním repertoáru pro tuto sezonu stále převládaly lehké konverzační komedie. Sezona byla zahájena novinkou V. Wenera „Komediant Hermelín“. Linie uvedla, že režie i scéna byly velmi dobré, pravděpodobně proto, že byly okopírovány podle představení ve vinohradském divadle, stejně jako masky postav i jejich gesta. *„Herecky stála na výši pí. Mlčkovská, jež vedle faráře v nejvitálnější postavě hry měla příležitost uplatnit svoji hereckou osobnost. P. Šott svého faráře zbytečně poměštil...Lájoš p. Budila vyzníval místy měkce nanášenými tóny dost nepřírozeně. Sl. Urbánková v roli Zdeňky napovídala mnoho slibného. P. Fošenovi v titulní roli v masce přetrženého krejčíka, rozhodně nelze upřít schopnosti napodobovací... Postavu Vincka vytvořil p. Solmar velmi promyšleně. Na vrub technického personálu spadá kácející se zábradlí v pozadí scény v prvním jednání.“*⁴⁵

Poměrně úspěšné bylo uvedení veselohry „Cesta za štěstím“ od N. Henequina a P. Bilhauda. Těžiště hry spočívá ve výstavbě dialogů. Hra měla jednoduchý děj, který byl založen na obměně manželského trojúhelníku, kde se manžel stal milencem své ženy, která se předtím provdala za svého svůdce. Šlo především o to, aby hra bavila. *„Fošenova režie vykonala, co za daných okolností se dalo. Pí Budeusová v Gilbertě, která je koncentrační postavou hry, ukázala herecké dispoice, ale její konverzace postrádala potřebné uhlazenosti a lehkosti, která charakterizuje franc. komedii. Sl. Pekárková a Hrubá spolehlivě a svědomitě založily prostředí dokreslující postavy,... Výkony pp. Fošena (Antonín) a Solmara (Achille) zachytili bez patrné námahy potřebnou životnost konverzační plynulosti. I jiné menší role byly dobře kresleny pí. Mlčkovskou, p. Vilským, Masopustem, Rendlem a j.“*⁴⁶ V jiných časopisech se o tomto představení příliš nezmiňovali, jen režie byla hodnocena jako nedbalá, kvůli níž se hra rozpadla a působila jako operetní šlágr.

Většina her nepřinášela nic nového, i když provedení a herecké výkony byly slušné. Takové jsou například hry „Rodinná aféra“ nebo „Trafika její excelence“. Obecenstvo se u těchto her baví, pokud mají spád a jsou dobře sehrány. U druhé

⁴⁵ Linie, 2. ročník, číslo 1., září 1932, s. 3.

⁴⁶ Jihočech 1932, ročník XXXV., číslo 41, s. 4.

jmenované hry byla kladně hodnocena režie, která byla v rukou Fošena, ten vhodně obsadil role, ale opět se zde objevil vliv operet. Činohra se postupně začínala sehrávat, což publikum hodnotilo kladně. V dobových periodikách začali volat po kvalitnějších hrách, které by uspokojily i náročnější diváky. Ke zlepšení repertoáru by nejvíce přispěla svědomitá práce všech, kdo divadlo tvoří, režisérů, herců, ale i technického personálu. Diváci si stěžovali na dlouhé přestávky v důsledku zdlouhavé práce techniků při představení.

Hrou s názvem „Ve vyšetřovací vazbě“ JND ukázalo, že je stále schopné dělat dobré divadlo. Výkony herců byly vyrovnané, hra byla stavěna na dialogičnosti, měla spád a byla živá. Úspěch hry z velké části náležel Fošenovi za jeho režii. Kritičtější pohled na některé aspekty této hry poskytla Linie. Herci sice hráli dobře, bylo vidět, že je soubor sehraný, ale „*Bleskové hovory na scéně, jimiž si herci přihazovali nepochopitelně hbitě a komicky bystře nejspletitější myšlenky, dohady, otázky a odpovědi, působily nepřirozeně a rušivě.*“⁴⁷ Dobrého přijetí se také dočkalo další studentské představení ve Stejskalově režii, šlo o Klicperův „Divotvorný klobouk“.

Na počátku roku 1933 se Josef Stejskal znovu vyjádřil k situaci JND. „*Divadlo nesmí ztratit kontakt s životem, dneškem, ani takové, kde zřetel komerční převažuje. Byla kdy – kromě války – doba tak „dramatická“ jako dnes? Nedalo-li drama na ni dosud svou definitivní odpověď, může dát aspoň vzruch, impuls. Nač se tak úzkostlivě bránit (i v provinčním divadle, jako je naše) hrám, které neroztřesou sice bránici, ale pocuchají srdce a svědomí!*“⁴⁸ Rád by v repertoáru viděl hry jako Čapkovo „RUR“, Gorkého „Na dně“ a další. Upozorňuje na to, že pokud herci hrají kvalitní hry, ve kterých vystupují obyčejné lidové postavy, pak je i jejich výkon lepší, když však hrají jednoduché bulvární hry, pak i jejich výraz na jevišti je takový. V divadle jde o společné úsilí, aby vynikl celý soubor a ne jen některé jeho části. Na závěr si Stejskal stěžuje na to, že o Budějovicích nikdo neví. O tomto problému v té době hovořilo více lidí. Co se týče kulturních a divadelních novin a časopisů, které vycházely například v Praze, nikde nebyly zmínky o JND.

Ve druhé části sezony byla jako první uvedena opereta, která byla přijata nejlépe v celé této sezoně, a to Lehárova „Země úsměvů“, ve které spolu se členy JND hráli dva

⁴⁷ Linie, 2. ročník, číslo 6., leden 1933, s. 43.

⁴⁸ Linie, 2. ročník, číslo 6., leden 1933, s. 44.

hosté, subreta Zupancová a tenorista Pospíšil. Celý soubor podal skvělý výkon a také orchestr byl výborný. Naopak velkou kritiku sklídila hra „Souper na rozloučenou“. *„Dnes se už takovéhle frašky ani nežijí, ani nepíší, a hrají-li se už, jsou velmi zajímavé pro osvěžení starého stylu, nesmí se ale „modernizovat“ tak bídnou a k ději nelogickou hudbou jako napsal pan Seemann. – Pokud jde o herce, nezahráli si v této operetě. Nevěděli, zda mají dřív dělat klasickou situační komiku či známými poskoky, vyjadřujícími dynamický účín operetní „hudby“ na dolní končetiny, dělat operetu.“*⁴⁹ Režie představení v podstatě žádná nebyla a taneční část byla ukázkou toho, jak balet vypadat nemá.

Poslední operetou sezony byl „Taneček panny Márinky“. Tato hra byla uvedena jako čestný večer manželů Tichých, kteří jsou ve většině představení důležitou součástí souboru a bývají publikem pozitivně hodnoceni, také hra, kterou si pro svůj večer zvonili, byla přijata příznivě.

Když pak českou sezonu vystřídala sezona německá, na programu byla opereta „Der Studentenprinz“ a v recenzích se psalo o tom, že na tomto představení je vidět, jak vlastně opereta má vypadat. Velkým úspěchem byla také Smetanova opera „Die verkaufte Braut“. Diváci mohli vidět hodnotnější a kvalitněji připravené operety i opery, za které byli souboru vděční, zvláště proto, že v české sezoně nebyla uvedena žádná ze slibovaných oper.

Z činoher ve druhé polovině sezony na publikum zapůsobila Devalova „Slečna vychovatelka“. Hra byla vnímána jako hodnotná, neboť námět souvisel se životem. Režie i všichni herci opět dali do hry vše, nad ostatní však vynikl pouze výkon Klokotské, který byl popisován jako jeden z nejpozoruhodnějších v celé sezóně. Neslavně však dopadlo slavnostní představení Vrchlického hry „Rabínská moudrost“ z roku 1886. Bylo z něj cítit, že se zřejmě studovalo narychlo, herci dobře neznali své texty a často publikum rušil hlas nápovědy, který byl v této hře slyšitelnější, než by měl. Jinak kvalitní hra byla tímto podáním naprosto znehodnocena.

Zájem obecnosti o divadlo upadal. Herci JND sehráli několik představení s ochotníky, protože jejich činnost se naopak oživovala. Hrál se třeba na návsi v Českém Vrbném, ale ochotníci si zahráli i v JND, úspěch měla například hra

⁴⁹ Linie, 2. Ročník, číslo 7., únor 1933, s. 50.

„Zpívající vězňové“. Ochotnický soubor byl pro herce z JND prospěšný především v letních měsících, kdy se většina z nich ocitla bez angažmá a musela se živit na vlastní pěst. Repertoár sice nedosahoval nijak vysokých kvalit, ale alespoň měli herci zajištěný nějaký příjem, když přes léto v divadle hrála německá společnost a jiná divadla. Budějovičtí herci přes léto využívali všechny možnosti, aby mohli uspořádat divadelní představení. Například u příležitosti zborovských oslav byla v JND uvedena Mahenova hra „Nebe, peklo, ráj“. Dále se hrálo také pro výstavní trhy nebo hasičský sjezd.

Kromě těchto večerů se zájem publika soustředil i na zájezdy. Z pražských herců přijeli do Budějovic Scheinpflugová, Sedláčková, Kohout a Rašilov.

Na konci sezony všichni doufali, že se vedení poučí ze svých dosavadních chyb a snad konečně přijdou požadované změny, hlavně dobrý umělecký program, který bude dodržován stejně jako slíbený repertoár, dále zajištění schopného vedení pro celý soubor a hlavně výběr her, které budou hodnotnější a budou se vyjadřovat k soudobé životní situaci a zároveň udrží v divadle náročnější diváky, případně určitým způsobem převychovají většinu běžných návštěvníků JND a přilákají nové obecenstvo.

2.5 Sezona 1933-1934

Poté, co na počátku sezony zemřel ředitel Jeřábek a jeho pozici převzala Monika Jeřábková, novým intendantem JND se stal Josef Stejskal. Ten začal více spolupracovat s výtvarníky a zvyšovala se úroveň představení po scénické stránce, nejvýznamnější z jeho spolupracovníků byl Emil Pitter. J. Stejskal o této spolupráci říkal následující: „*Umělecká scénická výprava není žádným vyhazováním peněz. Za tytéž peníze, nebo i laciněji, mohu mít na scéně umění místo odpudivého nevkusu... Trochu pomalovaného papíru – a jaký účinek, je-li tu myšlenka, vtíp, nápad.*“⁵⁰

Před sezonou někteří herci odešli, jiní se naopak vrátili. „*Soubor byl chudší o Budeusovou a Solmara, kteří odešli do Švandova divadla, o Prince, kterého angažovala Malá opereta, dále o Budila a o Kramperovou...., zato se vrátil z Velké operety Karel Šmíd, z Kladna přišel Stanislav Strnad, nastoupil Bohuš Rendl a Ot. Čelakovská a tajemníkem se stal B. Tichý. Také v operetě došlo ke změnám: přišel dirigent J. Petr, subreta L. Klímová a J. Munk, manžele Pirnikovy nahradila baletní dvojice Chocová-Relský.*“⁵¹ (seznam členů souboru viz příloha)

Již na počátku sezony se k ohlášenému repertoáru vyjadřovala dobová periodika. Opět bylo vedení divadla vytýkáno, že vybrané hry jsou převzaté z repertoáru pražských divadel, ale bohužel jsou zaměřené jednostranně. Mezi slibovanými hrami byly české novinky i hry známé, byly v něm zastoupeny také hry slovenské, maďarské, anglické, německé i francouzské. Co se týče operet, tak na programu byly některé lepší, ale opět převládaly jednoduché sentimentální hry. Vedení v repertoáru ponechalo místo pro novinky, které by se objevily v sezoně. „*Shrneme-li, můžeme se těšit na několik dobrých her, bude-li o ně pečovat starostlivá režie a chuť herců, a nezaviní-li premiérový chvat (asi na 32 týdnů sezony připadá 36 premiér bez slibovaných, nehlášených novinek) nehotovost některých her jako loni, uštvání ensemblu, zaměstnaného většinou v činohře i v operetě. A můžeme se obávat, že vedení strhne publikum zase jen lehkou komikou a lechtavým smíchem, slovem hrami, kde kumšt je trpěň, věru, jen z úcty k prabábě múz, z bázně a ze zvyku.*“⁵²

⁵⁰ Linie, 3. ročník, číslo 5., prosinec 1933, s. 38.

⁵¹ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 66.

⁵² Linie, 3. ročník, číslo 3., listopad 1933, s. 20.

První premiérou v této sezóně byla Nušičova „Paní ministrová“. Publikum očekávalo první hru nové sezony, ale ta byla uvedena bez oficiálnosti zahajovacího představení a velkého úspěchu nedosáhla, ani nedávala publiku naděje, že v činohře nastanou změny k lepšímu. Také další uváděné hry si obecnostvo nezískaly. Publikum jevílo větší zájem o hosty.

Na konci září byla uvedena hra „Slečna doktorka“, ta ovšem dopadla jako hry předchozí. Režie se ujal Fošen a bylo mu vytýkáno, že v představení bylo mnoho dlouhých pauz, kterými byl porušen spád hry, jediné co bylo dobré, byly herecké výkony, především výkon Hrubé v hlavní roli, z dalších herců vynikli Vilský, Fošen a Šmíd. Většina her se vyznačovala dobrými hereckými výkony, ale opět bylo vidět, že pokud jde o představení, které na herce klade větší požadavky, pak jejich výkon selhává. Taková přesně byla premiéra hry „Dáma v bílém“. Byla to umělecky náročnější hra a herci měli potíže s tím najít pro své postavy správný výraz. Se stejným přijetím se setkaly také hry „Kariéra Jožky Pučíka“ a „Tonny jede rybařit“. Nepřinášely nic nového a herecké výkony také nebyly na výši, herci často nevěděli, jak své postavy uchopit a hráli nepřesvědčivě, také režie byla nevýrazná, v každém představení se přesto objevila alespoň jedna věc, která mohla být hodnocena pozitivně, často to byla scéna, jevištní efekty nebo výkon jednoho herce, který převyšoval ostatní. Celkově lze říci, že žádná hra nedosáhla nad průměr. Úspěchu mezi těmito hrami dosáhla „Osmá a první“ A. Savoira, a to především díky pozvanému Zd. Štěpánkovi, který v představení vynikal a hrál velmi dobře, budějovičtí herci se s ním snažili udržet krok, a proto i jejich výkony byly o poznání lepší.

Jedna z kvalitnějších her, která měla úspěch, byl Dostojevského „Zločin a trest“, na představení v komparzu spolupracovali i ochotníci a režírovali ho J. Stejskal a J. Fošen. Díky tomu, že byla představení věnována zvýšená péče, tak také někteří herci překonali svým výkonem průměr. Zejména to byli Šott, Vilský a Fošen.

Asi největší událostí byl večer klasického francouzského humoru. Jeho režii měl Stejskal a byly uvedeny tři hry, dvě od Molièra „Lékařem proti své vůli“ a „Příležitost dělá lékaře“ a jedna od Vignyho a to „Strach má velké oči“. *„E. Pitter byl tentokrát pověřen inscenací. Splnil očekávání svým jevištním řešením... Podarilo se mu jej zvládnout a přetvořit tak, aby herec a hra vynikla jako plastika na soklu. Omezil se na jednoduchý, náznakový způsob scénické úpravy, kterým dovedl využít malých rozměrů*

jeviště.⁵³ Vedle skvěle vytvořené scény vynikla také dobrá režie a některé herecké výkony, například Masopusta a Vilského. Publikum mělo trochu potíže s pochopením Vignyho aktovky, především kvůli neznalosti tohoto autora a jeho názorům, ale nakonec měla úspěch a svým výkonem zde zaujala především slečna Hrubá. Tento večer byl pro diváky vítanou změnou, protože představení vystupovalo nad průměr oproti ostatním večerům. Bylo vidět, že mu byla věnována pilná příprava, hlavně byly vybrány hry klasické a umělecky hodnotné, které i přesto, že byly napsány o mnoho let dříve, stále dokázaly publikum zaujmout.

Situace v divadle jako by se zlepšovala, ovšem pouze co se týče návštěvnosti. Před silvestrovským představením se sice před divadlem utvořila fronta diváků sahající až k mostu, ale ani to nezaručilo hře úspěch. Na programu byla činoherní fraška „Přednosta stanice“, tehdy známá (a později zfilmovaná) z repertoáru Divadla Vlasty Buriana. Podle recenzí však byla laciná a diváci nestáli o její opakování. V druhé polovině sezony měla činohra úspěch s Hauptmannovým „Před slunce západem...“ Toto představení se také dostalo nad úroveň ostatního repertoáru. Herecky zde vynikal Šott. Další osvěžení pro obecnost přinesla hra Viléma Wenera „Zuzana hraje vabank“, ve které vystoupili dva hosté, M. Valentová a Plachý, kteří hráli velmi dobře, a také domácím hercům se v tomto představení podařilo vytvořit hodnotné postavy. K výročí smrti J. Wolkra se hrála jeho „Nemocnice“, bylo to také představení ve prospěch postavení nové divadelní budovy, Stejskal měl na starosti režii a scény se ujal E. Pitter.

Jedním z nejlépe ceněných představení sezony byl Tylův „Strakonický dudák“. Režie byla hodnocena jako jedna z nejzdařilejších v sezoně, ujal se jí Fošen. Ve hře byla zdůrazněna pohádkovost. *„Herci hráli dobře – někteří vytvořili přímo vzorné odlišky Tylových postav, jako na př. sl. Hrubá (Rosava), která v masce takřka Madonny byla krásným ztělesněním naší představy o lásce mateřské, p. K. Šmíd dobráckým vesnickým muzikusem (Kalafuna), držený svou ženou Kordulou (pí. Mlčkovská) patřičným odstupem od rodinné moci výkonné, p. A. Šmíd pitvorným hostinským v pohádkovém kraji blíže neznámém, p. Rendl odhodlaným, důvěřivým a konečně i duševně rozpoltěným a na scestí se dostavším Švandou dudákem, sl. Urbánková rozmilou Dorotkou, p. Masopust*

⁵³ Linie, 3. ročník, číslo 6., leden 1934.

„důstojným“ králem Alenorem, skvělý „globetrotter“ p. Vilský (Vocilka) prohnáným a zjištěným studentem v. v., atd. atd. – zkrátka, co figurka, to kus poctivé práce.“⁵⁴

Kritiky však s divadlem stále nebyly spokojeny, úroveň JND měla podle nich sestupnou tendenci. V Jihu se psalo, že je divadlo v umělecké krizi a nebýt J. Stejskala a jeho spolupráce s výtvarníky, nemělo by vůbec cenu se k repertoáru vyjadřovat. Jako nejlepší hodnotili hry „Před slunce západem“, „Kvadraturu kruhu“ a výpravou „Strakonického dudáka“. V článku se zmiňují i o dalších dobových kritikách, které se podle nich věnují každé operetě a všem jednoduchým hrám, které se na budějovické scéně uvádějí, jejich činnost ale není konstruktivní, pouze asistují vedení divadla při uvádění her bez výraznější umělecké hodnoty. JND musí podle Jihu pro příští sezonu vyřešit otázku uměleckou, režisérskou, výtvarnou, dramaturgickou i hereckou. Hlavně *„Navždy musí zaniknout ředitelské: „Obecenstvo si přeje“. Výmluvy na publikum a důrazně podtrhujeme na budějovické, nejsou uměleckým argumentem. J.N.D. musí mít páteř, musí mít cílevědomý program, chce-li plnit úkol, který je naň kladen nejen v rámci kraje, ale v rámci kultury vůbec.“⁵⁵*

Dokladem toho, že situace v Budějovicích byla přesně taková, jak bylo uvedeno v Jihu, byl květnový zájezd divadla D 34. Publikum nebylo připravené na takové umění hlavně proto, že na scéně JND převládaly operety a líbivé činohry. *„Způsob, jak byly E. F. Burianovy inscenace přijaty, je výmluvným dokladem, jak málo bylo připraveno obecenstvo místním repertoárem na moderní umění, jak mu uškodila lhostejná činoherní produkce a kolik viny na tom nesla divadelně málo vzdělaná kritika.“⁵⁶*

Z operet byly v této sezoně uvedeny například „Na Vikárce u sv. Víta“ s Nossbergerovou hudbou, která si ale oblibu nezískala, většího úspěchu zde dosáhli herci, kteří dokázali obecenstvo dojmout. Mnohem lepší hudbu mohlo publikum slyšet v operetě „Noční motýlek“, kromě toho byla dobře hodnocena také scéna, herecké výkony a nejvíce lidé obdivovali kostýmy, které během představení vystřídala herečka Tichá.

Na scénu JND byly uvedeny i dvě české novinky. První z nich „Májové koťátko“ byla sice nenáročná, ale vtipná, a proto byla publikem vřele přijata. Druhou

⁵⁴ Linie 3. Ročník, číslo 9., březen 1934.

⁵⁵ Jih: čtvrtletník pro kulturu, poesii a vědu. Ročník I. 1934-35, s. 23.

⁵⁶ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 74-75.

novinkou byl „Kanonýr Jabůrek“. Tato hra se naopak snažila obecnostu pobavit za každou cenu a možná právě tím si publikum nezískala. Mezi ty nejlépe hodnocené operety v této sezoně patřil Straussův „Netopýr“ a Kálmánova „Hraběnka Marica“, ve které zazněla kvalitní hudba a diváci mohli vidět *„nadprůměrné výkony herecké – jako na př. velmi sympatickou a elegantní hraběnku Maricu pí Tiché a svěží Lisu pí Klímové, jižním vínem i sentimentem kojeného hraběte Wittenburga p. Munka..., dvě knížecí a baronská budižkničemu pp. Tichého a A. Šmída, neodolatelného Siegfrieda p. K. Šmída atd. – zkrátka shledali jsme, že letošní operetní soubor je po herecké i pěvecké stránce schopen vážnějších úkolů a že by se vůbec nemusil bát připravit vděčnému publiku nějakou větší „událost“ i v tomto oboru divadelního projevu.“*⁵⁷

Další úspěšnou operetou byla „Noc v Alžíru“, která díky svému námětu měla barvitou výpravu a bohaté kostýmy, což obecnostu upoutalo a celkově hra bavila. Opereta „Na sv. Kopečku“ také publikum zaujala, hlavně to bylo díky dobrému projevu herců. Stále častěji byla u operet v té době kritizována libreta, která byla stereotypní, a i hudba, které bývala průměrná někdy i podprůměrná, čímž začala trpět také návštěvnost operet. V podstatě většina operetních recenzí vypadala podobně. Buď byla kritizována hudba, nebo libreto, většinou kladně byly hodnoceny výkony herců, i když také ne vždy.

Největší úspěch měly hry, v nichž vystupovali hosté. Jako příklad lze uvést Pucciniho operu „Madame Butterfly“, zde slavil největší úspěch výkon M. Kočové z Prahy. Domácí opět hráli dobře episodní a vedlejší role, dobrý výkon předvedl také orchestr, ovšem sbory na tom nebyly nejlépe. Skutečně velkého úspěchu dosáhla Smetanova opera „Prodaná nevěsta“. Hrál se pouze dvě představení a obě byla vyprodaná. Představení patřilo samozřejmě hostům, hlavně to byla Nordenová ze Státní opery v Praze, která hrála Mařenku, v roli Jeníka se budějovickému publiku předvedl Pospíšil. Také domácí herci, jako Tichý, Hlaváč nebo K. Šmíd, zvládli dobře své role. Po skončení sezony byly uvedeny další opery při zájezdu plzeňského divadla.

Na konci divadelní sezony byly na programu dvě operety, které byly hodnoceny vcelku kladně a jejichž návštěvnost byla vysoká. Byly to „Sladký kavalír“ a „Stambulská růže“, která byla čestným večerem manželů Tichých. *„Oběma byla věnována zvýšená péče, jež se projevila pečlivou souhrou herců, snahou o vkusněji než*

⁵⁷ Linie, 3. ročník, číslo 5., prosinec 1933, s. 37.

*jindy stylisovanou scénu i pohotový výkon sytě znějícího orchestru.*⁵⁸ Znovu je vidět, že pokud se přípravě představení věnuje dostatek pracovního úsilí, pak jej publikum lépe přijme, i když jde jen o lehkou operetu.

V repertoáru se tedy i v této sezoně střídaly hry lepší a horší, hry s uměleckými ambicemi i ty jednoduché, které měly hlavně zajistit zisk. A stejně jako v minulých letech často nebyl slíbený repertoár dodržen. Na konci sezony byly opět na programu čestné večery jednotlivých herců. *„Áda Šmíd si našel Vdavky Nanyňky Kulichové a pozval si Antonii Nedošínskou. Benefici Anny Pekárkové a J. Fošena dodal v Tovaryši lesku Hugo Haas. Při Šottově a Vilského benefici hráli s nimi jako hosté manželé Novákovi Stewanovu Modrou flotilu. Karel Šmíd si zvolil Lichtenbergovu veselohru Komu Bůh dal úřad a vystoupila s ním jeho žena, dřívější členka I. Čeledová. Mlčkovská a Masopust si zahráli v Langrově Velbloudu uchem jehly Peštu a Peštovou.*⁵⁹ Tyto večery měly většinou slavnostnější atmosféru. Publikum se přišlo podívat na svého oblíbeného herce či herečku, kteří si pro sebe vybírali nejpřitažlivější hru s ohledem na své herecké schopnosti. Velkou návštěvnost měl benefiční večer baletního mistra L. Relského, který byl na programu 20. března. Představení mělo dvě části, první byla pantomima s názvem „Svatba na Ukrajině“, druhá část nesla název „Maškarní ples“. Takovéto taneční vystoupení se ukázalo jako problematické, protože například druhá část byla v podstatě jen přehlídkou žáků, které vyučoval L. Relský a jeho manželka.

Na jaře převzala divadlo znovu německá společnost a herci se museli živit, jak se dalo. *„A tak si jedna část souboru v květnu nastudovala Sarmentovy Oči ze všech nejkrásnější na scéně J. R. Kouby (Rendl, Vilský, Áda Šmíd, Pekárková), druhá část hrála s ochotníky na letní scéně Krásku ze Šumavy (Masopust, Karel Šmíd). Stejskal připravil s herci na 25. května Nerudův večer..., při kterém na Landrově scéně uvedl Prodanou lásku.*⁶⁰

⁵⁸ Linie, 3. ročník, číslo 10., duben 1934.

⁵⁹ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 72.

⁶⁰ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 74-75.

2.6 Sezona 1934-1935

Díky smlouvě, která byla uzavřena mezi městem a Monikou Jeřábkovou, byla sezona zahájena o měsíc dříve. „Protože bylo z rozpočtových důvodů nutné snížit herecké gáže, odešli ještě před zahájením sezóny Šott, Vilský, Hrubá, Čelakovská a manželé Tichých. Nově přibyli I. Čeledová-Šmídová, R. Nováková, M. Piskáčková, K. Heřman, L. Krčmář a režiséři J. Skála, J. Srch a Kamil Novák.“⁶¹ (seznam členů souboru viz příloha) Sezону zahájila činohra 1. září 1934 hrou Růženy Jesenské „Deset roků a Rajna“. Na počátku sezony se úroveň JND zvyšovala, diváci mohli vidět několik skvělých hereckých výkonů, ale později se opakovala situace z let minulých, repertoárový plán nebyl dodržen, studovaly se především operety a lidé ztráceli o divadlo zájem a často dávali přednost biografu. Úspěch měly některé čestné večery a samozřejmě zájezdy, například hrál v JND H. Haas v „Posledním muži“ a Zdeněk Štěpánek v „Periferii“.

Hra „Ostrov“ navazovala svým přijetím na minulou sezónu. Režie mohla být lepší, ale scéna, kterou měl na starosti F. B. Kouba, byla vkusná a líbila se. Dobré byly i herecké výkony, zejména na sebe upozornili Srch, Pekárková a Skála. Další uvedené hry nebyly příliš výrazné. „Ulice zpívá“ byla pravděpodobně uvedena kvůli finančnímu úspěchu, ale v Budějovicích se její provedení příliš nepovedlo a ani herecké výkony nebyly nejlepší. Hra J. Bradleyho „Hlava ve smyčce“ na tom byla podobně. Scéna byla vkusná, ale trochu omezovala režii, herecké výkony byly průměrné. Ke stému výročí vzniku hymny byla uvedena Tylova „Fidlovačka“, režie se ujal Novák a představení dosáhlo dobré úrovně.

V prosinci byl na scéně JND uveden Shakespearův „Sen noci svatojánské“. Režisér K. Novák měl potíže při obsazování rolí, protože tato hra byla uvedena zrovna v době, kdy byl činoherní soubor oslaben o několik členů, kteří odešli. Kritiky režii vytýkaly, že hra měla nádech operety. „O p. Vašíčkovi a sl. Pokorné raději nebudu mluvit, byli angažováni pro operetu a v té jsou u nás opravdu nejzdatnějšími silami. Sl. Pokorná pak nahradila zpěvem, co zůstala dlužna v recitaci. Pp. K. Šmíd, A. Šmíd, Z. Masopust a K. Novák v rolích ochotníků zahráli si již svojí obvyklou manýrou a strhli na sebe také největší úspěch. Jedinou ryze uměleckou hodnotou večera byla hudba

⁶¹ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 76.

*Mendelsohnova, pečlivě nastudovaná a provedená orchestrem pod řízením kapelníka J. Petra.*⁶²

Větší uměleckou úroveň i přízeň obecnstva měla matiné, která pořádal J. Stejskal za spolupráce s výtvarníkem E. Pittrem. Na programu byla „Lásky hra osudná“ bratří Čapků a Šrámkův „Červen“. Obě hry dosáhly velkého úspěchu, výborná byla režie, scéna i výkony herců. O hře „Červen“ se v Linii psalo toto: *„Klid a kouzlo rozsvícené scény Pittrovy – u nás vskutku kouzelně prosté, vzdušné a čisté – řešené v klidných velkých plochách, ponechala režie i hercům, z nichž pan Solmar postihl ve své postavě mládí i zkušenostmi na venek tlumené zjihnutí a paní Nováková těkavou a bázlivě roztouženou i váhající holčičku. Paní Pekárková svou dobrosrdečností v roli matky a pan Srch nemnohomluvným, dobře zvládaným gestem docelili hru v pevný a milý obraz, který měl živý ohlas zvláště u mladých diváků.*⁶³ Závěr sezony byl jako vždy ve znamení benefičních večerů. Dobře provedenou hrou na scéně JND byla také Rollandova „Hra o lásce a smrti“, jež byla uvedena jako čestný večer A. Solmara, který také spolu s Novákem ve hře nejvíce vynikl. Hru „Hadrián z Římsů“ si pro svou benefici zvolili Masopust a Mlčkovská. Jednotlivé postavy byly zahrány dobře, i když celkově si představení přízeň kritiků nezískalo. Šamberkova hra „Jedenácté přikázání“ byla hrána při benefičním večeru Karla Šmída a stejně jako ostatní čestné večery se vyznačovala hlavně dobrým hereckým výkonem toho herce, který si hru vybral.

Co se týče dobové kritiky, v minulé sezoně vyšel v revue Jih článek od F. Dvořáka a J. Valuta, ve kterém píše, že nebýt J. Stejskala a jeho spolupracovníků nemělo by ani cenu hodnotit repertoár JND. V této sezoně vyšel v Jihu další článek, jehož autorem byl také J. Valut. Píše v něm: *„Divadlo, které po léta nebylo s to vzbuditi zájem jedinou premierou, ... které spekuluje na to, že jeho uměleckou reputaci zachrání matiné, pořádaná amatérem, puncovanými odborníky posmívaným, - takové divadlo již dávno nezasloužilo pardonu.*⁶⁴ Dříve chválený J. Stejskal je tady kritizován, protože to byl právě on, kdo pořádal v JND matiné. Budějovické divadlo už si podle Josefa Valuta v podstatě nezaslouží být hodnoceno, protože je jeho úroveň příliš nízká. Stejskal byl ale v divadle nejvíce vzdělanou osobou, měl velký kulturní rozhled a opravdu se snažil JND pozvednout, což se mu postupně také dařilo, a nikdo jiný o něm podobnou kritiku nenapsal, například v Linii byl naopak chválen.

⁶² Linie, 4. ročník, číslo 5., prosinec 1934, s. 41.

⁶³ Linie, 4. ročník, číslo 7., únor 1935. s. 55.

⁶⁴ Jih: čtvrtletník pro kulturu, poesii a vědu, ročník I. 1934-35, s. 111.

Z operet vynikl Abrahamův „Ples v hotelu Savoy“. Obecenstvo ji přijalo kladně, protože to byla opereta, jak má být, byla vtipná s bohatými kostýmy a výpravou, balet byl dobrý, orchestr sehraný a hudba se líbila. *„Nutno přiznat všem účinkujícím poctivou snahu, aby výsledek dopadl co nejlépe. Po prvé vystoupil zde nově angažovaný člen operety – sl. J. Pokorná. Přemáhala-li ji ještě v počátečních obrazech tréma z nového prostředí a nejistota, jak bude obecenstvem přijata – v druhé polovině představení se již rozmarně rozezpívala i rozehrála tak – že jsme s ní byli a jistě i budeme úplně spokojeni. O pí Čeledové nechci ani mnoho psát – jak se nám její Tangolitta líbila a jak rádi bychom ji viděli častěji hrát v operetě...“*⁶⁵ Také ostatní herci byli hodnoceni kladně.

Se Smetanovou operou „Hubička“ vystoupili na scéně JND pražští hosté ze Státní opery, Budíková, Konstantin a Gleich. Představení mělo vysokou úroveň a obecenstvu se líbili i budějovičtí herci, potlesku při otevřené scéně se dočkala Piskáčková. Další opera, ve které hostovali pražští herci, byl Mozartův „Únos ze Serailu“. Ta se vřelého přijetí nedočkala, protože v ní podle kritiků selhali i hosté ze Státní opery.

Podle recenzí v dobových periodikách se opereta zlepšovala, bylo vidět, že se přípravám představení věnuje zvýšená péče, která byla patrná v režii, scénách i ve výběru repertoáru. *„Vzestup začal Stolzovým „Tancem ke štěstí“. Zaujalo nás zde vtipné libreto s originální zápletkou... Eisemannova „Kočka v pytli“ je čerpána z prostředí sportovního. Konečně libreto, odpovídající duchu doby! Piskáčkův „Románek z tiché uličky“ – sentimentální idylická uplakaná rozbředlina. Z celého bohatého vánočního repertoáru stály nejvýše operety – Nedbalova „Polská krev“... a pak Offenbachův „Orfeus v podsvětí“ – vzor klasické operety-... Režisér p. K. Šmíd k velkému prospěchu věci přizval si ke spolupráci při „Orfeovi“ výtvarníka F. B. Koubu. Nelíbilo se nám jen, že některé satirické úšklebky, pronášené na Olympu při premiéře, nebylo už slyšet při reprisách.“*⁶⁶ Dobrým nápadem bylo také angažování některých režisérů z činohry pro přípravu operetních představení, neboť se tímto způsobem u operet objevily nové nápady. Taneční pár manželů Relských byl u publika stále velmi oblíbený. Sbory a především orchestr pod vedením kapelníka Petra dosáhly také velkého úspěchu.

Některé operety si v recenzích zasloužily pouze malou zmínku, protože svou úroveň byly hluboce pod průměrem, obecenstvo je bralo jako jednoduché a nevkusné.

⁶⁵ Linie, 4. ročník, číslo 2., říjen 1934, s. 12.

⁶⁶ Linie, 4. ročník, číslo 6., leden 1935. S. 49.

Takové byly například „Na sv. Annu“ nebo Viplerovy „Děti Slovače“. Lépe na tom byla opereta „Podzimní manévry“, kterou si pro svůj čestný večer zvolil A. Šmíd.

Na konci sezóny ředitelka Jeřábková slíbila, že pro příští sezonu učiní nutné změny, které povedou ke zvýšení úrovně divadla. Soubor JND zatím odjel na zájezd do Mostu, ale ani tam se nedočkal lepšího přijetí.

2.7 Sezona 1935-1936

Na počátku sezony byla situace nadějná. Monika Jeřábková začala, tak jak slíbila, situaci v JND řešit. Konečně přijela do Budějovic a již neřídila divadlo z Prahy, žádala o připomínky novináře a začala spolupracovat s výtvarnou skupinou. *„Za všemi těmito akcemi lze vytušit obětavý vliv Josefa Stejskala, protože šlo vesměs o činy, po nichž dávno volal. Jeřábková provedla také prospěšné změny v souboru: angažovala znovu režiséra Skálu, Heidrichovou, Hradila a Hájka, do operety režiséra Rudolfa Lampu. Z pohostinských představení v minulé sezóně zde zůstala na rok jako členka také Marie Vášová.“*⁶⁷ Sezona byla zahájena zájezdem do Mostu, který byl oproti předchozímu úspěšný, a většina představení byla vyprodaná. Tato zvýšená návštěvnost byla možná důsledkem politických událostí, které přiváděly publikum zpět k umění. Úspěch JND v Mostě byl takový, že se o něm zmiňovaly i jihočeské noviny. V Jihočechu se psalo: *„Naše divadlo se vším všudy vrátilo se z Mostu do své pravé a skutečné vlasti. Přišli z českého severu s vavříny doslova – ty byly ve věnci, který přijala řed. Jeřábková z rukou mosteckého vlád. komisaře a na jedné stuze tohoto věnce bylo napsáno: „Za nejlepší českou divadelní sezonu v Mostě“. Tento nápis praví mnoho. Konečně v našem tisku již bylo po zásluze zhodnoceno hostování jihočeských na severu, je třeba jen dodat, že řed. Jeřábková zasáhla letos všude opravdu šťastnou rukou a troufáme si říci, že bude nám umožněno důsledky toho pocítit v průběhu této sezony.“*⁶⁸ Takové tedy byly vyhlídky na počátku sezony.

V Českých Budějovicích byla sezona zahájena činohrou. Hrála se Synkova „Noční služba“, která si obecenstvo příliš nezískala, podobně jako další činohry. Lépe

⁶⁷ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 84.

⁶⁸ Jihočech 1935, ročník XXXVIII, č. 42, s. 6.

na tom byla Pirandellova hra „Člověk neví ani jak“. Všichni herci si zde udrželi dobrou úroveň a velmi byla ceněna Skálova režie. Z dalších činoherních představení mohlo budějovické publikum vidět například detektivky „Bílý šerík“ a „Černá věž“. Velký zájem nebyl ani o Langrovu „Jízdní hlídku“. Úspěšná byla až Tolstého „Živá mrtvola“. Obecenstvu se především líbily herecké výkony Skály a Skálové, kteří zahráli své postavy s pochopením, také ostatní vystupující přispěli svými výkony k úspěchu večera. Velice kladně byla hodnocena scéna, protože jednotlivé obrazy následovaly plynule po sobě, dříve si publikum stěžovalo na dlouhé čekání na další scénu při zavřené oponě. J. Skála vedle toho, že ztvárnil hlavní postavu, také hru velice úspěšně režíroval. Dobové noviny psaly, že: *„V režisérovi Skálovi získalo po delší době jihočeské divadlo znovu neúplatného a nesmlouvavého umělce. Divadlo je mu potřebou, je pro ně zanícen. Dovede je dělat i v trudných okolnostech. Dovede přesvědčovat a ukázat, že i dobré umění umí strhnout, a co víc, trvaleji a hlouběji zasáhnout.“*⁶⁹ JND by si bezpochyby zasloužilo více takových osobností.

Dobře přijaté bylo také další matiné, pořádané J. Stejskalem, který tentokrát uvedl Aristofanův „Ženský sněm“. I této hře přidali na úspěchu herci, byla to zejména Nováková v roli Praxagory, která svou roli zvládla naprosto dokonale, a výborně zahrál také Masopust, který hrál Blepyrose, manžela Praxagory. *„Režie dra Stejskala dodala hře potřebného spikleneckého ovzduší a napomáhala textu světly, tlumenými hereckými projevy, ladnými skupinami sněmujících žen a operetní parodií. Pittrova výprava, využívajíc prostoru, dodala hře vkusný rámeček.“*⁷⁰ Jak je vidět, spolupráce s výtvarníky měla skutečně vliv na zvyšování úrovně jednotlivých představení a zvláště pak spojení režie J. Stejskala se scénou E. Pittra bylo vždy zárukou pečlivé přípravy a pro publikum dobrého uměleckého zážitku.

Svým přijetím se sobě podobaly další dvě hry, byl to „Dvojí příjem“ od Martina Sekerky a „Dům u silnice“ Jeana J. Bernarda. U první z nich byla oceňována Skálova režie a také scéna a dobré výkony herců. Ve druhé hře měli také úspěch herci, především Nováková, Hráská a Masopust. Na publikum nezapůsobily interiéry, které byly podle recenzí až nevkusné. Každá z her měla lepší i horší stránky, ale žádná z nich nepřekvapila a nevystoupila nad běžný průměr a tak to bylo u většiny uváděných her. Také v novinách z té doby již nenajdeme o divadle tolik zmínek a rozhodně neobsahují žádné diskuse o divadle a jeho situaci. Většinou si můžeme přečíst jen pár řádek

⁶⁹ Linie, 5. ročník, číslo 3., listopad 1935, s. 19-20.

⁷⁰ Linie, 5. ročník, číslo 4., prosinec 1935. s. 29.

k vybraným představením. V polovině sezony podle kritik jen ve dvou večerech z dvaceti mohlo budějovické publikum vidět průměrné činohry, jinak byly hrány pouze operety.

Na jaře byl na scéně JND uveden Shakespearův „Othello“. Hru režíroval J. Skála a také se ujal hlavní role, kterou pečlivě nastudoval a dobře ztvárnil, bohužel výkony ostatních herců tak dobré nebyly, což přijetí hry uškodilo. Činohra na tom byla stále hůře. *„Ani hosté jako Haas a Scheinpflugová nemohli v tomto prostředí bez spolupráce s pozornými pomocníky vytvořit dobré představení. Činohra chátřala.“*⁷¹ Stejskal uvedl na scénu JND další umělecky hodnotnější hru, tou byl Molièrův „Don Juan“. I když publikum dávalo přednost lehčím hrám, recenze tohoto představení byly kladné. Pozitivně byla hodnocena režie J. Stejskala i scéna E. Pittra. Dobře se svých rolí zhostil Skála, který hrál dona Juana, a Masopust, kterému byla svěřena postava Sganarella. I když J. Skálovi bylo v Linii vytýkáno, že *„hrál svého Juana snad příliš usedle, s výrazem rozumového cynismu na úkor lehkomyšlnosti a požívačnosti. Jeho Juanovi chybělo více úsměvů, mrštnosti a rozkošnictví.“*⁷² Zde to trochu vypadá, jako by publiku a recenzentům u hlavní postavy chyběly vlastnosti, které jsou vlastní postavám z operet, nemůžeme to však tvrdit s jistotou, protože naopak, když byl v činohrách patrný operetní vliv, vždy to bylo kritikou nevlídně přijato. Nejlépe byla z celého představení „Dona Juana“ hodnocena scéna E. Pittra. Byla vkusná a hlavně bylo poznat, že i za málo finančních prostředků je možné celou hru tak ovlivnit a hlavně její úroveň pozvednout, přesně tak, jak to již dříve předznamenával Josef Stejskal. S blížícím se závěrem sezony se hrály kvalitnější hry, zasloužilo se o ně však jen několik lidí, těchto pár nadšenců a milovníků divadla ale nemohlo udržet lepší úroveň večerů po celou sezonu. V činohře byl nedostatek herců, bylo zvykem uvést dvě nové hry týdně a s nedostatkem financí se snad ani lepší výkony a úroveň čekat nemohly. Ředitelka Jeřábková kvůli nedodržení svých slibů ztratila u všech důvěru.

Na jaře hostovalo v Budějovicích D 36. A již před tímto zájezdem se psalo v místních novinách, že to bude vyvrcholení divadelní sezony. Na programu byla Brechtova „Žebrácká opera“, Wedekindovo „Procitnutí jara“ a Máchův „Máj“. A skutečně představení měla u publika úspěch, konkrétnější recenze tohoto představení jsme bohužel v tisku nenašli.

⁷¹ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 86.

⁷² Linie, 5. ročník, číslo 7., březen 1936. s. 53.

Opereta byla na rozdíl od činohry u diváků oblíbená a těšila se jejich zájmu. Snad nejlepší návštěvnost měla Piskáčkova hra „Na tý louce zelený“, která se za tuto sezonu hrála dvacet šestkrát. Podle recenzí byla velmi dobrá výprava, scéna, herecké i pěvecké výkony. Představili se zde někteří noví členové souboru a vše bylo pečlivě nastudováno. Podle soudobých kritik se oblibou této operety ukazovala nízká úroveň vkusu budějovického publika. Nešlo ale jen o to, že by obecnost chtěla chodit na takové hry, ale také o to, že bylo z minulých sezon zvyklé chodit na podobná představení. Jednou z nejlepších premiér sezony byl Straussův „Cikánský baron“, *„jehož zdravé hudební bohatství i při vyvětralosti romantického libreta stále tak nápadně kontrastuje s mělkostí laciných, jarmarečních břeček autorů dnešních, zejména našich.“*⁷³ Takto byla opereta ceněna v Linii. I když operety v repertoáru převládaly, většina neměla dobrou úroveň. Jednou z těch lepších byla „Z pekla štěstí“, která byla vtipná a kladně byla hodnocena režie R. Lampy a výkon Koldovské.

Na konci sezony znovu převládaly čestné večery herců. Soubor ještě nakonec opustilo několik členů, kteří se rozhodli odejít s J. Fošenem do divadla v Kladně, byli to Masopust, Skála, Vašíček, Mlčkovská a Koldovská. Po skončení sezony v Českých Budějovicích se JND znovu vydalo na zájezd do Mostu, kde byl celý soubor přijat s nadšením, nejen opereta, ale i činohra, přitom na repertoáru byly stejné hry, jaké se předtím hrály v Budějovicích. Když se na konci sezony lidé dozvěděli, že Josef Stejskal byl požádán, aby se stal od příští sezony dramaturgem a šéfem činohry JND, pro mnohé to znamenalo konečně krok správným směrem. *„Ujme-li se pak tohoto úkolu, skládáme v něho svou důvěru a věříme, že se neomezí jen na balzamování klasiků, ale že se také postará, aby i moderní dramatické umění bylo v repertoáru čestně zastoupeno.“*⁷⁴ Monika Jeřábková jako ředitelka udělala správné rozhodnutí a všechny záležitosti umělecké přenechala Stejskalovi, ten byl pro práci v divadle skutečně zapálený, měl větší kulturní rozhled než ostatní, ale hlavně měl jasný umělecký plán, který po dlouhá léta JND postrádalo. Jeho cílem bylo zaujmout nejširší vrstvy obyvatel, jak o tom sám psal na konci sezony v Linii: *„Celý program je koncipován tak, že nikdo, ani zcela prostý divák nebude moci říci, že „nerozuměl“, nechceme nějaká výlučná představení, ale divadlo, jež je pro všechny; uvedené hry se docela dobře hodí i na lidová dělnická představení. Kde toho bude zapotřebí, zprostředkujeme pochopení a náladu stručnými*

⁷³ Linie, 5. ročník, číslo 1.-2., říjen 1935, s. 9.

⁷⁴ Linie, 5. ročník, číslo 8., duben 1936. s. 62.

*proslovy a účinnou, opravdu informativní propagací v novinách.*⁷⁵ V připravovaném repertoáru pro příští sezonu byli dramatici čeští i světoví. Kromě běžných činoherních představení měl v plánu provést 5 komorních večerů a 3 matiné, která měla až doposud u publika úspěch. Pro příští sezonu se měl doplnit soubor o nové členy a hlavním úkolem bylo, aby se středem JND stala činohra. Stejskalovi ale nešlo o to, aby činohra měla více premiér než opereta, ale hlavně o to, aby na ní byla vidět cílevědomá a pečlivá práce a hlavně zvýšená umělecká úroveň.

2.8 Sezona 1936-1937

Jak bylo zmíněno výše, v této sezoně se Josef Stejskal stal dramaturgem a uměleckým šéfem činohry. Aby si získal zpět ztracenou důvěru obecnostva, bylo nutné dodržovat repertoárový plán, navíc bylo potřebné přilákat k divadlu nové publikum vedle toho stávajícího. Připravovaný repertoár obsahoval hry klasické i novinky, podle Stejskala měly převažovat hry českých dramatiků, ty byly samozřejmě doplněny i o představení autorů světových. *„Stejskalovy jasné záměry a jeho vůle strhávala celý soubor k obětavé, nadšené práci. K členům, kteří už dříve tvořili základ souboru (Růžena Nováková, Alex Solmar, Arnošt Vašíček, Áda a Karel Šmídové), přidružili se noví a stali se rázem nadšenými uskutečňovateli Stejskalových plánů. Byli to například Jaroslav Seník z Kladna, Viktor Očásek z Prahy, Heda Marková-Heidrichová, Láďa Skalská, Karel Pfeiffer, vrátil se Bedřich Vilský.*⁷⁶ Pro Emila Pittra byla v JND vytvořena funkce scénického výtvarného poradce, což znamenalo, že byl přítomen u řešení výtvarné stránky každého představení. Také ředitelka Jeřábková už byla přesvědčena o tom, že je i toto hledisko inscenací důležité a byla mu ochotna obětovat určité finanční prostředky. Sezona jako obvykle začínala měsíčním zájezdem do Mostu, kde bylo divadlo znovu vřele přijato. Dohodou s Mostem získalo JND dva měsíce navíc, což mělo vliv na zlepšení sociální situace souboru a také se mohl lépe připravovat program. Díky dodržování naplánovaného repertoáru a přípravě některých her na zájezdu v Mostě, mohla i sezona v Budějovicích začít v klidu, bez zbytečného spěchu a improvizace, kterými se v minulých letech vyznačovala příprava nových

⁷⁵ Linie, 5. ročník, číslo 12., červen 1936, s. 91.

⁷⁶ Kazilová, Zdeňka a kol. Jihočeské divadlo. České Budějovice : E.W.A. edition, 1990. ISBN 80-900175-0-9. s. 25.

premiér. Divadlu velmi prospívalo, že herci věděli, co a kdy budou studovat, a hlavně byl kladen důraz na to, aby bylo o připravovaných hrách informováno publikum.

Činoherních premiér bylo naplánováno 27, což bylo méně než dříve, ale zato jejich přípravě byla věnována větší pozornost. V Českých Budějovicích byla sezona úspěšně zahájena 1. října Wernerovou hrou „Lidé na kře“. Stejně dobře jako první hra byla přijata i Begovičova hra „Bez třetího“, dále byli na programu Stroupežnického „Naši furiantí“, kteří měli u obecnstva velký úspěch, nebo Zweigova „Chud’asova ovečka“. Mezi další úspěšné hry můžeme zařadit Huxleyův „Mládenecký úklid“ a Forodovu „Maturitu“. Návštěvnost činoher najednou začala stoupat. V repertoáru Stejskal samozřejmě ponechal prostor pro novinky nebo jinak aktuální hry, které by se v sezoně objevily. „*Pohotově zařadil Tetauerova Veřejného nepřítel, který vzbudil zájem, a k šedesátinám Fráni Šrámka Soud, který sám v Pittrově výpravě režíroval. Uvedení hry básníka, který strávil část mládí v Budějovicích a napsal zde své první bouřlivácké verše, bylo v tisku přijato jako „nejšťastnější počín nového režimu“.* V hlavních rolích se uplatnily Nováková a Heidrichová.“⁷⁷ Kromě této hry byla mimo plán připravena také Čapkova „Bílá nemoc“. K výročí úmrtí J. K. Tyla byla sehraána jeho hra „Jiříkovo vidění“. Stejskal se snažil, aby při různých slavnostních příležitostech nebo jubileích byla na programu nějaká činohra, tímto způsobem se mu podařilo do divadla přilákat nové diváky. Již v polovině sezony bylo z činoherního plánu odehráno dvanáct her, naproti tomu v sezoně minulé bylo uvedeno jen devět činoherních představení za celou sezonu. Stejskal se snažil repertoár vhodně kombinovat a tak byla například uvedena Gorkého hra „Na dně“ a poté Katajevova „Cesta květů“, aby publikum vidělo starší i novou ukázkou ruské dramatiky.

V plánu bylo 15 operet, kromě toho také tři balety a čtyři opery s hostujícími pěvci. Pod vlivem činoher se i u těchto představení úroveň zvyšovala. Premiéru měla Frimlova opereta „Rose-Marie“, a protože její přípravě byla věnována svědomitá péče a také protože byly vynaloženy peníze na nové kostýmy, dosáhla tato hra úspěchu. I pro operetu viděl J. Stejskal dobrou budoucnost, „*bude mít – po srdečném přijetí vojenské komedie Odtroubeno a Uličníci, jež obě měly dlouhou řadu repris – jistě po celý listopad svůj největší úspěch v Gejši, jež bude její „velkou“ premiérou. Nová výprava,*

⁷⁷ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 100.

*velké balety, pečlivé nastudování a i vlastní hodnota hudební jí tento úspěch právem zaručují.*⁷⁸ Znovu měl Stejskal pravdu, protože Gejša byla hodnocena jako jedna z nejlepších operet. Publiku se líbilo libreto i hudba a také provedení, ve kterém byly výkony herecké, baletní i orchestrální vyrovnané, jako vždy dosáhla úspěchu také scéna E. Pittra. Pro úspěch v dřívějších sezonách byla znovu uvedena opereta „Dům u tří děvčátek“. Další operetou na scéně JND byla „Ki-ki-ri-ki“, režíroval ji K. Šmíd a dosáhla dobré úrovně, měla úspěch u publika a stejně jako na ostatních operetách této sezony na ní bylo patrné, že přípravě byla věnována potřebná péče nejen v režii a výkonech herců, ale také v baletních číslech, která obsahovala akrobatickou exhibici.

Snad všechny plány, které si Stejskal pro tuto sezonu vytkl, byly splněny. Úroveň divadla se postupně zvyšovala. Ukazovalo se, že cílevědomá a svědomitá práce v JND chyběly. Jakoby stačilo dát divadlu přesný plán a řád a to začalo konečně fungovat tak, jak má. Hrály se kvalitnější činohry i operety, takže si každý divák mohl vybrat. Náročnější publikum pak našlo uspokojení v komorních večerech nebo matiné, která si za tu dobu, co je Stejskal pořádal, u publika získala velkou oblibu.

Již pro příští sezonu měl J. Stejskal připravený plán, do nového repertoáru zařadil dlouho slibovaného O'Neill a jeho hru „Císař Jones“ i aktovku „V ponorkovém pásmu“. Pro další matiné byl připravován Theerův „Faëthón“. Tentokrát si mohli být diváci jisti, že připravovaný repertoár bude také ten, který se nakonec zrealizuje, že nezůstane pouze u slibů. Zvyšující se úroveň představení a kvalitnější výběr her přivedly do divadla nové diváky a hlavně se také zvyšovala úroveň obecnstva. Konečně i v dobových periodikách převažovaly pochvalné recenze, i když jich nebylo tolik, neboť v této sezoně přerušila svou činnost Linie, která budějovickou divadelní scénu soustavně sledovala. Stejně jako předchozí sezona, i tato byla zakončena velmi úspěšným zájezdem do Mostu.

⁷⁸ Jihočeské národní divadlo v Českých Budějovicích 1936-37. Divadelní list č. 2.

2.9 Sezona 1937-1938

Jako obvykle začínala sezona v Mostě, i tam návštěvnost stoupala a divadlo mělo úspěch. Umění, kromě svých jiných četných funkcí, začínalo mít také politický charakter, protože fašistické hnutí stále sílilo a blížil se začátek války. V pohraničním Mostu se lidé možná cítili ohroženější než v Budějovicích, a proto tam mělo JND takový úspěch, protože v dobách ohrožení se lidé často obrací k umění, které dokáže přinést oporu a povzbuzení. Na počátku sezony v Českých Budějovicích se řešil problém nevyhovující divadelní budovy, nakonec byl vypracován návrh na stavbu nové, ten ale zatím nemohl být zrealizován. Co se týče členů souboru, tak nikdo z původních členů neodešel, jen přibyli Jaroslav Novotný a Jan Linhart.

Stejskal *„Na sezónu 1937-38 předložil repertoárový plán, v němž pokračoval v molièrovském cyklu; Sarmenta, Bersteina a Pirandella připravil pro pražské hosty (Scheinpflugovou, Haase a Štěpánka) a třetinu repertoáru tvořili autoři čeští. V některých titulech (Holberg, Langer, Haller, Vachek) vidíme, jak si hledal vlastní cestu a dovedl se rozhodnout i pro méně známá díla, ať klasická nebo novodobá. Theerova Faëthóna a japonskou Hru o Asagao chystal pro obecnost komorních matiné.“*⁷⁹ Opět bylo ponecháno dostatek místa pro hry, které by mohly komentovat měnící se situaci v zemi a nějak na ni reagovat, tak byla například mimo repertoár uvedena Čapkova „Matka“. V říjnu byla v Budějovicích sezona zahájena Vrchlického hrou „Noc na Karlštejně“. Bohužel první hra na publikum příliš nezapůsobila, kritizováni byli herci i režie. Ovšem další uváděné hry už si vedly mnohem lépe. S hosty Steimarem a Poznerovou se hrála Bernsteinova „Láska“. Úspěšná byla premiéra Bekëffího „Neomluvené hodiny“, ve které se líbily hlavně výkony herců, především Seníka, Zemanové, Koldovské a Masopusta. Stejně dobře, zvláště díky hercům, byla přijata hra „Kde vlaky nestaví“. Velmi dobrou návštěvnost mělo matiné japonské a čínské poezie, na kterém byla uvedena „Hra o Asagao“, představení doplnil proslovem a režíroval J. Stejskal. *„Fr. Tetauer: Svět, který stvoříš. Beze sporu nejlepší večer sezony. Rovnováhou hry a režie, přístupným a zvládnutým námětem. S obezřetnou rukou obsazené úlohy poskytly hercům možnost, přiblížit se více své individualitě i „světu,*

⁷⁹ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 101.

který stvořili“.⁸⁰ V repertoáru se dobře osvědčily soudobé hry a takové, ve kterých vystupovaly lidové postavy, protože ty dokázali herci nejlépe zahrát. Stejskal uměl takové hry vybrat a věděl, jaké jsou schopnosti souboru, a s tímto ohledem také hry vybíral, možná z toho důvodu se úroveň činoherního souboru stále zvyšovala.

Následovaly dvě hry od O’Neilla, které Stejskal ohlašoval již na konci minulé sezony, byly to „Císař Jones“ a „V ponorkovém pásmu“. Obě hry režíroval Stejskal a byly velmi dobře přijaty, pozitivně byly hodnoceny herecké výkony. Ve hře „Císař Jones“ exceloval J. Seník, který podle recenzí dokázal diváky tak zaujmout, že je zbavil pocitu, že se dívají na divadelní hru. Obě hry tak patřily mezi nejdůležitější představení první poloviny sezony.

Velký úspěch měla Langrova „Dvaasedmdesátka“, režíroval ji Solmar a Emil Pitter dokonce pro toto představení vytvořil otáčivé jeviště. *„Místo Vodního družstva zařadil Stejskal jako retrospektivní představení Štěchovo Třetí zvonění. K Směšným preciózkám přidal méně známého Molièrova Doktora Lásku. K hrám, které nebyly v původním návrhu, ale které dal Stejskal na repertoár, patří ještě: Shaw S pravdou ven, Konrád Kde se žebra (s hosty), Svobodova hra Maminčiny starosti, Vachkova Pec, dále finská hra Helly Vuolijoki Ženy na Niskavuori, anglická Lyndonova detektivka Úžasný dr. Clitterhouse a československá premiéra sovětské Trigerovy hry Šťastná žena.*⁸¹ Pokud byla nějaká hra uvedena nad rámec původního repertoáru nebo byla nahrazena jinou, už to nebylo jako dřív, že by nově uvedená hra měla po umělecké stránce horší kvalitu nebo byla výdělečným kýčem. Stejskal dával na program jen hry, které dokázaly v této nelehké době publikum oslovit. Vachkova „Pec“ se hrála v JND s pražskými hosty, kterými byli Baldová a Pivec. Spolu s nimi si v představení zahráli Svoboda a Seník, kteří sklidili snad ještě větší úspěch než hosté.

Na večeru poezie francouzských prokletých básníků spolupracovala řada lidí. Večer režíroval Josef Stejskal, scénu měl na starosti Emil Pitter, literární doprovod obstaral M. Haller. Mezi účinkující patřili herci JND a dále členové Sukova kvarteta. *„Tento večer, nabitý obsahem a kvalitními výkony, snad až přespříliš zatížený a vyčerpávající, byl průkazným zjevem zlepšené situace naší činohry. Po věcném, odborném a formálně uceleném doprovodu Hallerově, recitovali dámy a pánové JND básně Villonovy, Baudelairovy, Verlainovy, Rimbaudovy, Rictusovy a j. Nakonec*

⁸⁰ Linie, 6. ročník, číslo 1., listopad 1937, s. 5.

⁸¹ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 105-106.

*zahrála sl. Heidrichová Cocteauovu jednoaktovku „Lidský hlas“.*⁸² Její výkon byl hodnocen nad míru pozitivně. Další úspěšnou hrou byla Devalova „Marie Milostnice“. Jako vždy byla oceněna scéna, kterou vytvořil E. Pitter, stejně byla chválena i režie, scénická hudba i herecké výkony, z nichž nejpůsobivější bylo provedení hlavní postavy R. Novákovou. Každá složka hry zapadala do celku, a proto byla hra dobře přijata a měla u obecnstva úspěch.

Jedním z nejcennějších představení celých třicátých let byl „Faëthón“ Otakara Theera, který byl uveden jako matiné Josefem Stejskalem 23. ledna 1938, k dvacetiletému výročí úmrtí básníka O. Theera. JND bylo kromě Prahy jediným divadlem, kde bylo představení uvedeno. V repertoáru bylo ohlašováno dlouho, ale jeho uvedení bylo odkládáno, aby jeho přípravě mohla být věnována dostatečná péče. Režie se ujal Stejskal, o scénu se postaral E. Pitter. Podle Linie jedna z nejvýraznějších prací našeho předčasně zemřelého básníka byla provedena výborně. Spolupráce Stejskala s Pittrem se znovu velmi osvědčila a divákům se představení líbilo. Ve hře bylo poznat i nadšení herců, kteří své výkony dobře zvládli. *„Režisér spolu s výtvarníkem vycházeli z individuality a temperamentu a jevištních schopností herců, jejichž pohyby i řeč byly zvládnuty do všech podrobností a důležitosti.“*⁸³ Je tedy patrné, jak si dával režisér na představení záležet, již obsazení herců bylo pravděpodobně věnováno více pozornosti než obvykle. U takovéto hry si musel být J. Stejskal jistý, že herci své role dobře zvládnou, protože jinak by u obecnstva neuspěl, ale postupem doby se i jejich schopnosti určitě zvyšovaly. Od jednoduchých frašek a operet se pilnou a svědomitou prací dopracovali až k takovým výkonům, které byly v dobových periodikách vždy chváleny a někdy také zachraňovaly úroveň méně povedených her. Dříve by se o podobné představení nikdo nepokoušel, úroveň obecnstva nebyla dost velká, aby takovou poezii ocenilo. Po prosazování stále lepších a náročnějších her si konečně mohl Stejskal dovolit uvést hru, na které dlouho pracoval, i když pouze jako matiné, kterého se účastnilo méně početné obecnstvo, ale přece to byl na scéně JND velký úspěch.

„Nedá se tvrdit, že by všechno už šlo pohodlnými cestami, z nichž Stejskalovo nadšení odklidilo překážky. Hrál se stále pro dvě skupiny abonentů a kromě toho každý týden byla tři stálá představení: pro dělníky, vojáky a sokolské jednoty. Činohra se střídala po týdnu s operetou, a právě pro tato vyhrazená představení bylo nutno mít jednou za čtrnáct dní novou premiéru; proto i když nastala úleva, muselo se pracovat

⁸² Linie, 6. ročník, číslo 2.-3., prosinec 1937, s. 20.

⁸³ Linie, 6. ročník, číslo 5., leden 1938, s. 38.

opravdu horečně. Přitom byl ovšem větší zájem o hry zábavné než o představení, jimž byla věnována největší péče a jež se stala pýchou souboru (Gorkého *Na dně se hrálo jen dvakrát*).⁸⁴ Během čtyř měsíců uvedla činohra osmnáct her, po sedmi měsících to již bylo třicet dva.

Ke konci sezóny byly opět na programu benefiční večery. J. Vanerová oslavila 35 let své divadelní činnosti hrou „Filipina a spol“. Štěchova hra „Třetí zvonění“ i přes snahu herců u publika neuspěla. Naopak dobře přijata byla Kondrádova hra „Kde se žebřá“, ve které vystoupili členové Národního divadla, H. Haas, E. Kohout a J. Šejbalová.

Čapkova „Matka“ byla v budějovickém divadle přijata s nadšením, scéna, kterou připravil E. Pitter, byla promyšlená, úspěch mělo použití reflektorů na postavy živé, zatímco postavy mrtvých byly skryty ve stínu. Herci si své role nastudovali pečlivě, což bylo na představení znát. Roli matky ztvárnila Heidrichová, ačkoli většinou postavě vůbec neodpovídala, přesto svou zdrženlivostí a disciplinovaností v gestech postavu zahrála výborně. J. Seník ve své roli obstál také dobře, jen malé výhrady byly k úpravě jeho uniformy. Provedení JND bylo hodnoceno pozitivně především pro své vlastní vyjádření. Podle Linie, v tomto představení „*imponuje odvaha i vůle jíti vlastní cestou, neopírat se o myšlenkové berle pražských vzorů, vytvářeti vlastní podobu vlastních představ a intencí.*“⁸⁵

Činoherní sezona byla uzavřena řadou dobře provedených představení. Holbergova hra „Bradýř Melhuba“ měla jednoduchý námět, ale svižný děj, dobré výkony herců doplnila Pittrova scéna, čímž měla hra zajištěné dobré přijetí. J. Stejskal režíroval dalšího Molièra, tentokrát si zvolil „Doktora Lásku“. Z herců své role dobře ztvárnil Z. Masopust, K. Šmíd, A. Šmíd, J. Seník a A. Solmar. Pittrova scéna znovu hru vhodně dotvořila a tak se obecnstvo na podobná představení vždy těšilo. Posledním činoherním představením byla úspěšná Tetauerova komedie „Milostná znamení“.

Operetu vedl Rudolf Lampa a stále na ni působil kladný vliv činohry. Úspěchu dosáhly například Benatzkého „Brána do nebe“ nebo Kvasnicova „...a další prosím...“. Operety měly rozhodně lepší úroveň než dříve, přesto se jejich návštěvnost snižovala. Bylo to dáno tím, že obecnstvo již bylo přesyceno, a to nejen to budějovické, ale také

⁸⁴ Cífka, Stanislav a kol. Jihočeská vlastivěda. Literatura – divadlo. 1. vyd. České Budějovice : Jihočeské nakladatelství, 1984. s. 139.

⁸⁵ Linie, 6. ročník, číslo 8., březen 1938, s. 62.

pražské, ani tam už operety nedosahovaly tolika repríz jako dříve. Tato představení nepřinášela nic nového. V dobových recenzích bylo JND chváleno za to, že se snaží úroveň operet zvyšovat, že je na nich vidět pečlivá příprava. Uznání sklízela scéna, na které spolupracovali výtvarníci, rozšířený orchestr, baletní sbor i všichni herci. Důvodem klesající návštěvnosti byly samy operety, protože i když byly provedeny, jak nejlépe to bylo možné, publikum už o ně nemělo takový zájem jako dřív. Do tohoto rámce zapadal také Škroupův „Dráteník“, jehož hudba i děj byly jednoduché, členové operetního souboru své role dobře zazpívali, ale jejich herecké vyjádření si publikum nezískalo. K úspěšnějším operetám této sezony můžeme řadit Straussovu „Tisíc a jedna noc“, v níž byla scénická výprava svěřena zkušenému E. Pittrovi, který znovu prokázal svůj talent a operetě zajistil vřelé přijetí.

Podle recenzí uveřejňovaných v Linii, byl problém soudobých operet také v tom, že jakmile se objevil dobrý operetní skladatel, tak brzy odcházal k filmu a bez kvalitních skladatelů nemohla být ani kvalitní hudba. *„Odpovědnost za slabou úroveň dnešní operetní tvorby padá tedy na libretisty a skladatele – a nikoliv na režiséry a herce, které vskutku velmi často obdivujeme v jejich upřímné snaze, aby zachránili, co se ještě zachránit dá. Zdá se už, jako by si skladatelé (textu i hudby) operet vzali za cíl – vyrazit z duše diváků poslední špetku vkusu.“*⁸⁶ Členové operetního souboru JND měli u diváků úspěch. Šéf operety R. Lampa také sám hrál, S. Procházková a J. Haitmanová se líbily kvůli hezkému zpěvu a například K. Šmíd byl jedním z nejoblíbenějších, protože byl dobrým komikem. Orchestr byl posílen, což bylo také kvitováno s povděkem.

Poslední představení bylo Künnekeovo „Srdce přes palubu“, které měla oproti některým předchozím lepší libreto, takže i poslední opereta byla přijata poměrně dobře.

S operou přijeli opět hosté ze Státní opery, na programu byla Smetanova „Hubička“ a byla obecenstvem přijata skutečně s nadšením, zvláště se líbily výkony některých herců.

Také na konec sezony se JND vydalo do Mostu, opět bylo vřele přivítáno, i když návštěvnost se začala snižovat. V Budějovicích hodnotily kritiky sezonu kladně. Konečně byla na představeních vidět poctivá práce a příprava. Vybíraly se hry hodnotné a jejich provedení se dělo s ohledem na konkrétní publikum. Výkony herců byly téměř ve všech představeních hodnoceny pozitivně, což nebylo jen díky jejich talentu, ale také

⁸⁶ Linie, 6. ročník, číslo 8., březen 1938, s. 60.

díky vedení a režii. J. Stejskal měl poměrně jasnou představu, jak uspět. Snažil se vybírat kvalitní repertoár jak pro činohry, tak operety. Všichni, kdo se účastnili realizace jednotlivých představení, věděli včas, jakou hru budou hrát, a také měli dostatek času na přípravu, což se dříve nestávalo. V novinách se připravovaný repertoár ohlašoval dopředu, takže publikum vědělo, co se bude hrát, a všechny slíbené hry se odehrály. Spolupráce s výtvarníky se ukázala jako hodně cenná, protože scéna teď hry dotvářela, stala se důležitou složkou představení a téměř vždy vysoce hodnocenou. JND bylo na nejlepší cestě stát se opravdu dobrou divadelní scénou, chyběla mu k tomu v podstatě jen lepší budova.

2.10 Sezona 1938-1939

JND zahájilo i poslední sezonu 30. let zájezdem do Mostu. Přijetí bylo opět vřelé, představení se dočkala velkých návštěv, některá byla vyprodaná již v předprodeji a soubor hrál i v několika okolních městech. V září 1938 se stále zvyšovalo politické napětí, když přišla mobilizace, museli členové souboru odjet z Mostu v noci v nákladních železničních vozech. V Českých Budějovicích měla sezona začínat 27. září a zahajovacím představením měla být Synkova hra „Velký případ“. Ještě před začátkem sezony noviny psaly: *„Správa divadla oznamuje, že repertoár především činoherní bude upraven vzhledem k dnešnímu citění občanstva. Budou studovány hry české, abychom všichni v těchto osudových chvílích našli v divadle posilu svých srdcí. Lze doufat, že obecnost zůstane divadlu věrné a umožní jeho pravidelný chod.“*⁸⁷ JND ale nemohlo zahájit podle plánu, protože většina mužského osazenstva byla povolána k vojenské službě. Podzimní sezona byla zahájena až po třech týdnech 13. října 1938 a zahajovacím představením byla „Maryša“ bratří Mrštíků. Hlavní roli ztvárnila Heda Heidrichová, jedné z rolí se ujala také ředitelka Monika Jeřábková, divadlo bylo bohužel zaplněno asi z poloviny, na jiných představeních se nevydělalo ani sto korun. Po Mnichovu čekalo divadlo těžké období, návštěvnost se totiž velmi snížila. *„Divadlo se jen zvolna a nejistě odvažovalo pokusů o další činnost; nebylo hned jasné, jak se uspořádají politické síly a jak se jim kulturní práce přizpůsobí.“*⁸⁸ Repertoár, který opět připravoval Stejskal, obsahoval hlavně hry české a samozřejmě bylo

⁸⁷ Jihočeské listy, r. 44, číslo 75, 24. září 1938, s. 3.

⁸⁸ Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 113.

ponecháno dostatek prostoru pro hry aktuální, které by přišly v průběhu sezony. JND se znovu muselo potýkat s existenčními problémy. Po úspěších minulých sezon se najednou muselo znovu řešit, jakým způsobem divadlo vůbec udržet v provozu. Stejně jako dříve řešil tuto situaci šéf činohry Stejskal tím, že chtěl publikum do divadla přilákat dobrým repertoárem, který by člověka oslovil v těžké životní situaci, v době ohrožení. Budějovičtí herci se také rozhodli pro pomoc uprchlíkům a v jejich prospěch uspořádali několik sociálních akcí. V repertoáru bylo několik her, jejichž výtěžek byl dán na podporu uprchlíků.

Během první poloviny sezony bylo uvedeno třináct premiér. Hra „Velký případ“, která měla úspěch u mosteckého publika a byla původně naplánovaná jako první představení sezony, byla nakonec uvedena až v listopadu, režíroval ji Solmar a byla sehrána na scéně E. Pittra. Hra byla dobrá, i když někteří herci mohli podle dobového tisku podat lepší výkon. Celkově ale publikum zaujala. Návštěvnost byla větší než dříve, publikum se pak postupně začínalo do divadla vracet. Další hrou byla Reedova americká veselohra „Dceruška na Weekendu“, tímto představením se publiku představil nově angažovaný režisér Z. Hodr a v hlavní roli nová členka činohry Marta Růžičková, právě dobré herecké výkony byly jedním z pozitiv hry, celkově byla úspěšná. Dále se hrála hudební komedie „Polibek a dost!“, ve které vystoupila jako host filmová umělkyně Truda Grosslichtová, která v této hře měla úspěch v Praze i v Paříži a nyní byla na scéně JND častým hostem. 28. října oslavila činohra Jiráskovou „Kolébku“, zpěvohra „Prodanou nevěstou“. Jiráskova hra měla vkusnou scénu, ale chybělo jí plynulejší navazování scén. Další uvedenou hrou byla Devalova „Slečna panská“ v Hodrově režii. Návštěvnost byla slušná, ale hře chyběly režijní zásahy, tempo totiž bylo někde příliš pomalé. Jako komorní představení bylo uvedeno Šrámkovo „Léto“ v režii A. Solmara. Dobré byly herecké výkony, zvláště Hubera a Gabrielové. Zajímavá byla také Pittrova scéna s keřem růží.

7. ledna se hráli Wernerovi „Noví lidé“ v režii A. Solmara, na scéně E. Pittra. Samotná hra na kritiky příliš nezapůsobila. V Jihočeských listech psali: „*Kdyby to totiž byla vůbec hra a ne povídání, kdyby autor místo aby nám k věření předkládal, že se s jeho lidmi opravdu změna udála, nastoupil důkaz o tom dramatickými prostředky, kdyby všechno nebylo tak rozkolísané a rozcuchané, zde něco tamhle něco.*“⁸⁹ V ději šlo

⁸⁹ Jihočeské listy, ročník 45, číslo 3., 11. ledna 1939, s. 3.

o to, že těžké časy daly dohromady rodinu a každý se vlivem prožitého stal lepším člověkem. Hra v podání JND tedy byla rozkolísaná, dialogy na sebe nenavazovaly a často se objevovaly zbytečné pauzy.

Jako vzpomínku na nedávno zesnulého K. Čapka uvedlo JND jeho hru „Loupežník“, v režii K. Svobody, na scéně E. Pittra. *„Jestliže jsme však pochválili šťastný výběr, nahmátnutí hry, nemůžeme totéž říci o jejím provedení a režii. Zde zůstali herci, režie a výprava mnoho a mnoho dlužni básnickému slovu, i když nemůžeme nepřiznat mnoho dobré vůle. Tak hned Loupežník pě Hodrův byl tvrdý, nehybný. Nepředpokládali jsme sice, že bude pobíhat po jevišti, trhat kulisy – ale jak daleko byl na příklad přednes jeho lyrické apostrofy noci od těch, které jsme na naší scéně slyšeli.“*⁹⁰ Podobně byly hodnoceny všechny výkony herců. Recenze pak představení shrnula tím, že sice provedení nebylo nejlepší, ale zařazení hry do repertoáru bylo jako vzpomínka na významného českého spisovatele dobrým počinem.

Úspěšné bylo uvedení hry Sokola-Tůmy „Staříček Holuša“ v režii Zdeňka Hodra, která byla hodnocena velmi pozitivně. Hra se divákům líbila, protože byla znovu aktuální. Děj se týkal národního boje na Opavsku, některé obrazy se tak dočkaly potlesku při otevřené scéně. Herecké výkony byly také velmi dobré. Do divadelního zákulisí a života herců dala divákům nahlédnout Helmarova „Herečka“. Hlavní roli úspěšně ztvárnila Tomášková, kromě ní se publiku velice líbil výkon Vilského. Hodrova režie byla také dobrá a scéna arch. Kotláře hru dokreslila, takže hra měla úspěch a četnou návštěvnost.

Na programu byly znovu benefiční večery. K. Šmíd si zvolil „Ducháčka“, A. Šmíd pak Tůmovu hru „Z českých mlýnů“ a mohl se těšit bouřlivému přijetí a téměř plnému hledišti. Zd. Masopust si vybral Fodorovu hru „Chudá jako kostelní myš“ a pozval si do hlavní role sl. Procházkovou, která předvedla kvalitní výkon.

Opereta zahájila sezonu hrou Járy Beneše „Za naší salaší“, nastudoval ji šéfrežisér R. Lampa spolu s kapelníkem J. Petrem a za výtvarné spolupráce arch. Kotláře. Taneční část měl na starosti baletní mistr Pirnikov se svojí ženou. V představení opět pohostinsky vystoupila Truda Grosslichtová. V Mostě byla všechna představení této operety vyprodaná. Při uvedení se publiku představili všichni členové operetního souboru, staří i noví.

⁹⁰ Jihočeské listy, ročník 45, číslo 6., 21. ledna 1939, s. 3.

Grünova a Posfordova opereta „Balalajka“, ve které vystoupil téměř celý zpěvoherní soubor JND a také jako host Truda Grosslichtová, byla zajímavá hudebně, protože v ní skladatelé dali prostor ruské národní písni. Hezká scéna a dobré výkony herců pomohly této hře k úspěchu. Kromě hosta nejvíce svým výkonem zaujal R. Lampa. Nakonec dosáhla skutečně výborného přijetí i přes to, že ji obecnost znala v pražském provedení, ale také z rádia. Se stejným hostem byla provedena opereta „Mamselle Nitouche“. Hudbu napsal Florimond Rouger-Hervé a byla na představení chválena. Výborný výkon znovu podala Truda Grosslichtová, dobrými partnery jí byli Lampa a Munk.

Opereta „Dcera druhé roty“ Karla Hašlera měla legionářský námět a byla jí vytýkána přílišná sentimentalita, která se pro role a výraz legionářů nehodila, jinak ale působila dobře. Z herců vynikli Grosslichtová a Munk a také komika K. Šmída, ten si k jedné z písní přidal vlastní sloku, ve které narážel na nacistický útlak, obecnost bylo nadšené, ale druhý den musel Šmída k policejnímu komisaři.

Opera byla zastoupena pražskými hosty. Na scéně JND se hrála Pucciniho „Madame Butterfly“. Provedení bylo dobré a publiku se představení líbilo, takže všechna místa byla vyprodaná. Se členy brněnské opery byl na scéně JND úspěšně uveden Smetanův „Dalibor“. A také Nedbalova opereta „Polská krev“ byla uvedena s hosty, vystoupila v ní členka Velké operety Nelly Gaierová, která měla všechn zájem obecnosti a jejíž výkon pozvedl tuto operetu výše, kromě ní předvedli dobrý výkon také někteří místní herci, například Munk a A. Šmída.

Veselá a s bezstarostným příběhem diváky bavila hra „Námořníci jdou...“ od Halaše a Poláčka s hudbou Michala Eisemanna. *„Ostatně celá opereta nechce nic jiného, než široké vrstvy obecnosti pobaviti, dodati mu do dnešního životního boje více chuti a bezstarostného optimismu. Že při tom nesleduje vyšší umělecký cíl je na bíledni, připomeneme-li si snahu po populárnosti a přístupnosti dnešní operetní tvorby.“*⁹¹ Divákům se líbila hudba i celkové provedení, které bylo vkusné, o taneční část se postarali manželé Pirnikovi.

Posledním operetním představením byl „Taneček panny Márinky“. Obecnost přijalo operetu s nadšením, některé výstupy musely být opakovány a potlesk trval až do stažení železné opony. Všechny operety v této sezoně dosáhly dobré úrovně a byla na jejich provedení poznat poctivá práce. *„Režisér operety pan Lampa věnoval jí všechny*

⁹¹ Jihočeské listy, ročník 45, číslo 5., 18. ledna 1939, s. 3.

*své bohaté umělecké zkušenosti a pozvedl její úroveň opravdu na vysoký stupeň. Jako znamenitý herec a pohotový pěvec podložil každé provedení chvályhodnou jednotností a vzácnou plynulostí interpretace všech zúčastněných rolí. Tato jednotnost celého ensemblu byla v letošní saisoně nepozoruhodnějším zjevem.*⁹²

Divadlo se tak rozloučilo s Budějovicemi a odjelo do Tábora, což byl začátek kooperace více jihočeských měst, o kterou se dlouho usilovalo. Od 15. dubna se pak hrálo v Hradci Králové. JND se i přes nepříznivý začátek podařilo naplnit sezonu kvalitním repertoárem a dobře odvedenou prací. Díky tomu, že si divadlo v minulých letech vybudovalo dobrou pověst a především vychovalo skvělé obecenstvo, mohlo těžké počátky snáze překonat a povedlo se to stejně jako dříve usilovnou prací i přesto, že Josef Stejskal, který na správný provoz divadla dbal nejvíce, v lednu 1939 z divadla odešel a vzdal se všech svých funkcí.

⁹² Jihočeské listy, ročník 45, číslo 27., 5. dubna 1939, s. 3.

3. Zájezdy JND

V této kapitole nastíníme, kam se soubor JND vydával na zájezdy, i když jich mnoho nebylo. Mnohem častěji zajížděla jiná divadla do Českých Budějovic, místní soubor zřejmě nebyl na takové úrovni, aby si ho jiná města zvala, a navíc pro něj bylo těžké udržet stálou scénu ve svém domovském městě, natož zorganizovat zájezd, na který nemělo dost finančních prostředků. Dříve JND zájezdy pořádalo, ale většinou se na nich dostatečně nevydělal, takže byly z ekonomického hlediska spíše zátěží. Pokud jel soubor na zájezd, muselo se uhradit cestovné pro celý soubor, doprava zavazadel, kostýmů, dekorací a navíc diety pro herce. V době krize mělo vedení divadla potíže sehnat dostatek financí na provoz domácí scény, a proto se nejspíš nepořádalo tolik zájezdů jako dříve.

Bohužel zde nemůžeme předložit kompletní seznam zájezdů, ani to, jak byl soubor v jiných městech přijatý, jde pouze o stručný přehled, protože vycházíme ze smluv a dopisů, které obdrželo JND a které byly uloženy ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích, případně z poznámek v dobových periodikách.

Na počátku 30. let nemělo JND svůj vlastní soubor a do Budějovic zajíždělo divadlo olomoucké, takže ani nemohly být pořádány zájezdy. V dalších sezonách trpělo divadlo finančně a o žádných zájezdech zmínky nejsou. Až na konci sezony 1934/1935 hrálo JND na zájezdu v Mostě. V příštích sezonách tam potom vždy začínalo i končilo. Repertoár byl podobný tomu budějovickému, na jaře se hrály hry, které byly předtím nazkoušeny v Č. Budějovicích, a na podzim to bylo naopak. Repertoár se začal studovat v Mostě a stejné hry se pak hrály i u nás, doma samozřejmě JND sehrálo premiér daleko více.

V sezoně 1935/1936 se uskutečnily čtyři zájezdy. 16. listopadu 1935 hrálo JND v Písku, na programu byla opereta „Na tý louce zelený“ a poté ještě 7. března 1936, kdy se hrála Langrova „Jízdní hlídka“. Dalším navštíveným městem byl Jindřichův Hradec, kde se 29. prosince 1935 hrálo „Nezapomeň“ a 12. ledna 1936 „Cikánský baron“. JND zahájilo i ukončilo sezonu v Mostě, kde hrálo od 1. do 30. září 1935 a na programu byla například Pirandellova hra „Člověk neví ani jak“ nebo Synkova „Noční služba“. Na jaře se hrálo od 1. dubna do 12. května 1936.

Kromě Mostu snad JND v sezoně 1936/1937 ani v další nenavštívilo jiné město. Zájezdy byly nákladné, ale smlouva s mosteckým divadlem JND velmi pomohla. J.

Stejskal o tom napsal: „*Sjednání dohody s Mostem (usilovalo se o ni po léta) má neobyčejnou důležitost: budějovická sezona šestiměsíční se rozšiřuje o bezpečné dva měsíce mostecké, čímž je učiněn podstatný krok k sociálnímu zlepšení existence poměrně početného souboru, a kromě toho toto prodloužení prospívá i celkovému programu pracovnímu, který se může volněji rozvinout. – Viděli jsme zahajovací představení JND v Mostě. S netajeným překvapením, ba údivem jsme sledovali srdečné ovace, jež mostecké obecnstvo připravilo hned na poprvé celému souboru.*“⁹³ Kromě toho, že měli herci zajištěnou práci po delší dobu, mohli se hlavně lépe a více věnovat přípravě jednotlivých her, protože se často hrály stejné hry v Mostě a poté v Budějovicích, čímž členové souboru získali v začátku sezony náskok pro studování dalších premiér. V Mostě se na počátku sezony hrála například Birabeauova hra „Můj syn – pan ministr“.

Jako obvykle byla i sezona 1937/1938 zahájena zájezdem do Mostu, kde byla celkem dobrá návštěvnost a JND bylo tamním obecnstvem vždy chváleno. Činohra sehrála například Ellisův „Sňatek s překážkami“, Bekéffiho „Neomluvenou hodinu“, Vrchlického „Noc na Karlštejně“ nebo Zemanův „Zborov“. I jarní sezonu odehrálo JND v Mostě, ale diváků již do divadla nechodilo tolik.

Na podzim 1938 ještě hrálo JND v Mostě a některých okolních městech. Představení odehrálo v Teplicích, Duchcově, Bílině a Žatci, všude bylo vřele přijato a úspěch zde měly hry jako „Maryša“, Langrova „Dvaasedmdesátka“ nebo Synkův „Velký případ“, které se hrály i v Budějovicích. Opereta Járy Beneše „Za naší salaší“ měla u mosteckého publika stejně velký úspěch jako v Budějovicích, všechna její představení tady byla vyprodána.

Kvůli zabrání Mostu přišlo divadlo o místo, kam by odjelo hrát na jaře, po skončení sezony v Č. Budějovicích, proto jednalo JND s Jihlavou o zapůjčení tamního divadla na jarní sezonu 1939. Se stejnou prosbou se divadlo obrátilo také do Tábora, i když v dopisu, který byl zasláný v prosinci 1938 starostovi Tábora, se navíc píše o tom, že aby mohlo JND nadále fungovat a bylo schopné zabezpečit celý soubor, mělo by svou působnost rozšířit na celé jižní Čechy. Na tuto žádost dostalo JND kladnou odpověď s tím, že město Tábor je ochotné spolupracovat s Budějovicemi, navíc že je známá vysoká úroveň souboru, a proto ani s programem nebudou potíže. Z Tábora později přišla nabídka na čtrnáctidenní zájezd činohry v dubnu a stejně dlouhý zájezd

⁹³ Jihočeské národní divadlo v Č. Budějovicích, 1936-37, Divadelní list č. 2.

zpřevohry v září, tamní divadelní budova by byla JND dána se zařízením, personálem, otopem a osvětlením zdarma, kromě toho by mu byla poskytnuta na oba zájezdy podpora ve výši 15.000 Kč. Původně se Budějovice snažily dohodnout zájezd jednoměsíční, ale ten by byl pro Tábor příliš finančně nákladný.

Kvůli zájezdu byl odeslán dopis i do Hradce Králové, protože německá sezona začínala v Č. Budějovicích 2. dubna, chtělo vedení JND uspořádat tento zájezd již na počátku dubna. Bohužel tamní divadlo se nesmělo pronajmout, než uplynul jeden měsíc od skončení sezony Východočeského divadla, které tam hrálo. JND tedy nemohlo přijet dříve, ale celý zájezd zrušen nebyl, uskutečnil se až později, než bylo původně v plánu, budějovické divadlo hrálo v Hradci Králové od 15. dubna 1939.

Na konci sezony 1938/1939 se domlouvala již zmíněná kooperace s jihočeskými městy. Kromě Tábora byla oslovena městská rada v Písku a postupně byl uskutečňován záměr, podle něž by se JND stalo divadlem celého jihočeského kraje. Písek byl žádán o propůjčení divadla v září, dubnu, a pokud by to bylo možné i na krátké období během zimy. Kvůli přestavbě tamní budovy však smlouva zatím uzavřena nebyla. V dalších letech se ale kooperace jihočeských měst začala rozvíjet.

Více informací o zájezdech JND ve 30. letech 20. století jsme bohužel nenašli, divadlo buď nikam nejezdilo, nebo se o tom nedochovalo více dokladů. Ze všech nejdůležitější však bylo uzavření smlouvy s Mostem, v posledních sezonách byla většina představení v tamním divadle vyprodaná, což zaručovalo více peněz. Hlavně se tímto spojením umožnilo souboru věnovat se více přípravě premiér a navíc si herci mohli vyzkoušet hrát stejné hry před rozdílným publikem, což mohlo být někdy zajímavé, protože se stávalo, že v jednom městě byla nějaká hra přijata kladně a ve druhém nikoli. Každopádně bylo vidět, jak je v době ohrožení pro lidi divadelní umění důležité a jak zvláště v tomto období obě města soubor JND podporovala. Na konci 30. let byly konečně položeny základy spolupráce jihočeských měst, o kterou se také dlouho usilovalo.

4. Dr. Josef Stejskal

V poslední kapitole se zaměříme na Josefa Stejskala, který se stal ve 30. letech 20. století pro JND téměř nepostradatelnou osobností, a proto věnujeme zmínce o jeho životě a především práci samostatnou kapitolu. Řadu informací najdeme v knize, na které spolupracovala Alena Kožíková, s názvem *Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942*. Nejlépe však Stejskala poznáme z jeho recenzí a článků uveřejňovaných v dobových periodikách.

Narodil se 3. 3. 1897 v Ledenicích. Po studiích ve Francii se vrátil do Českých Budějovic a stal se gymnazijním profesorem, v roce 1925 přijal místo dramaturga JND. *„Později ustoupil do pozice neúnavného referenta, který se ovšem nikdy nespokojil pouhou recenzí, ale žil s budějovickým divadlem jeho skrovné radosti i zahanbující prohry, pomáhal divadlu v kulturních institucích; občas se uvolnil k pohostinské režii a vždy dokázal přesvědčit obecnost, že jde o umělecký čin podložený výjimečnou láskou.“*⁹⁴ V období, kdy Budějovice neměly vlastní soubor, se Stejskal domníval, že by bylo možné vytvořit alespoň soubor činoherní a operetní, s ním by pak schopný ředitel uspěl, pokud by vybral vhodné hry, kvalitní herce a zpěváky.

Na konci sezony 1932/33 psal Stejskal v *Linii* o nutnosti získat zpět ztracenou důvěru publika. To bylo podle něj možné vykonat pouze konkrétními činy, nikoli sliby. *„Hlavní podmínkou zdaru příští sezony je program umělecký... Bylo několik večerů velmi dobrých, většinou však se tápalo hodně bezradně a náhodně. Činohra potřebuje duchovního vedení. Má mít v čele osobnost, jež by vši práci dovedla vtisknout nějaký určitý ráz a cíl.“*⁹⁵ Právě takovou osobností se Josef Stejskal pro JND stal. V roce 1933 přijal funkci intendanta divadla, to mělo tehdy velmi nízkou úroveň, diváci chodili hlavně na operety, v činoherním repertoáru se málokdy našel hodnotnější kus. Sezona končila předčasně a herci zůstávali přes léto bez práce. I v dalších letech byla úroveň divadla stejná a jeho návštěvnost nízká. Pro JND bylo nejlepší, když se ředitelka Jeřábková rozhodla, že Stejskalovi nechá volnou ruku při přípravě sezony, a sama se starala pouze o hospodářskou stránku divadelní činnosti.

Důležitým krokem, který Stejskal učinil, bylo domluvení spolupráce s výtvarníky, zejména Emilem Pittrem, ten se stal scénickým výtvarným poradcem

⁹⁴ Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. s. 4.

⁹⁵ *Linie*, 2. ročník, číslo 12., červen 1933, s. 94.

JND. Scény, které pro představení vytvořil, měly vždy úspěch a z počátku zvyšovaly úroveň her, postupně, když byly na programu hry hodnotnější, je Pittrovy scény vhodně doplňovaly a publiku se skutečně líbily. Za tuto svou spolupráci údajně E. Pitter nikdy nedostal finanční odměnu. V období 1933-1935 byla většina sezon podobná, hodnotnější hry se dostávaly ke slovu při komorních večerech nebo matiné, která Stejskal pořádal, na programu byl několikrát například Molière. Největší úspěch však mělo matiné na podzim roku 1938, kdy bylo uvedeno představení Theerova Faëthona, tato hra neměla úspěch jen v rámci matiné, ale byla v JND hodnocena jako jedna z nejkvalitnějších her celých 30. let vůbec.

Jinak v polovině 30. let dávala M. Jeřábková stále přednost operetám, herci často na konci sezony odcházeli, protože je čekalo několik měsíců nezaměstnanosti. V sezoně 1936/37 přijal Stejskal místo dramaturga a šéfa činohry. *„Jak byl pro svůj těžký úkol vybaven? Byl výjimečně vzdělaný, měl přehled po divadelní kultuře a jemné pochopení pro potřeby současnosti, úctu k člověku, takt. Uměl se zanítit a obětavě se věnovat tomu, več uvěřil, byl poctivý k jiným i k sobě, ve všech skutečích čtete jeho opravdovost...Skvělé vlastnosti, které dovedly strhnout stejně založené lidi k spolupráci (nejbližším byl výtvarník prof. Emil Pitter) v tom nerovném boji proti bídě, nepochopení, lhostejnosti.“*⁹⁶

Díky jeho neúnavné práci se počala úroveň JND postupně zvyšovat. Do středu zájmu Stejskal postavil činohru, nechtěl však nic změnit hned, chtěl divadlo přeměnit usilovnou a soustavnou prací, přinesl do divadla jasný program, který musel být dodržován. Tím, že byl splněn plánovaný repertoár, získal Stejskal ztracenou důvěru publika a to konečně začalo dávat přednost činohře. V repertoáru bylo méně her než dříve, ale zato byly kvalitnější a byl prostor pro uvedení novinek, které přišly v sezoně. Díky zájezdům do Mostu se sezona prodloužila, což souboru také velmi pomohlo, protože si mohli práci lépe naplánovat a rozložit, takže nové premiéry nebyly uváděny ve spěchu, byly dobře připravené, soubor se vyhnul případné improvizaci, která byla znát u některých her na počátku 30. let.

Stejskal si byl vědom důležitosti publika, a proto se snažil být s ním neustále v kontaktu. Jedním z jeho cílů bylo uvádět takové hry, které by všichni diváci pochopili, a pokud šlo o náročnější kusy, pak jim předcházelo vysvětlení, Stejskal často neváhal před představením krátce o hře pohovořit před diváky a vše jim objasnit. Vybíral hry

⁹⁶ Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. s. 5-6.

s ohledem na budějovické publikum, které bylo dlouhou dobu zvyklé vídat hlavně zábavné operety, a postupem doby přilákal také nové diváky. Uváděním hodnotnějších her se nakonec zvýšila úroveň publika, které již nechtělo v divadle vídat jen veselé komedie a operety. V repertoáru byly hry aktuální. Snažil se také obecnost neustále informovat o tom, co je na programu. Samozřejmě, že mezi uváděnými hrami byly také operety, na jejich úroveň měla vliv stále kvalitnější činohra, a proto již nebyly na programu jen nevhodné kýchče.

K Mnichovu a následným událostem se Stejskal vyjádřil takto: *„Jsme národ malý, a co nám vzali na počtu a na zemi, musíme dovést nahradit stálým úsilím o zvyšování své vnitřní národní úrovně. Je to boj o duchovní kvalitu národa. Máme skutečných talentů opravdu tak nazbyt, abychom si mohli dovolit doslova vyhánět z národní pospolitosti některé umělce, kteří se stali terčem nenávislných útoků lidí, kteří si myslí, že přišla zrovna teď doba, kdy je nejvýš vhodné vypořádat si nějaké pomyslné účty s „bolševizující, levou, pacifistickou, hradní“ a nevím jakou ještě obcí spisovatelů a umělců vůbec? ...To nás ten Mnichov tak ponížil a přimáčkl k zemi, že už nedovedeme být ani – rovní, pravdiví a spravedliví?“⁹⁷ V lednu 1939 byl Stejskal nucen vzdát se svých funkcí, nebylo to však na dlouho. „Okupace však semkla všechny kladné síly. Stejskal překvapen mohl pozorovat, jak lidé, kteří nedávno stáli proti němu nebo mlčeli při surových útocích z podzimu, přicházeli za ním s novou důvěrou a žádali ho o spolupráci.“⁹⁸ Takže přijal své místo zpět a snažil se vytvořit koncepci divadla s působností po celých jižních Čechách, úspěch byl v Písku a Táboře. Dále jednal s Pacovem, Pelhřimovem, Jindřichovým Hradcem a Strakonice. Bohužel si toho všimli také Němci a JND zabrali, zabavili subvence, Tylova pamětní deska byla sundána a nahrazena Hitlerovou bustou.*

V dopisu adresovaném režiséru Zdeňku Hodrovi z dubna 1939 Stejskal píše: *„Ano, věřím v divadlo. V dnešní době, co by mohlo vykonat. Ale věřím jen v takové, které se dělá s cíli nejvyššími a s obětováním a – nebojme se toho slova – s pokorou. V době, kdy se hraje o osudy národů, vyprávět by se měli všichni příživníci, „umělečtí“ hochštapleři – všecko plané, povrchní, lživé a laciné. Všecko naše národní umění musí zintenzívnět, zvroucnět, pak vyhraje a má právo na život. Ale tuším, že tato doba zúctuje*

⁹⁷ Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. s. 8.

⁹⁸ Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. s. 8-9.

*se vším, co bylo jen parazitní na zdravém těle národním.*⁹⁹ Stejskal věřil, že umělecká práce a kvalitní divadlo dokážou i v tak těžké době přinést publiku útěchu, a proto se stále snažil divadelní soubor udržet. V červnu 1940 byla vytvořena komise, která se měla starat o zajištění souboru Jihočeského národního divadla po dobu deseti měsíců, okolo JND vzniklo společenství, které mělo na zřeteli zájem celého kraje. V čele této komise stál J. Stejskal, který hledal pro činnost souboru nové prostory, hrálo se v České besedě a Na rychtě, zájezdy měly veliký úspěch, na programu byla česká i světová klasika. To, že byla zabráná divadelní budova, souboru uškodilo, ale zřejmě ne tolik, jak Němci doufali, a proto přikročili k dalším opatřením. *„Němci viděli, že musí pokračovat v útoku. Přeplatili operní sbor a několik členů orchestru. Když to nestačilo a úspěchy JND byly zřetelnou posilou českého vlastenectví, přikročili k persekuci významných osob. Ředitelka M. Jeřábková, z níž vývoj poměrů učinil uvědomělou vedoucí uměleckého ústavu, která poskytla Stejskalovi všechny možnosti, byla náhle zatčena a dopravena do koncentračního tábora.*¹⁰⁰ Tím také JND přišlo o divadelní koncesi. M. Jeřábková zemřela v koncentračním táboře Ravensbrück v roce 1944.

Nacisté později znemožnili hrát českému souboru v Besedě a Na rychtě, kam se po zabrání divadelní budovy uchýlil, a doporučili mu ukončit činnost. Po dohodě s Tábořem zahájilo JND svůj provoz tam. Přesto, že udržet divadlo v chodu bylo v té době obtížné, nebyl dostatek materiálu ani peněz, diváků bylo stále dost. Po atentátu na Heydricha ale byla situace ještě komplikovanější a těžší. *„Činnost dr. J. Stejskala byla zajisté Němcům solí v očích; nevedl jen vítězný boj za české divadlo, ale v jeho rukou se sbíhaly i nitky ilegální práce. Netajil se v divadle optimistickou vírou v sílu sovětské armády a fašismus nenáviděl celou bytostí. Ačkoli neměl ze své umělecké práce žádný zisk, přece se našli lidé, kteří na něho psali udavačské dopisy.*¹⁰¹ Nakonec byl 16. června 1942 zatčen, odvezen do Tábora a v tamních kasárnách popraven.

Josef Stejskal znamenal pro diváky i členy souboru mnoho, pokud se v dnešní době píše o divadle, je také vždy zmíněn, protože nebýt jeho usilovné práce a lásky k divadlu, možná by se JND ve 30. letech takových úspěchů nedočkalo. *„Herci si jej brzy oblíbili pro jeho hluboké vzdělání a pracovitost a stal se jejich uznávaným šéfem. Vyvedl Jihočeské divadlo z krize i finančních potíží, dbal na to, aby se na*

⁹⁹ tento dopis viz příloha Kožíková, Alena. Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. s. 230.

¹⁰⁰ Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. s. 11.

¹⁰¹ Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. s. 12.

*repertoáru objevovaly hry nejen divácky přitažlivé, ale též splňující vysoká umělecká kritéria.*¹⁰²

¹⁰² Pravda, Rudolf. Josef Stejskal a Jihočeské divadlo. *Českobudějovické listy*. 2003, 12, s. 16.

Závěr

V této diplomové práci jsme se pokusili nastínit jedno desetiletí v historii Jihočeského národního divadla, 30. léta 20. století, dobu, která byla poznamenána hospodářskou krizí, silícím nacistickým hnutím a především blížící se 2. světovou válkou. Na počátku tohoto období soubor JND neexistoval, neboť byl na konci 20. let rozpuštěn a v Českých Budějovicích zatím hrál soubor olomouckého divadla. Postupně jsme sledovali snahy o obnovení samostatného divadla, diskuse v soudobém tisku a úsilí městské rady o zvolení nejvhodnějšího kandidáta na místo ředitele. Oproti předchozímu desetiletí, kdy se v této pozici vystřídalo několik osob, ve 30. letech to byly pouze dvě. V sezoně 1931/1932 stanul v čele JND Bedřich Jeřábek. Soubory byly vytvořeny pouze dva: činohra a opereta. Operní představení s sebou do Budějovic přivážely soubory z jiných divadel při zájezdech. B. Jeřábek při plánování repertoáru dával většinou přednost operetám a často jimi nahrazoval i činoherní představení. Publikum nikdy nemohlo věřit repertoárovému plánu ohlašovanému na počátku sezony. Operety měly úspěch a hlavně zaručovaly výdělek. Postupem doby si diváci zvykli na tyto jednoduché hry a i z činoher dávali přednost komediím. Když divadlo zasáhla hospodářská krize, snažil se jeho ředitel získat dostatek peněz na provoz, ovšem studováním jedné operety za druhou se to nedařilo. Na počátku sezony 1933/1934 B. Jeřábek zemřel a pozici ředitelky JND převzala jeho manželka Monika Jeřábková. Ani pod jejím vedením se divadlu nevedlo lépe. Pokračovala v činnosti, kterou započal její manžel. Snažila se z divadla udělat výdělečný podnik bez toho, aby mu také něco obětovala. V repertoáru stále převládaly operety a dobové kritiky marně čekaly na nějaké změny. Ty nastaly především v sezoně 1936/1937, kdy se šéfem činohry a dramaturgem JND stal Dr. Josef Stejskal, který dříve působil jako intendant. Diváci mohli konečně poznat kvalitnější repertoár a především bylo znát, jak je pro divadelní práci důležitá jasně naplánovaná činnost, dodržování repertoárového plánu a zvyšování úrovně publika. Pro obecnost začala být zajímavější činohra, uváděné hry měly dobrou úroveň, o operety již nebyl takový zájem, i když i tato představení dosahovala lepších kvalit. Bylo velmi zajímavé sledovat, jak se v dobových periodikách mění názory na JND a jeho ředitelku, která začala být svému divadlu a souboru oddanou pomocnicí. Dříve členové souboru odcházeli po jedné sezoně, ale nyní se všichni snažili zvyšovat úroveň celého divadla, na představeních byla znát jejich poctivá práce a odhodlání. Když soubor přečkal těžké

období hospodářské i umělecké krize a konečně JND fungovalo, jak mělo, získalo si řadu nových diváků a v recenzích bylo chváleno, přišla další náročná etapa. Na počátku roku 1938 JND ztratilo stagionu v Mostě, kam několik let pravidelně zajíždělo na zájezdy a samo se po Mnichovu ocitlo v těžké situaci. Divadelní sál se vyprazdňoval a soubor ani nevěděl, zda bude moci ve své činnosti pokračovat. Politické změny přivedly obecnost zpátky do divadla, protože v něm hledalo útěchu a posilu. Josef Stejskal se věnoval přípravě repertoáru, ve kterém převažovaly české hry a představení aktuální, která dokázala publikum povzbudit. Na nějakou dobu se musel Stejskal vzdát svých funkcí, ale do divadla se později vrátil. Na konci 30. let však mělo JND stejné problémy jako na jejich začátku, sezona skončila dříve a diváků znovu ubývalo. Navíc začalo mít problém s Němci, kteří nakonec divadlo zabrali. Většinu těchto událostí jsme se snažili popsat v části týkající se obecné charakteristiky poměrů v JND. V části následující jsme pak probrali některá představení a podle dobového tisku jsme zjišťovali, jaké hry měly úspěch, co obecnost lákalo do divadla, a mohli jsme vidět, jak se postupně zvyšovala úroveň jednotlivých her. Zajímavé bylo postupně číst články Josefa Stejskala a zaznamenávat jeho snahy o změnu v JND. Jeho zanícení pro práci a láska k divadlu jistě byla pro mnohé jeho současníky inspirující.

Divadelnictví 30. let mělo širší záběr než dnes. Mohli jsme vidět spolupráci s Olomoucí, v době, kdy Budějovice nemohly vytvořit vlastní soubor. Později do JND pravidelně zajížděla hostující divadla, která nejčastěji doplňovala repertoár operou. Kromě toho mohlo publikum vidět například D 34 a D 36 E. F. Buriana a některá představení Voskovce a Wericha. Stejně tak JND zajíždělo i do jiných měst, z nichž měl největší význam Most. V letních měsících se pak pravidelně střídala česká scéna s německou, budějovické publikum bylo zvyklé vidat na scéně JND mnoho různých souborů. V JND také hráli jihočeští ochotníci, tyto amatérské soubory byly pro herce důležité v době, kdy zůstávali bez práce. Účinkování s ochotníky jim totiž zajistilo, alespoň nějaký příjem. Zájem o ochotnická představení se zvyšoval především v době, kdy byla úroveň oficiální scény nízká. Na konci 30. let se budějovické divadlo stalo skutečně jihočeským, protože pravidelně hrálo v Písku, Táboře a dalších městech, snaha o udržení českého divadelnictví se tak stala záležitostí celých jižních Čech. Bylo zajímavé postupně skládat obraz JND ve 30. letech, sledovat osudy členů souboru i jeho vedení, z nichž někteří na svou činnost doplatili životem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy:

Cířka, Stanislav a kol. Jihočeská vlastivěda. *Literatura – divadlo*. 1. vyd. České Budějovice : Jihočeské nakladatelství, 1984. 195 s.

Kazilová, Zdeňka a kol. *Jihočeské divadlo*. České Budějovice : E.W.A. edition, 1990. 152 s. ISBN 80-900175-0-9.

Kožířková, Alena. *Boj o jihočeské divadlo: 1919-1946*. První vydání. České Budějovice : Růže, 1970. 234 s.

Svobodová, Marie. *Paměti Marie Svobodové*. 1. vyd. Praha : Orbis, 1953. 174 s.

Dějiny českého divadla IV: *Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*. 1. vyd. Praha : Academia, 1983. 708 s.

Josef Stejskal: 3.3. 1897 – 16.6. 1942. České Budějovice : Jihočeské divadlo, 1967. 15 s.

Periodika:

Českobudějovické listy 12/180 (4. 8. 2003), s. 16.

Jih: čtvrtletník pro kulturu, poesii a vědu. Ročník I. 1934-35; ročník II. 1936-37

Jihočech 1929 ročník XXXII; 1930 ročník XXXIII; 1932 ročník XXXV; 1933 ročník XXXVI; 1934 ročník XXXVII; 1935 ročník XXXVIII; 1936 ročník XXXIX

Jihočeské národní divadlo v Č. Budějovicích 1936-37

Jihočeské listy, ročník 44, 1938; ročník 45, 1939

Jihočeský přehled 1929, 1931, 1932

Linie 1. ročník 1931-1932; 2. ročník, 1932-1933; 3. ročník 1933-1934; 4. ročník 1934-1935; 5. ročník 1935-1936; 6. ročník 1937-1938

Stáž lidu, ročník XII

Státní okresní archiv České Budějovice:

Městský úřad České Budějovice, manipulace 1928-1945, značka B 1

SEZNAM PŘÍLOH

- Seznam členů souboru JND (sezony 1931/1932 – 1938/1939)
- Přehled repertoáru v jednotlivých sezonách (1929/1930 – 1938/1939)
- Fotografie

PŘÍLOHY

Seznam členů souboru JND

Sezona 1931/1932

ředitel: Bedřich Jeřábek

režiséři: K. Novák, J. Fošen, K. Šott, Fr. Ambrož

vedoucí činohry: K. Šott

členové činohry a operety: N. Bártů, M. Bendová, I. Čeledová, H. Klokotská, L. Mlčkovská, A. Pekárková, M. Popelková, J. Šrámková, H. Židová-Tauberová, L. Brom, J. Fošen, Z. Masopust, K. Nezval, D. Pražský, A. Solmar, B. Tichý, J. Šart, J. Hubáček, K. Šott, K. Novák, H. Begrová, J. Alferiová, M. Seidlová, M. Kreuzmannová, M. Růžičková, J. Rovenský, L. Kořínek, J. Klatovský, E. Kovařík, E. Šulc

baletní mistři: V. Pirnikov, V. Fuchsa

sólová tanečnice: A. Košťálová

kapelníci: J. Žid, V. Jarušek, S. Parýzek

Sezona 1932/1933

ředitel: Bedřich Jeřábek

režiséři: K. Novák, J. Fošen, E. Šulc, K. Šott, B. Tichý

členové činohry a operety: L. Mlčkovská, M. Bendová, M. Budeusová, I. Čeledová, E. Hrubá, H. Klokotská, K. Kramperová, A. Květenská, A. Pekárková, M. Popelková, J. Šrámková-Tichá, H. Židová-Tauberová, A. Princová, M. Urbánková, L. Brom, J. Budil, J. Fošen, A. Filip, J. Klatovský, Z. Masopust, K. Nezval, D. Pražský, A. Solmar, R. Princ, B. Rendl, K. Šmíd, E. Šulc, B. Tichý, B. Vilský, J. Budil, M. Ginalská, J. Vondrovic, Honzíkova, K. Šott

baletní mistr: V. Pirnikov

primabalerína: N. Pirniková

sólová tanečnice: Comi Strnadová

kapelníci: J. Schäffer, Š. Hejda

Sezona 1933/1934

ředitel: Bedřich Jeřábek / Monika Jeřábková

režiséři: J. Fošen, K. Šott, K. Šmíd, B. Tichý, B. Jeřábek, Š. Munk

členové činohry a operety: O. Čelakovská, E. Hrubá, H. Klokotská, A. Květenská, L. Mlčkovská, A. Princová, A. Pekárková, M. Urbánková, J. Fošen, Z. Masopust, S. Strnad, Á. Šmíd, K. Šmíd, B. Rendl, B. Vilský, L. Klímová, J. Munk, J. Tichá, B. Tichý, Hlaváč, K. Šott, Honzíková, Št. Munk, Mališ, Šeplavá, Svátková, Toman, Smolka, Brožek

baletní dvojice: M. Relská-Chocová, L. Relský

dirigent: J. Petr

Sezona 1934/1935

ředitelka: Monika Jeřábková

režiséři: J. Fošen, J. Srch, K. Novák, J. Skála

členové činohry a operety: I. Čeledová-Šmídová, L. Klímová, H. Klokotská, L. Mlčkovská, R. Nováková, A. Pekárková, M. Piskáčková, M. Urbánková, K. Heřman, L. Krčmář, Z. Masopust, B. Relský, B. Rendl, A. Solmar, Á. Šmíd, K. Novák, A. Vašíček, J. Pokorná, K. Šmíd, J. Srch, J. Skála, J. Fošen, M. Vášová

baletní dvojice: M. Relská-Chocová, L. Relský

kapelník: J. Petr

Sezona 1935/1936

ředitelka: Monika Jeřábková

šéf činohry: J. Skála

režiséři: J. Skála, K. Novák, A. Solmar, R. Lampa

členové činohry a operety: M. Černá, E. Deylová-Skálová, H. Heidrichová, J. Hermannová, E. Hráská, J. Koldovská, L. Mlčkovská, R. Nováková, M. Vášová, A. Romanová, K. Hájek, B. Hradil, Z. Masopust, F. Mikulášek, K. Novák, A. Solmar, Á. Šmíd, B. Tichý, A. Vašíček, R. Lampa, J. Tichá, J. Pokorná, Hradilová, K. Šmíd, J. Skála, Bouda, Hrubý, E. Hrubá

baletní mistr: L. Relský

kapelník: J. Petr

Sezona 1936/1937

ředitelka: Monika Jeřábková

šéf činohry a dramaturgie: dr. Josef Stejskal

šéf operety: R. Lampa

scénický výtvarný poradce: prof. Emil Pitter

režiséři: J. Seník, A. Solmar, J. Stejskal, Á. Šmíd, B. Vilešský, K. Šmíd

členové činohry a operety: E. Armandová, M. Cinková, J. Haitmanová, L. Haitmanová, H. Heidrichová, R. Nováková, L. Skalská, V. Zemanová, M. Lacina, V. Očásek, K. Preiffer, J. Seník, A. Solmar, Á. Šmíd, B. Vilešský, A. Vašíček, K. Šmíd, L. Theimerová, E. Hráská, V. Král, J. Pokorná, R. Lampa, K. Šmíd

baletní mistr: V. Pirnikov

primabalerína: N. Pirniková

kapelníci: J. Petr, dr. J. Powischer

Sezona 1937/1938

ředitelka: Monika Jeřábková

šéf činohry a dramaturgie: dr. J. Stejskal

šéf operety: R. Lampa

scénický výtvarný poradce: prof. E. Pitter

režiséři: J. Seník, A. Solmar, J. Stejskal

členové činohry a operety: M. Cinková, A. Gabrielová, H. Heidrichová, R. Nováková, S. Cinková, L. Skalská, V. Zemanová, J. Linhart, Z. Masopust, J. Novotný, V. Očásek, J. Seník, A. Solmar, Á. Šmíd, K. Svoboda, B. Vilešský, J. Koldovská, K. Šmíd, J. Vanerová, S. Procházková, J. Haitmanová, S. Regál, M. Vozaryová, J. Petrová, A. Filip, A. Mališ

dirigent: J. Petr

Sezona 1938/1939

ředitelka: Monika Jeřábková

šéf činohry a dramaturgie: dr. Josef Stejskal

šéf operety: R. Lampa

scéniční výtvarní poradci: E. Pitter, J. Kotlář

režiséři: J. Stejskal, Z. Hodr, A. Solmar, K. Svoboda, R. Lampa, Š. Munk, K. Šmíd, Á. Šmíd

členové činohry a operety: A. Gabrielová, H. Heidrichová, R. Nováková, E. Paulová, M. Růžičková, J. Vannerová, Z. Hodr, Vl. Huber, S. Lužický, Z. Masopust, A. Solmar, R. Schránil, K. Svoboda, Á. Šmíd, A. Wittlich

baletní mistr: V. Pirnikov

sólová tanečnice: N. Pirniková

kapelníci: Josef Petr, Jaromír Petr

Přehled repertoáru v jednotlivých sezonách

1929-1930

Repertoár činohry olomouckého divadla sehraný v JND

Durych: Sv. Václav (r. Salzer)

Werner: Srdce na uzdě

Molnár: Hra na zámku

Achard: Život je krásný

Frank: Karel a Anna

Varhaeren: Filip II.

Scheinpflugová: Láska není všechno

Arnold-Bach: Aj, aj, aj; To neznáte Hadimršku

Maugham: Posvátný plamen; Constance

Commers: Popelka Patsy

Brecht-Weill: Žebrácká opera (r. Salzer)

Molière: Lakomec

Lenz: Trio

Konrád: Nahý v trní

Fodor: Chudá jako kostelní myš

Willer: Je Mary Duganová vinna?

Scribe: Leonie

Wilde: Bezvýznamná žena

Langer: Obrácení Ferdyše Pištory

Österreich: Rajská zahrada

Svoboda: Poslední muž

Gogol: Ženitba

Shaw: Messalliance

Shakespeare: Romeo a Julie

Tolstoj: Živá mrtvola; Anna Karenina

Begovič: Dobrodruh před branou

Langer: Obrácení Ferdyše Pištory

Bernauer: Rajská zahrada

Repertoár operety olomouckého divadla sebraný v JND

Dvořák: Král a uhlíř
Kálmán: Vévodkyně z Chicaga
Lehár: Veselá vdova
Fall: Dollarové princezny
Lincke: Cassanova
Eysler: Zlatá paní ministrová
Lehár: Paganini; Carevič; Friderika
Granichstaedten: Štěstí u žen
Jarno: Muzikantská krev
Pivoda: Ztracené srdce
Friml: Král tuláků
Sydney: Gejša
Eysler: Dítě cirku
Lehár: Dráteníček
Kálmán: Hraběnka Marica
Stolz: Jen jediná noc
Abraham: Viktoria
Ziehrer: Vagabundi
Kálmán: Holanďanska
Anatol: Dolly

Repertoár opery olomouckého divadla sebraný v JND

Dvořák: Král uhlíř
Smetana: Prodaná nevěsta
Auber: Němá z Portici
Weinberger: Švanda Dudák
Puccini: Turando; Bohema
Nougues: Quo vadis
Kienzl: Píseň hor
Verdi: Rigoletto; Tosca; Fallstaf
Wagner: Parsifal
Fibich: Messinská nevěsta
D'Albert: Mrtvé oči

Goldmark: Domáci cvrček neb Sábská královna
Delibes: Lakmé
Rossini: Lazebník Sevilský
Mozart: Cosi fan Tutte
Saint-Saëns: Samson a Dalila
Leoncavallo: Zaza
Moniuszko: Halka
Henberg: Ples v opeře

1930-1931

Repertoár činohry olomouckého divadla sehraný v JND

Hilbert: Pěst
Hart: Blázen Tantris
Štěpánek: Hrníček štěstí
Medek: Srdce a válka
Carpenter: Děti starého mládence
Lonsdale: Sex appeal
Herczeg: Bar chic
Passeur: Žena, která si koupila muže
Vojkov-Klabunda: Láska na venkově
Ridley: Půlnoční vlak
Savoir: Malá Kateřina
Molnár: Soupeři, Ráz-dva-tři
Svoboda: Směry života
Štolba: Na letním bytě
Götz: Lhář a jeptiška
Verneuil: Milenec pí. Vidalové
Burke: Čemu se říká láska
Herst: Je pan soudní rada vinen?
Škoda: Mami Pelikánová
Scheinpflugová: Láska není všecko
Arnold-Bach: Aj, aj, aj
Scribe: Leonie

Werner: Srdce na uzdě

Maugham: Posvátný plamen

Zápolská: Slečna Maliczewská

Repertoár operety olomouckého divadla sehraný v JND

Benatzky: Moje sestra a já

Unáším ženu

Studentská láska

Kálmán: Vévodkyně z Chicaga

Lehár: Veselá vdova

Fall: Dollarové princezny; Rozvedená paní

Kálmán: Hraběnka Marica

Lincke: Casanova

Eysler: Zlatá paní ministrová

Eisemann: Miss Amerika

Repertoár opery olomouckého divadla sehraný v JND

Smetana: Prodaná nevěsta; Dalibor

Bizer: Carmen

Flotow: Marta

Dvořák: Rusalka; Čert a Káča

Smetana: Hubička

Mozart: Così fan tutte

Verdi: Falstaff; Troubadour; Tosca

Weber: Čarostřelec

Čajkovský: Eugen Oněgin

D'Albert: Mrtvé oči

1931-1932

Repertoár činohry JND

Bisson: Růžencová romance (zahajovací představení 25. 9. v režii J. Fošena, v hl. rolích Klokotská, Fošen, Masopust, Novák)

Pagnol: Malajský šíp (r. Novák; Caesar – Šott, Marius – Solmar, Fany – Čeledová); Abeceda úspěchu

Frank: Bouře ve sklenici vody (r. Novák; Fošen, Hubáček, Šott, Masopust, Čeledová)

Havelka: Maličká, ale naše (r. Šott; Mlčková, Pekárková, Nezval)

Bach: To mají dámy rády

Pirandello: Rozmysli si, Jakoubku (r. Šott; Fošen, Masopust)

Jirásek: Otec (Bártů, Šott, Masopust)

Hopwood: Naše drahá ženuška (r. Novák; Klokotská, Brom)

Gandéra: Slečna panská (r. Fošen; Čeledová, Bártů, Solmar)

Wallace: Čaroděj

Maur-Sierr: Julie si koupí dítě (r. Fošen)

Molière: Tartuffe (r. Stejskal; Šott, Masopust, Čeledová; scéna Pitter)

Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara

Werner: Právo na hřích (r. Šott), Kurník (silvestrovské představení; r. Pražský)

Scheinpflugová: Okénko (r. Fošen; Mlčková, Čeledová, Šára, Pražský, Solmar)

Synek: Rychlebovi (K. Šmíd, Čeledová, Bártů, Šott)

Hennequin: Manžel šibal; Poplašný zvonek

Sherwood: Londýnský most (r. Fošen, sám v hlavní postavě)

Borkovec: Velký hráč (r. Šott)

Bernauer a Oesterreich: Konto X (r. K. Šmíd, též scéna a hlavní role)

Rex: Michelina (r. K. Šmíd; Čeledová)

Čapek: Loupežník (r. Stejskal; Čeledová, Brom, Masopust, Mlčková)

Molnár: Dábel (r. Šott); Dobrá víla; Ráz, dva, tři

Goethe: Faust (benefiční večer K. Šotta)

Langer: Andělé mezi námi

Sturges: Docela nepočestně

Bernard: Kurník (silvestrovské představení)

Tolstoj: Anna Karenina (r. Fošen)

Berkeley: Dovolená ve Francii

Joachimson: Škaredá holka
Hilbert: Blíženci
Novák: Bengle
Chýra: Cesta k domovu
Giradoux: Nový Amfitrion
Duvernois: Po lásce
Bourdet: Slabé pohlaví
Flers-Croisset: Romance
Birabeau: Svatební květ
Shaw: Kateřina Veliká
Sheriff: Konec cesty
Berkeley: Dovolená ve Francii
Klapka: Fanny a její služebnictvo
Abbay: Broadway
Bruckner: Alžběta anglická
Zuckmayer: Hejtman z Kopníku
Földes: To zlaté srdce ženy
Týnecký: Na horské faře
Nozier: Ta stará bestie
Hort-Engel: Klíček k ráji

Repertoár operety JND

Longen: C. k. polní maršálek
Grün: Čeští muzikanti
Piskáček: Tonka šibenice; Bruck contra Spitz; Perle panny Serafínky
Stolz: Dvě srdce v tříčtvrtečním taktu
Kálmán: Fialka z Montmartru
Fall: Sedlák filuta; Císařovny vojáci
Zieherer: Zamilovaná eskadrona
Nossberger: Tři panenky z Lorety
Nedbal: Podzimní píseň
Romberg: Píseň pouště
Honneger: Harém krále Pausola
Benatzky: Tři mušketýři

Ellis: Jim a Jill
O. Strauss: Generál sedlák
J. Strauss: Královnin krajkový šáteček
Stolz: Pepina
Kollo: Dámy to mají rády
Markus: Ta první láska
Dauber: Intermezzo v cirkusu
Zajtay: Chytrá mamá
Cuvillier: Dceruška pana Boularda

1932-1933

Repertoár činohry JND

Werner: Komediant Hermelín (r. Fošen)
Wolff-Duvernois: Po lásce... (r. Šott)
Hennequin-Bilhaud: Cesta za štěstím (r. Fošen)
Frank: Filmová diva a její dvojník (r. Fošen; dvojrole Hrubá)
Stroupežnický: Václav Hrobčický z Hrobčic (r. Šott)
Šamberk: Rodinná záležitost (r. Šott)
Raupach: Mlynář a jeho dítě (r. Šott)
Hilbert: Vina (r. Fošen; Klokotská); Let královny (r. Šott)
Novák: Bengle (r. Fošen; autor, bývalý ministr, přítomen premiéře)
Heller-Schütz: Diktatura žen (r. Šott)
Alsberk-Haase: Ve vyšetřovací vazbě (r. a scéna Fošen)
Marchand: Můj táta dětina (r. a scéna Fošen)
Nathanson: Klouček Netýkavka
Deval: Slečna vychovatelka (r. Fošen; tit. role Klokotská)
Fleurs-Croisset: Romance (r. Šott)
Sardou: Madame Sans-Gêne (r. Fošen; Klokotská)
Pagnol: Fanny (r. Šott)
Vasary: Oženil jsem se s andělem (r. Šott)
Borkovec: Náš kluk se musí ženit
Mrštíkové: Maryša (Maryša – Klokotská, Francek – Fošen, Lízal – Vilský, Vávra – Šott)

Biliánová: Matka Kráčmerka (oslava dvacetileté činnosti Mlčkovské)
Bubelová: Služka (r. Šott; Budeusová)
Fodor: Ruleta (čestný večer K. Šotta se Šlemrovou)
Maugham: Na východ od Suzezu (r. Fošen)
Šottova úprava neznámého originálu: Román v paláci spravedlnosti
Hirschfeld: Obchod s Amerikou (r. Fošen)
Fekete: Trafika její excelence (r. Fošen)
Crooker- Brentan: Rodinná aféra (r. Šott)
Alsberg a Haas: Ve vyšetřovací vazbě (r. Fošen)
Vrchlický: Rabínská moudrost (r. Šott)
Mahen: Nebe, peklo, ráj
Passeur: Žena, která si koupila muže
Arnold-Bach: Hurá máme kluka (r. Fošen)
Podvádím tě jen z lásky
Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara (r. Fošen)

Repertoár operety JND

Abraham: Květ Havaje (r. Tichý)
Romberg: Píseň pouště (r. Tichý)
Fořt-Vipler: Manželství na zkoušku (r. Tichý)
Nedbal: Polská krev (r. Tichý)
Youmans: No, no, Nanette (r. Tichý)
Lehár: Země úsměvů (r. Tichý; jako hosté Zupancová a Pospíšil)
Seeman: Souper na rozloučenou (r. Tichý)
Ascher: Taneček panny Márinky (benefice manželů Tichých)
Offenbach: Krásná Helena (r. Tichý)
Komjāti: Půlnoční tango (r. Tichý)
Kálmán: Čardášová princezna; Podzimní manévry
Starý-Raymond: Ztratil jsem své srdce (r. Tichý)
Stolz: Pepina (r. Tichý)
Košťál: Děti amerického západu (r. Tichý)
Jarno: Krista z myslivny
Beneš: U sv. Antonička

Z ohlášeného repertoáru neprovedeno:

Synek: Slavná žena, Vigny: Strach má velké oči, Bourdet: Slabé pohlaví, Achard: Domino, Musset, Rozmary Marianiny, Klapka: Fany a její služebnictvo, Sudermann: Štěstí v zákoutí, Shakespeare: Zkročení zlé ženy, Ganitillan: Mája, Mirabeau: Svatební květ, Hennequin: Poplašný zvonek, Anderson: Manželství na výpověď, Aristofanes: Lysistrata

1933-1934

Repertoár činohry JND

Nušič: Paní ministrová (Mlčkovská, Strnad, K. Šmíd, Vilský, Šott, Á. Šmíd, Masopust, Rendl, Urbánková)

Tepa: Slečna doktorka (r. Fošen; hl. role Hrubá)

Armstrong: Deset minut alibi (r. Fošen)

Stodola: Kariéra Jožky Pučíka (r. Fošen, též hl. role)

Bradell: Tonny jede rybařit (r. Fošen)

Přílepká: I člověk spravedlivý (r. Fošen; Vilský, Hrubá, Pekárková; autorka přítomna premiéře)

Savoir: Osmá a první (jako hosté Z. Štěpánek, A. Kandert, s nimi vystoupili Hrubá a Šott)

Passeur: Neřestná žena

Kolár: Pražský žid (r. Šott; Eliab – Vilský)

Dostojevskij: Zločin a trest (r. Fošen a Stejskal; Raskolnikov – Fošen, Lužin – Masopust, Petrovič – Vilský)

Raphaelson: Mladá láska (r. Fošen)

Molière-Vigny: Večer klasického francouzského humoru – Lékařem proti své vůli; Příležitost dělá lékaře; Strach má velké oči (r. Stejskal; scéna Pitter)

Nabcey, Monezy-Eon: Přednosta stanice (silvestrovské představení v r. K. Šmída)

Hauptmann: Před slunce západem (r. Šott, též hl. role; Inken – Hrubá)

Speyer: Plášť, klobouk a rukavička (r. Šott)

Walker: Nemocnice (r. Stejskal; scéna Pitter)

Skoch: Dcera národa (r. Šott; hl. role Hrubá)

Deval: Tovaryš (r. Fošen; hl. role H. Haas)

Katajev: Kvadratura kruhu (r. Fošen)

Herrmann: Vdavky Nanyňky Kulichové (benefiční večer Á. Šmída)
Stewan: Modrá flotila
Tyl: Strakonický dudák (r. Fošen; scéna Bous; Švanda – Rendl, Vocilka – Vilský, Kalafuna – K. Šmíd, Šavlička – Á. Šmíd, Alenor – Masopust, Rosava – Hrubá)
Langer: Velbloud uchem jehly (r. Fošen; Mlčkovská, Masopust); Zborov (r. Fošen)
Synek: Slavná žena
Schmidt: Pozor na dopisy (r. Fošen)
Mahen: Nebe, peklo, ráj (r. Fošen)
Lichtenberg: Komu Bůh dal úřad
Matiné středověké francouzské poezie – Lancelot a Alexandrina (r. Stejskal; Rendl – Hrubá); Zpěvy sladké Francie
Achard: Dáma v bílém (r. Šott)
Werner: Zuzana hraje vabank
Sommerzet-Maugham: Naše smetánka
Enderleni: Nová láska, Nový život
Klokočov: Aladin
Colantnoni: Bratři Castigliniové
Arnold-Bach: Zapovězené ovoce (r. Budil)
Biliánová: Matka Kráčmerka
Montgomery: Dvojspreží
Sermant: Oči ze všech nejkrásnější

Repertoár operety JND

Nossberger: Na Vikárce u sv. Víta; V tom domečku pod Emauzy (r. Šmíd)
Colé: Noční motýlek
Nossberger-Kubík: Májové koťátko (r. Šmíd)
Vipler: Kanonýr Jabůrek; Na sv. Kopečku
Strauss: Netopýr, Královnin šašek
Kálmán: Hraběnka Marica
Baloun: Noc v Alžíru (r. Šmíd)
Petr: Maskovaná milenka
Weinberger: Jarní bouře
Beneš: Pařížanka; U sv. Antoníčka
Romberg: Princ studentem

Honneger: Dobrodružství krále Pausola
Jessel: Děvče z černého lesa
Stolz: V dívčím penzionátu
Fall: Rozvedená paní, Dollarové princezny; Sladký kavalír; Stambulská růže
Sydney: Gejša
Starý: Újezdské kasárny (silvestrovské představení)
Eisemann: Alvinští husaři; Polibek a nic víc
Schubert-Berté: Dům u tří děvčátek (r. Šmíd)
Ascher: Taneček panny Márinky
Strauss: Netopýr (r. Šmíd)

Neprovedeno: Hilbert: Sestra, Werner: Medvědí tanec, Mahen: O maminku, Mussolini:
Sto dnů, Shakespeare: Kupec benátský, Ziláhy: V noci 27. dubna, Gogol: Ženitba,
Lovrič: Láska v přístavu, Schiller: Marie Stuartovna, Lichtenberg: Drahokamy královny
Alžběty, Presler: Tanečnice Berberina, Marchand: Slípka na zdi

1934-1935

Repertoár činohry JND

Jesenská: Deset let a Rajna (r. Skála; Nováková)
Birabeau: Moje slečna sestřička (r. Fošen)
Géraldy: Kristýna (r. Fošen, hl. role I. Čeledová)
Armont-Marchand: Pán, který budí důvěru (r. Skála)
Šrámek: Měsíc nad řekou (r. Srch; Slávka – Čeledová)
Bratt: Ostrov (r. Skála)
Lothar, Ritter-Winterstein: Vévodkyně z Elby (r. Skála; hlavní role Klokotská)
Tyl: Fidlovačka (r. Novák)
Schurke: Ulice zpívá (r. Fošen)
Bradley: Hlava ve smyčce (r. Fošen)
Shakespeare: Sen noci svatojánské (r. Novák)
Werner: Medvědí tanec (r. Srch)
Čapkové: Láska hra osudná (r. Stejska; Solmar, Srch, Šmíd, Nováková, Pekárková)
Šrámek: Červen
Longen: Batalión

Rolland: Hra o lásce a smrti (čest. večer A. Solmara)
Klicpera: Hadrián z Římsů (benef. večer Masopusta a Mlčkovské)
Draw: Bílý šefík
Musset: Se srdcem divno hrát
Shaw: Androkles a lev
Begovič: Americká jachta ve Splitu
O'Neill: Chlupatá opice
Bernstein: Posel
Molière: Měšťák šlechticem
Hill: Tři záhadní vojáci
Toman: Svět bez oken
Fodor: Polibek před zrcadlem
Milton: Dvanáct děvčat se učí vdávat
Škvarkin: Cizí dítě; Pronajme se balkón
Musatescu: Valčík tonoucího Titaniku (r. Fošen); Marnotratné srdce
Berro-Vernevil: Škola poplatníků
Šamberk: Jedenácté přikázání (benef. večer K. Šmída)
Goldoni: Mirandolina
Marchand: Pán, který budí důvěru
Birabeau: Má slečna sestřička
Lothar: Vévodkyně z Elby
Langer: Periferie
Vulpius: Mládí vpřed
Arnold-Bach: Kongres mravnosti
Lonsdale: Manželství na zkoušku
Holly: Zlatá Kateřina

Repertoár operety JND

Abraham: Ples v hotelu Savoy, Pohádka v Grand-hotelu
Stolz: Tancem ke štěstí
Eisemann: Kočka v pytli, Maya
Piskáček: Románek z tiché uličky, Batalion; Tulák
Jankovec: Na sv. Annu; Lojzička; Jede, jede eskadrona
Vipler: Děti Slovače, Maryna – ze mlýna

Kálmán: Podzimní manévry
Offenbach: Orfeus v podsvětí
Millöcker: Zvonky Cornewillské
Beneš: Z pekla štěstí
Moor: W. A. Mozart
Konstantin: Tomy se žení (r. Šmíd)
Armand: Trampské milování
Létraz: Štěstí do domu
Benatzký: Kavárnička
Nedbal: Polská krev
Weinberger: Apropó – co dělá Andula?

1935-1936

Repertoár činohry JND

Anderson: Manžel nebo milenec
Synek: Noční služba
Kvapil: Princezna Pampeliška
Pirandello: Člověk neví ani jak (r. Skála)
Langer: Jízdní hlídka
Tolstoj: Živá mrtvola (r. Skála; Novák, Šmíd, Černá, Deylová-Skálová)
Aristofanes: Ženský sněm (r. Stejskal; scéna Pitter; Nováková, Masopust, Koldovská, Deylová-Skálová)
Bernard: Dům u silnice (r. Solmar)
Molière: Don Juan (r. Stejskal; Skála)
Bartuška: Tak žije člověk
Shakespeare: Othello (r. Skála, též hl. role)
Savoir: Hra o vše
Antoine: Píseň Asie
Sormin: Atentát (r. Novák)
Urban: Vyučování lásce
Scheinpflugová: Chladné světlo; Okénko
Achard: Domino
Shaw: Milionářka

Klabund: XYZ
Jirásek: Lucerna
Puškin: Evžen Oněgin
Novák: Světlo jeho očí
Philips: Lékařovo tajemství
Witternigg: Vychovatelka bez dětí
Kaufmann: Černá věž; Miláček; Táta Dlouhán
Sekerka: Dvojí příjem
Draw: Bílý šerík
Witternigg: Vychovatelka velkých dětí
Bozděch: Dobrodruzi

Repertoár operety JND

Jankovec: Brandejští dragouni
Glasspiegl: Polly na západě (r. Šmíd)
Kumok: Devčátka z venkova
Eysler: Dítě cirku
Piskáček: Žena jeho snů; Malostranské povídky
Strauss: Cikánský baron
Moser: Z pekla štěstí (r. Lampa)
Beneš: Na tý louce zelený
Eisemann: Maya
Strauss: Cikánský baron (r. Šmíd)
Jankovec: Nezapomeň
Petr: Maya
Hanák: Frajerečka
Hervé: Mamselle Nitouche
Vipler-Vlastislav: Jen ty a já (r. Lampa)
Granichstaedten: Vlaštovčí hnízdečko
Fall: Rozvedená paní
Jankovec: Kukačka
Ascher: Taneček panny Márinky
Kálmán: Bajadera

1936-1937

Repertoár činohry JND

Tyl: Jiříkovo vidění (r. Vilešský; scéna Bous)
Šamberk: Palackého tř. 27 (r. Vilešský; silvestrovské představení)
Stroupežnický: Naši furianti (r. Vilešský; scéna J. Bous)
Shakespeare: Večer tříkrálový
Molière: Učené ženy (r. Stejskal; scéna Pitter)
Čapek: Bílá nemoc
Šrámek: Soud (r. Stejskal; scéna Pitter)
Werner: Lidé na kře (r. Solmar)
Vančura: Jezero Ukereve
Langer: Kouř z Ithaky
Haller: Hra o kejklíři a Marii
Němeček: Zač lidský život
Tetauer: Veřejný nepřítel; Diagnosa
Zweig: Chud'asova ovečka
Theer: Faëthon
Lenormand: Ať žije divadlo!
Gorkij: Na dně (r. Stejskal; scéna Pitter)
Katajev: Cesta květů
Begovič: Americká jachta ve Splitu; Bez třetího (r. Seník)
Takeda: Vesnická škola
Eftimiu: Muž, který zahlédl smrt
Fallada: Občánku, a co teď
Fodor: Maturita (r. Solmar)
Huxley: Mládenecký úklid
Armont-Marchand: Krejčí na zámku
Birabeau: Můj syn – pan ministr
Begovič: Bez třetího
Konrád: Atentát
Shaw: Muž osudu
Štěpánek: Kamaráde, kde jsi?

Repertoár operety JND

Friml: Rose-Marie
Jankovec: Odtroubeno
Sydney-Jones: Gejša
Berté: Dům U tří děvčátek
Ki-ki-ri-ki (r. Šmíd)
Eisemann: Já a můj bratříček
Beneš: Ztracená varta (r. K. Šmíd); Uličnice
Weinberger: Císař pán na třešních
Kumok: Bílá vrána
Nedbal: Polská krev
Stelibský: Podej štěstí ruku

1937-1938

Repertoár činohry JND

Elite: Sňatek s překáčkami
Bekéffi: Neomluvená hodina
Vrchlický: Noc na Karlštejně
Zeman: Zborov
O'Neill: Císař Jones (r. Stejskal); V ponorkovém pásmu
Langer: Dvaasedmdesátka (r. Solmar; scéna E. Pitter; hl. role Heidrichová)
Molière: Směšné preciózy; Doktor Láska (r. Stejskal)
Vachek: Pec
Theer: Faëthón (r. Stejskal; scéna Pitter; tit. role Heidrichová)
Tetauer: Svět, který stvoříš; Milostná mámení
Valenta-Wenig: Hrdina Fed'ka
Štěch: Třetí zvonění
Čapek: Matka (r. Stejskal; scéna Pitter; tit. role Heidrichová)
Shaw: S pravdou ven
Konrád: Kde se žebra (s hosty: H. Haas, E. Kohout, J. Šejbalová)
Svoboda: Maminčiny starosti
Lyndon: Úžasný dr. Clitterhouse
Triger: Šťastná žena (r. Novotný; Heidrichová, Zemanová, Cinková, Seník, Vilský)

Vuolijoki: Ženy na Niskavuori
Holberg: Bradýř Melhuba (r. Stejskal; scéna Pitter; tit. role Svoboda)
Deval: Marie milostnice (r. Seník; tit. role Nováková)
Sarment: Rybář stínů
Yamada-Kakashi: Hra o Asagao
Bernstein: Láska (s hosty Steimarem a Poznerovou)
Afinogenov: Kde vlaky nestaví
Doillet: Lékárník Bourrachon (r. Seník)
Friedmann-Marz: Filipina a spol. (r. Seník; benef. večer J. Vanerové)

Repertoár operety JND

Benatský: Brána do nebe
Kvasnica: ... a další prosím...
Strauss: Tisíc a jedna noc
Künneke: Srdce přes palubu
Beneš: Panna Pusy
Jankovec: Cikánská princezna; Vrabčák; Brandejští dragouni
Kálmán: Hraběnka Marica
Nossberger: Loretánské zvonky
Stolz: Pepina
Youmans: No, no, Nanette

Neprovedeno: Štolba: Vodní družstvo, Toman: Svět bez oken, Werner: Lidé zítřka,
Haller: Hra o kejklíři a Marii, Kaiser: Říjnový den, Cocteau: Lidský hlas, Pirandello:
Jakou mě chceš, Afinogenov: Kde vlaky nestaví, Kaufman-Hart: Vždyť jsme jen jednou
na světě, Novello. Panenská půda

1938-1939

Repertoár činohry JND

Macháček: Ženichové

Klicpera: Veselohra na mostě

Šubert: Jan Výrava

Mrštíkové: Maryša

Dyk: Zmoudření Dona Quijota

Langer: Ráno

Götz: První rota

Synek: Velký případ (r. Solmar)

Haller: Hra o kejklíři a Marii

Žák: Škola základ života

Shakespeare: Romeo a Julie

Sofokles: Král Oidipus

Marivaux-Rutte: Zamilovaní přátelé

Achard: Korsár

Büchner: Vojcek

Deval: Slečna panská (r. Hodr)

Reed: Dceruška na weekendu (r. Hodr)

Bus-Fakete: Jean

Jirásek: Kolébka

Čapek: Loupežník (r. Svoboda; scéna Pitter)

Helmar: Herečka (r. Vilský; hl. role Tomášková)

Fodor: Chudá jako kostelní myš (benefice Z. Masopusta)

Kingsley: Muži v bílém,

Piskoř: Velké pokušení

Longen: Ahoj na neděli

Sokol-Tůma: Staříček Holuša (r. Hodr)

Werner: Noví lidé

Šrámek: Léto (r. A. Solmar)

Jirásek: Lucerna

Repertoár operety JND

Beneš: Za naší salaší (r. Lampa)

Grün a Posford: Balalajka

Hervé: Mamselle Nitouche

Hašler: Dcera druhé roty

Nedbal: Polská krev

Eisemann: Námořníci jedou...

Ascher: Taneček panny Márinky

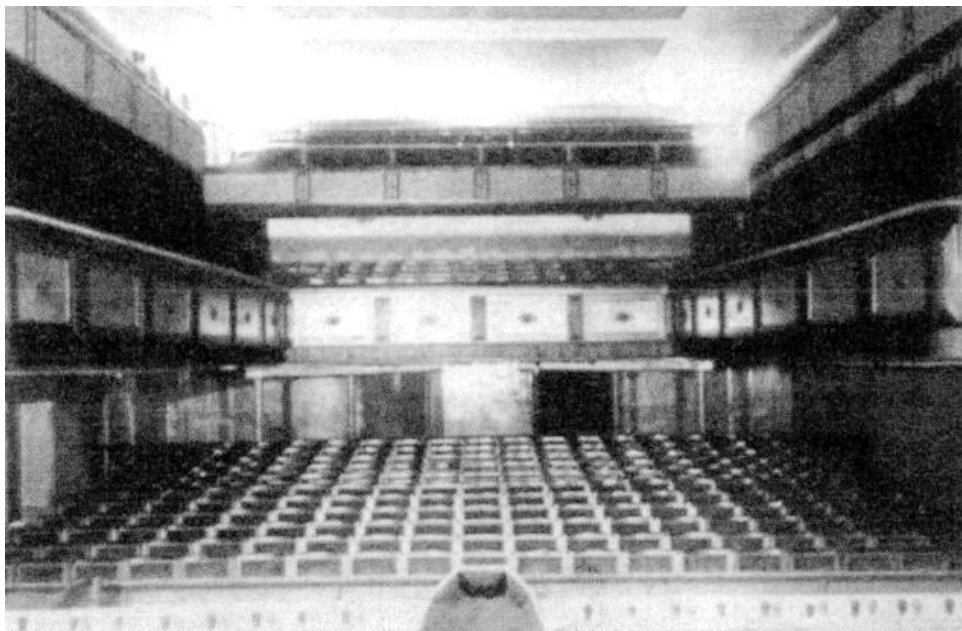
Bedřich Jeřábek, ředitel JND 1931 - 1933

Monika Jeřábková, ředitelka JND 1933 – 1941

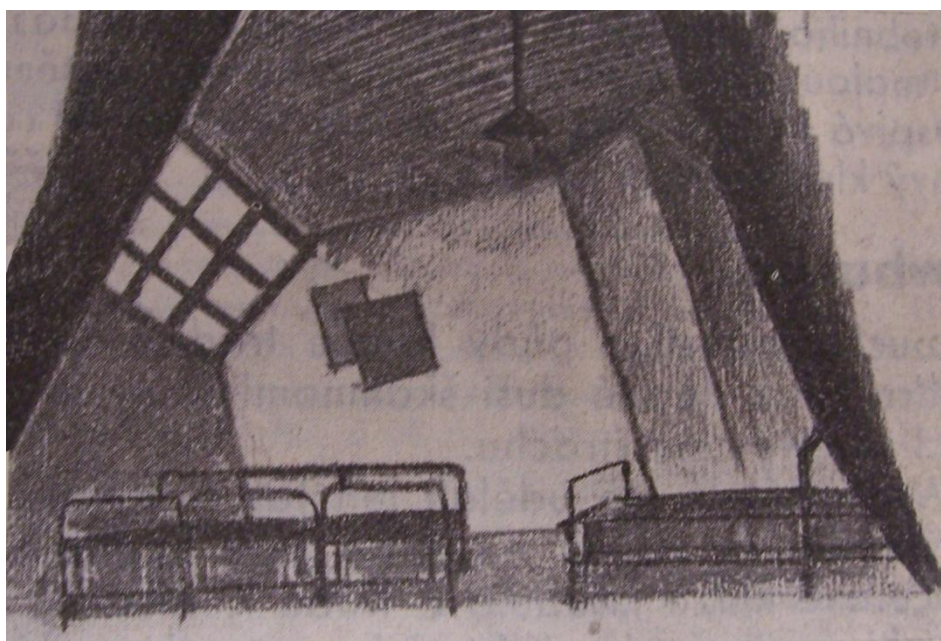
Budova JND, 1937

Hlediště JND na konci 30. let 20. století

Josef Stejskal

Návrh scény ze hry Život je krásný, z roku 1932

KAREL ŠOTT,
režisér Jihočeského Národního divadla

Ředitelství a členstvo
Jihočeského Národního divadla
v Českých Budějovicích

vzpomene

35. VÝROČÍ

umělecké činnosti svého člena, režiséra

KARLA ŠOTTA

dne 19. února 1932 o 3/4B. hod. večerní

slavnostním představením

Götheovy tragedie

FAUST

za hudební a výtvarné spolupráce
pp. kapelníka Fröhlicha
a prof. J. Bouse

Foto: Pohan.

Mladokomik Arne Vašíček
s Julčou Pokornou-Dlouhou.

ROSE - MARIE

Opereta Rose-Marie

Závěrečná scéna z operety Rose-Marie (J. Haitmanová a R. Lampa)

Molière: Učené ženy, 1936 (V. Zemanová, S. Cinková a J. Seník)

Molière: Učené ženy, 1936 (R. Nováková a K. Pfeiffer)

Šrámek: Soud, 1937 (scéna E. Pitter, režie J. Stejskal)

Taneční duo V. Pirnikov a N. Pirniková

Soubor JND na zájezdu v Mostě, 1937

Dr. Josef Stejskal a prof. Emil Pitter

Dr. Josef Stejskal uprostřed herců po představení

Plakát k představení Faëthon, 1938